

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Analýza zkušenosti s drogovou závislostí a možnosti
jejího využití v prevenci**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:
SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Autor: Tereza Prouzová

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Bílková, Ph. D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Analýza zkušeností s drogovou závislostí a možnosti jejího využití v prevenci*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Tereza Prouzová

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářské práce Mgr. Zuzana Bílková, Ph. D. za metodické vedení, cenné rady a laskavý přístup. Dále bych ráda poděkovala za její čas, který věnovala vedení mé bakalářské práce. V neposlední řadě děkuji všem svým respondentům za jejich spolupráci, čas a vstřícný přístup při sběru dat.

Analýza zkušenosti s drogovou závislostí a možnosti jejího využití v prevenci

Abstrakt

Cílem práce je zanalyzovat životní příběhy jedinců se zkušeností s drogovou závislostí. Na základě získaných informací zjistit, jakým způsobem interpretují svou zkušenost s drogovou závislostí a jaký význam má v jejich životě. Vedlejším cílem je snažit se nalézt klíčové momenty v životě, kde byl prostor pro změnu a na tyto momenty zaměřit prevenci. Cílovou skupinou jsou tedy jedinci se zkušeností s drogovou závislostí.

V teoretické části je komplexně rozpracována drogová závislost, a to od samotného vzniku až po její léčbu. Praktickou část tvoří kvalitativní výzkum, který je proveden metodou narativní analýzy čtyř respondentů se zkušeností s drogovou závislostí. Informace byly získané pomocí polostrukturovaného rozhovoru.

Z výzkumu vyplývá, že zkušenost s drogovou závislostí má v životech zkoumaných jedinců významnou roli. Ačkoli můžeme u lidí nacházet určité podobnosti ve vztahu k drogové závislosti, nelze zobecnit jaký význam má drogová závislost v životě člověka, protože zpracování této zkušenosti je subjektivní. Velký vliv na interpretaci vztahu ke zkušenostem s drogami je fakt, zda se jedná stále o uživatele drog nebo o abstinenta. V neposlední řadě z výzkumu vyplývá, že prevenci nelze cílit pouze na jeden zdroj problému, tudíž je nutné v tomto směru aplikovat metody nespecifické prevence.

Klíčová slova

drogová závislost, interpretace zkušeností, uživatel drog, abstinent, nespecifická prevence

Analysis of drug addiction experience and the possibility of its use in preventive process

Abstract

The goal of this work is to analyse the life stories of individual with experience in drug addiction. Based on the information find out, which way they interpret their experience of drug addiction and what significance they have in their lives. The secondary goal is to try to find key moments in life, where there was space for change and to these moments focus the prevention. Therefore, the target group is individuals with experience in drug addiction.

In the theoretical part, drug addiction is comprehensively developed, from onset to treatment. The practical part consists of qualitative research, which is carried out by a method of narrative analysis of four respondents, who have experience of drug addiction. The information was obtained using half-structured conversation.

Research shows that the experience of drug addiction has a significant role in the lives of the investigated individuals. Although we can find some similarities in people in relation to drug addiction, it is not possible to generalize the importance of drug addiction in the life of a person, because the processing of this experience is subjective. A major influence on the interpretation of the relationship to drug experience is whether it is still a drug user or abstinent. Not least, research shows that prevention can not target only on one source of the problem, so it is necessary to apply non-specific prevention in this respect.

Key words

Drug addiction, interpretation of experiences, drug user, abstinent, non-specific prevention

Obsah

Úvod.....	9
1 Adiktologie a drogová politika.....	10
1.1 Příklady některých typů drogových politik (podle vnímání „problému užívání drog“)	11
2 Dělení drog, účinky a komplikace.....	13
2.1 Alkohol	13
2.2 Tabák	14
2.3 Konopné látky.....	14
2.4 Stimulanty.....	15
2.5 Halucinogeny	17
3 Vzorci užívání návykových látek	18
3.1 Experimentální.....	18
3.2 Rekreční	18
3.3 Problémové	18
3.4 Závislé.....	18
4 Příčiny užívání drog	20
4.1 Napomáhat náboženským praktikám.....	21
4.2 Prozkoumat vlastní já.....	21
4.3 Změnit náladu	21
4.4 Léčit nemoc.....	21
4.5 Uniknout nudě a beznaději	22
4.6 Podpořit a zlepšit sociální interakce	22
4.7 Zlepšit smyslovou zkušenost rozkoše.....	22
4.8 Stimulovat uměleckou kreativitu a výkon	22
4.9 Zlepšit fyzické výkony.....	22
4.10 Rebelovat	23
4.11 Zařadit se mezi vrstevníky	23
4.12 Vytvořit si vlastní identitu	23
5 Syndrom závislosti	24
5.1 Teoretické modely závislého chování.....	26
5.1.1 Biomedicínský model	26
5.1.2 Přístupy ochrany veřejného zdraví.....	26
5.1.3 Přístup minimalizace poškození	26
5.1.4 Bio-psycho-sociální model	26
5.1.5 Sociální a sociálně-pedagogický přístup.....	27
5.1.6 Přístup morální a spirituální	27
5.1.7 Celostní model	27
5.2 Znaky závislosti	28
5.2.1 Silná touha nebo pocit puzení užívat látku (craving, bažení).....	28
5.2.2 Zhoršené sebeovládání	29

5.2.3	Somatický odvykací stav.....	29
5.2.4	Růst tolerance	29
5.2.5	Zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů.....	29
5.2.6	Pokračování užívání přes jasný důkaz škodlivých následků	30
5.3	Fáze vývoje a vzniku drogové závislosti	30
5.3.1	Fáze experimentování a občasného užívání.	30
5.3.2	Fáze pravidelného užívání.....	31
5.3.3	Fáze návykového užívání.....	31
5.3.4	Fáze terminální.....	31
5.4	Vývojové aspekty vzniku a rozvoje závislosti.....	31
5.5	Závislost ve vztahu k věku a pohlaví.....	33
6	Drogová závislost a rodina	35
6.1	Klasifikace závislosti ke vztahu k rodinnému prostředí	35
6.2	Typické rysy rodin, kde se objevuje závislost	36
6.2.1.	Pseudoindividuace	36
6.2.2	Triangulace.....	36
6.2.3	Rozmělnění meziosobních a mezigeneračních hranic	36
6.2.4	Patologická rovnováha	36
6.2.5	Umožňování	37
6.3	Jednotlivé fáze reakce rodiny na drogový problém některého z jejích členů: zjištění, přizpůsobení se a zavržení.....	38
7	Léčba závislosti.....	41
7.1	Oblasti léčby	42
7.1.1	Posilování motivace	42
7.1.2	Dobré vnímání sebe i vnějšího světa.....	42
7.1.3	Dovednosti potřebné pro život	43
7.2	Rodinná terapie	43
8	Prevence užívání návykových látek	45
8.1	Intervence zaměřené na mladší školní věk	47
8.2	Intervence zaměřené na období rané adolescence	48
8.3	Intervence zaměřené na období adolescence a dospělosti	49
9	Příprava a plánování výzkumu	51
9.1	Sběr dat	51
9.2	Respondenti	52
9.3	Výzkumné cíle a otázky.....	52
9.4	Aplikovaná metodika.....	52
9.4.1	Narativní analýza.....	53
9.4.2	Narativní rozhovor	53

10 Analýza dat	55
10.1 Eva (24 let): Víkendové čáry	55
10.2 Marcel (25 let): Ne drogy, ale byznys byl mou závislostí	58
10.3 Zuzana (36 let): Matka mi ukradla mé já, ale oheň a drogy mi ho daly zpět s já za to děkuji.....	62
10.4 Karel (23 let): Poznávám jiné světy	67
10.5 Výsledky výzkumu	71
11 Diskuze	75
Závěr	80
Seznam informačních zdrojů	81
Seznam grafů, tabulek a příloh	85
Příloha 1 Drogová situace v ČR.....	85
Příloha 2 Informovaný souhlas.....	91
Příloha 3 Rozhovory	92
Seznam použitých zkratk	125

Úvod

Závislost na drogách zasahuje do spousty sfér života. Mění životní situace člověka a některé z těchto změn mohou být i nevratné. Závislý jedinec se v průběhu užívání návykové látky mění jak po psychické, tak i po fyzické stránce. Mění se jeho hierarchie hodnot, sebeovládání, emoční prožívání a postupně celá jeho osobnost, kdy jediným smyslem a cílem života je droga. Součástí identity člověka je náhled na osobní historii. Každý z nás by se měl umět ohlédnout zpět za svým životem a zhodnotit své dosavadní zkušenosti. O způsobech zpracování zkušeností lidí s drogovou závislostí není dostatečná informovanost.

Bakalářská práce se zabývá analýzou zkušeností drogové závislosti. Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se věnuji nejprve oboru adiktologie a drogové politice. Dále se zabývám teoretickými poznatky z oblasti drog, vymezuji vzorce užívání návykových látek a možné příčiny jejich užívání. Následující kapitoly shrnují poznatky týkajících se drogové závislosti. V neposlední řadě věnuji pozornost důležitému tématu, kterým je rodina a drogová závislost. V závěru teoretické části se zmiňuji o prevenci a léčbě drogové závislosti. Praktická část je tvořena kvalitativním výzkumem, který je proveden formou narativní analýzy. Konkrétně se jedná o analýzu prezentace jedincova já a jeho života. Na čtyřech životních příbězích drogově závislých jedinců chci ukázat, jakými způsoby může být zpracovaná zkušenost s drogami a jak moc může být tato zkušenost v jejich životech významná.

Motivem výběru tohoto téma byla vlastní zkušenost s osobou, jejíž součástí života byla drogová závislost. S touto problematikou jsem tak byla v kontaktu a na základě této zkušenosti jsem se o drogovou problematiku vždy zajímala.

Cílem bakalářské práce je nastínit, jaký význam v životě lidí může mít zkušenost s drogovou závislostí a také jakým způsobem jsou lidé schopni tuto zkušenost interpretovat jako součást svého života. Bakalářská práce přináší komplexní pohled na oblast drogové závislosti. Doufám, že má práce bude podnětem k podrobnějšímu rozpracování této problematiky.

1 Adiktologie a drogová politika

Adiktologie je vědní obor, který se zabývá studiem závislostí a předcházením rizik následků závislého chování. Předcházet závislému chování můžeme formou primární prevence, léčbou a resocializací a v neposlední řadě minimalizovat rizika pro společnost (Radimecký et al., 2007).

Drogová politika je forma kontroly, jak daná společnost vnímá drogovou problematiku. Drogovou politiku Radimecký a Stimson (2003, s. 9) definují jako: *„Komplexní soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, sociálních, kontrolních, represivních a dalších opatření uskutečňovaných na strukturální, komunitní a individuální úrovni, jejichž cílem je snížit užívání drog a škody, které jednotlivcům a společnosti mohou v důsledku užívání drog nastat.“* Do roku 1960 byly drogy považovány za odborný problém, touto problematikou se zabývali specialisté jako kriminalisté v oblasti trestné činnosti a psychiatři v oblasti léčby závislosti. Od roku 1960 se drogy stávají společenským problémem, jelikož narůstá užívání drog s vážnými zdravotními problémy. Dle WHO se po roce 1990 drogy staly globálním problémem (Kalina et al., 2003). Poněvadž zneužívání drog ať už legálních tak nelegálních sebou nese řadu zdravotních, sociálních, ekonomických a trestně právních rizik (Lejčková et al., 2002). Tento vývoj ke vztahu k drogám ovlivňuje přístupy a metody léčby drogově závislých a způsoby řešení drogové problematiky jednotlivých států. Valné shromáždění OSN považuje za nejlepší postup při řešení budoucích problémů v drogové problematice komplexní a vyvážený přístup. Jedná se tedy o celospolečenskou, mezirezortovou a mezioborovou spolupráci postavenou na snižování nabídky a poptávky po drogách (Kalina et al., 2003). Proto zde uvádím některé z typů drogových politik, které představují různé způsoby vnímání a řešení drogové problematiky.

1.1 Příklady některých typů drogových politik (podle vnímání „problému užívání drog“)

Politiky založené na léčbě,

usilují o změnu chování jedinců, kteří užívají drogy. Cílem je návrat k tradičnímu způsobu života.

Politiky postavené na povinné léčbě,

vycházejí z problematiky růstu trestné činnosti, která je důsledkem závislosti na drogách. Cílem je stanovit povinnou léčbu uživatelů návykových látek a na základě tohoto ustanovení předejít růstu kriminality.

Moralisticky založené politiky,

odsuzují uživatele drog, jelikož se jedná o nelegální činnost. Dávají přednost potrestání před jinými přístupy např. léčba uživatelů drog.

Sociálně založené politiky,

vycházejí z předpokladu, že lidé užívají drogy v důsledku své sociální situace a nerovností mezi lidmi (např. nižší socioekonomický status). Cílem je, aby lidé z těchto sociálně znevýhodněných skupin přijaly hodnoty majoritní společnosti.

(Radimecký et al., 2007)

Za realizaci protidrogové politiky v ČR nese odpovědnost vláda, jejímž poradním orgánem je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (Mravčík et al., 2016). V České republice máme podrobné informace o počtu drogově závislých a také o distribuci drog v naší společnosti. Přesto máme stále velký nedostatek získaných informací a analýz, např. sociálních a kulturních faktorů, které by nám pomohly lépe pochopit trendy v užívání návykových látek. Zahraniční výzkumy potvrzují, že jedinci užívající drogy jsou ovlivňovány kvalitou prostředí, ve kterém žijí. Zneužívání drog má dokonce svoji „sociální diagnózu“ (Lejčková et al., 2002). Sociálními faktory souvisejícími s užíváním návykových látek jsou například nízké vzdělání, nezaměstnanost, zadluženost, problémy ve vztazích apod. (Mravčík et al., 2016).

Pro snížení výskytu uživatelů drog a souvisejících rizik je proto zapotřebí zaměřit se nejen na tvorbu preventivních a léčebných opatření, ale i na zlepšení kvality prostředí a životních podmínek obyvatel (Lejčková et al., 2002).

2 Dělení drog, účinky a komplikace

V této kapitole se budu zabývat definicí drogy samotné a popisem pouze těch návykových látek a jejich účinků, se kterými přišli do styku respondenti mého výzkumu.

Slovo droga pochází z arabského slova durana, což znamená léčivo. V českém jazyce má dvojí význam. Droga jako léčivo nebo jako psychoaktivní látka (Mahdalíčková, 2014). Nejčastěji je však droga vnímána jako nelegální návyková látka. Tímto pojmem je možné označit jakoukoliv látku, která ovlivňuje lidskou psychiku a jejíž pravidelné užívání může vytvořit závislost. Účinky návykových látek jsou závislé na vlastnostech užití látky, na jejím množství a způsobu užití (Radimecký et al., 2007).

2.1 Alkohol

Konsumace alkoholu doprovází lidstvo od nepaměti. Dříve lidé věřili tomu, že alkohol má léčivé účinky, což v jisté době a malé míře opravdu měl. Sloužil jako zabiják bakterií a v malých dávkách chránil lidstvo proti tehdejším chorobám jako byl tyfus či cholera (Shapiro, 2004). Alkohol je v ČR nejužívanější návykovou látkou. Občané ČR patří mezi největší spotřebitele alkoholu v celosvětovém měřítku (Illes, 2002). Skládá se z vody a etylalkoholu, který vzniká při kvašení rostlinných cukrů (ovoce, zeleniny, obilí). Alkohol řadíme mezi tlumivé látky. Jeho účinky závisí na jeho koncentraci, množství potravin v žaludku, tělesné hmotnosti a náladě konzumenta (Shapiro, 2004). Účinky alkoholu ovlivňují schopnost člověka soustředit se a reagovat na podněty. V malém množství nám vyvolává pocit uvolnění a euforie (Radimecký et al., 2007). Někdy však může vyvolat i depresivní stavy. Vyšší hladina alkoholu v krvi u člověka způsobuje problémy s rovnováhou, koordinací pohybů a ovlivňuje i motoriku mluvidel. Pravidelné užívání alkoholu může vést k poškození jater (cirhóza jater). U adolescentů alkohol výrazně ovlivňuje vývoj psychické stránky osobnosti (Illes, 2002). Ministerstvo vnitra uvádí, že alkohol patří mezi nejčastější příčiny páchaní násilných a trestných činů.

Dále je alkohol v celosvětovém měřítku ve dvaceti až třiceti procentech případů důvodem vzniku rakoviny jícnu, cirhózy jater, zabití, epilepsií a dopravních nehod (Shapiro, 2004).

2.2 Tabák

Tabák se zpracovává z rostliny, která se nazývá tabák obecný neboli tabák selský. Jedná se o sušené listy této rostliny, které se dále zpracovávají. V konečné formě má podobu cigaret, doutníků, dýmkového a žvýkacího tabáku. Jeho užívání nepřináší člověku žádné oslňující zážitky (Radimecký et al., 2007). Tabákový kouř obsahuje nikotin, 4000 různých plynů a částic jako je např. dehet. Kombinace těchto mnoha látek působí velmi škodlivě pro plíce. Tabákové listy a semena přivezl do Evropy po objevení Ameriky Kryštof Kolumbus. V průběhu let se výroba tabáku rozšířila po celé Evropě a zdokonalovaly se také samotné tabákové výrobky. Lidé si dříve mysleli že tabák má léčivé účinky. Až ve 30. letech dvacátého století našli němečtí vědci statistickou spojitost kouření a rakoviny. Ročně tabákové společnosti vyrobí pět a půl bilionu kusů cigaret což činí zhruba 1000 cigaret na každého muže, ženu i dítě na světě. Každý rok vlivem kouření předčasně zemře přibližně 4,2 milionů lidí na světě. Tabák je mírným stimulantem, který lidé často používají proti stresu. Jelikož tabák potlačuje chuť k jídlu, často se stává oblíbeným pro lidi hlídajících si váhu. Čím více člověk kouří, tím hrozí větší riziko infarktu, krevních sraženin, infekcí plic, mozkové mrtvice, rakoviny plic apod. Na tabáku velice rychle vzniká závislost. Na světě je více uživatelů tabáku než jakékoli jiné drogy (Shapiro, 2004).

2.3 Konopné látky

V ČR patří konopné látky mezi nejvíce užívané nelegální drogy. Jedná se o rostlinu, která se nazývá konopí seté a konopí indické. Tato rostlina obsahuje látku THC (tetrahydrocannabinol), která ovlivňuje naše vnímání. Čím více je THC v rostlině obsaženo, tím se její účinky stávají silnějšími a škodlivějšími.

Mezi konopné látky řadíme marihuanu a hašiš. Hašiš je zpracováván z pryskyřice z konopí, která je stlačená do pevných kusů, obsahuje zhruba 40 % účinných látek. Jako marihuanu označujeme sušené květy a listy samičí rostliny konopí (Radimecký et al., 2007). Marihuana se používala jako lék již v našich dějinách. Má historii lékařského použití v zemích jako je Indie, Čína, severní Afrika. Používala se ale i pro potěšení a při náboženských slavnostech. Za druh zábavní drogy se marihuana začala považovat až ve dvacátých letech dvacátého století, především mezi hudebníky, umělci, černošskou komunitou a dalšími subkulturami (Shapiro, 2004). Marihuana obsahuje přibližně 8-12 % účinných látek. Konopné látky se užívají kouřením v dýmce nebo cigaretovém papírku. Nejvýznamnějším účinkem konopných látek je pocit uvolnění, veselost, společenskost a zpomalené myšlení (Radimecký et al., 2007). Po užití marihuany se u lidí objevuje i celá řada tělesných příznaků jako jsou oči podlité krví, sucho v ústech, pokles krevního tlaku a zrychlení srdečního tepu. Uživatelé marihuany často pociťují větší hlad a chuť k jídlu. Užívání marihuany ovlivňuje i motivaci k výkonnosti a může mít vliv i na společenský a intelektuální vývoj. V lékařství se objevuje stále více faktů poukazujících na to, že má marihuana celou řadu léčivých účinků. Využívá se například ke snížení nitroočního tlaku při zeleném zákalu, dále k utlumení žaludečních nevolností po chemoterapii nebo také ke snížení bolestí při onemocnění jako je např. roztroušená skleróza (Shapiro, 2004).

2.4 Stimulanty

Stimulanty jsou drogy, které působí na náš nervový systém budivým efektem a dodávají našemu tělu dávku adrenalinu. Uživatel po jejich užití cítí pocit pohody, energie a sebevědomí (Radimecký et al., 2007). Při dlouhodobém užívání stimulantů můžou jejich účinky vyvolávat pocity úzkosti a podrážděnosti. Všechny tyto drogy vyvolávají silnou psychickou závislost (Shapiro, 2004). Do této skupiny spadá mnoho druhů drog, kdy mezi nejčastěji užívané stimulanty patří jednoznačně metamfetamin neboli pervitin, dále amfetamin, MDMA neboli extáze, crack a kokain.

Pervitin je bílá látka v podobě prášku, která se aplikuje buď injekcí nebo tzv. šňupáním (vdechnutím nosem). Síla jeho účinku na člověka závisí na užitém množství, způsobu aplikování a čistotě pervitinu samotného. Mezi hlavní účinky pervitinu patří zvýšená výkonnost, potlačení únavy a pocitu hladu a celkové povzbuzení (Radimecký et al., 2007). Pravidelné užívání pervitinu může vyústit až k psychickým poruchám jako je toxická psychóza. Uživatel má neustále pocit, že ho někdo sleduje. Tento stav může mít podobu sluchových, zrakových, hmatových a čichových halucinací v jejichž důsledku může uživatel vykazovat agresivní chování nebo sebevražedné sklony. U závislosti na pervitinu je typické, že se uživatelé postupem času ztrácejí v tom, co je realita a co je jen následek užití této drogy (Illes, 2002). Závislost na pervitinu může mít za následek řadu obtíží srdce a cév. Charakteristické pro ně je zrychlený srdeční tep, zvýšený krevní tlak a poškození mozkových cév, které mohou být později příčinou mozkové mrtvice. Uživatelé, kteří pervitin aplikují injekčně, nejčastěji trpí poškozením cév a kožními vředy. Ti, kteří používají společné jehly se vystavují také riziku HIV a žloutenky (Shapiro, 2004).

Extáze neboli MDMA je budivá látka, která patří mezi halucinogenní amfetaminy. Nejčastěji je tato droga užívána na diskotékách mezi mladistvými. Je často nazývána jako „taneční droga“, jelikož po jejím užití má člověk výdrž tančit celý večer bez pocitu únavy. Tento účinek drogy se stává mnohdy osudným. Výdrž při tanci má často za následek akutní dehydrataci (Illes, 2002). MDMA bylo poprvé vyrobeno v Německu, dvěma německými chemiky v rámci výzkumu farmaceutické společnosti Merck. Mezi populací se tato droga dostala až v sedmdesátých letech a dostala přezdívku „droga lásky“. V posledních letech tato droga nemá působnost pouze v tanečních klubech, ale také tvoří část životního stylu mladistvých i starší generace. Extáze má nejčastěji podobu tablet, které se polykají, může mít však také podobu prášku, který se může tzv. šňupat, kouřit v jointech nebo rozpouštět v nápojích. Největším nebezpečím je fakt, že řada výrobců prezentuje drogu jako MDMA, avšak ve skutečnosti je tato droga vyrobena z celé řady jiných druhů drog, jako je například amfetamin, kofein, ketamin apod.

Po užití extáze uživatelé nejčastěji uvádí prohloubení empatie, umocnění sexuálních prožitků, zesílení výkonnosti a zvýšení společenských dovedností. Může mít i halucinogenní účinky, které mají podobu vizuální imaginace. Při běžné dávce má uživatel rozšířené zorničky, zvýšený krevní tlak a zrychlený srdeční tep někteří mohou cítit i nevolnost. Po intoxikaci mohou uživatelé pociťovat úzkost, paranoiu, únavu a mohou se dostavit i závratě. Tyto nepříjemné stavy mohou trvat i tři dny. Ženy mohou mít po pravidelném užívání nepravidelný menstruační cyklus nebo ho nemusí mít vůbec. Pokud lidé trpí srdečními chorobami, zeleným zákalem, epilepsií či nedostatečnou psychickou kondicí, měli by se užívání této drogy zdržet (Shapiro, 2004).

2.5 Halucinogeny

Halucinogeny jsou rozsáhlá skupina drog, která má charakter přírodní a syntetický. Patří sem lysohlávky, LSD, ketamin, DMT či meskalin. Po užití těchto drog dochází ke kvalitativní změně vědomí. Halucinogeny zesilují vnímání a jasnost sensorických vjemů. Mezi jejich nejběžnější účinky patří zrakové i sluchové halucinace, ztráta orientace v čase a prostoru a iluze. Dále jsou typické změny nálady, stav úplného uvolnění a pocity štěstí. Ovšem někdy se stav po užití halucinogenů může projevit i negativními účinky jako je např. paranoia, dezorientace a zmatenost (Radimecký et al., 2007). Výzkumy nedokazují, že by na halucinogenech vznikala fyzická závislost. U nás se z této skupiny drog nejvíce užívá LSD, které je velmi silným halucinogenem. Jedná se o chemicky zpracovanou drogu (Illes, 2002).

Ze souhrnné statistiky vyplývá, že z výše uvedených nelegálních drog užilo alespoň jednou v životě celkem 30,5 % obecné populace ve věku 15-64 let, 38,8 % mužů a 22,7 % žen. Nejčastěji užívanými nelegálními drogami byly konopné látky (26,6 %), následované extází (7,1 %), halucinogenními houbami (5,4 %), pervitinem (3,0 %) a LSD (2,1 %) (Mravčík et al., 2017).

3 Vzorce užívání návykových látek

Užívání návykových látek v České republice výrazně narůstá od druhé poloviny devadesátých let, konkrétně v rovině experimentování a rekreačního užívání konopných látek a extáze. Meziřezortní protidrogové komisi se podařilo zmapovat situaci s užíváním nelegálních drog v celé šíři. Výsledky této studie uvádím v příloze č. 1.

3.1 Experimentální

Většinou se jedná o nepravidelné užívání drog. Experimentátor je tedy osoba, která užila návykovou látku více jak jednou. Zkouší různé druhy drog a také různé způsoby užití samotné drogy.

3.2 Rekreační

Jedná se o příležitostné užívání návykových látek (např. o víkendech), které nepůsobí zdravotní ani sociální problémy. V současné době je rekreační užívání návykových látek nejvíce spojované s nočními tanečními podniky. Motivace uživatelů návykových látek je „bavit se“. Často je spojené s konkrétními hudebními žánry, image a módou.

3.3 Problémové

Dlouhodobé užívání návykových látek, nejčastěji heroinu, kokainu a pervitinu, které může způsobit uživateli zdravotní i sociální problémy. V ČR za problémové užívání návykových látek považujeme injekční aplikaci drog a dlouhodobé užívání amfetaminů.

3.4 Závislé

Pravidelné užívání návykových látek, které způsobuje vážné tělesné i psychické problémy a může mít i sociální dopad na okolí uživatele (např. rodina). Z celkové skupiny uživatelů návykových látek se závislými stane pouze malá část.

Hlavní kritéria závislostního užívání návykových látek jsou silná touha získat a užít látku, obtíže s kontrolou jejího užívání, trvalé užívání i přes negativní účinky apod. (Radimecký et al., 2007).

4 Příčiny užívání drog

Lidé vždy hledali způsoby, jakými mohou uniknout od svých problémů, docílit pocitu štěstí, nabít sílu a prožívat mimořádné zážitky. Touha po tomto prožitku byla tak silná, že ji lidé chtěli prožít ihned bez vynaložení určité námahy. Tento prožitek neboli spíše jeho iluzi, jim mohly poskytnout psychoaktivní látky. Běžnou lidskou potřebou je prožívání rozkoše, tudíž i stavu změněného vědomí. Proto jsou drogy tak vyhledávané, protože dokážou poměrně rychle změnit stav vědomí a dostat člověka do stavu euforie a slasti (Radimecký et al., 2007).

Lidé k naplnění těchto potřeb využívali nejprve přírodní látky, později i uměle syntetizované. Když se ohlédneme zpět do historie, každé společenství v určité době mělo svou drogu, která byla favorizována. Lidé si postupem času na užívání dané drogy zvykli a tolerovali její užívání v určité míře, jelikož se stala tradicí. V naší společnosti jde například o alkohol. V každé společnosti jsou stanovené normy, které představují následky nežádoucího chování ve vztahu k drogám, zejména k těm, které daná společnost neakceptuje a neumí s nimi zacházet, jelikož nezná jejich hranice a rizika (Vágnerová, 2004). Naše společnost je příliš orientovaná na úspěch, jehož dosažení mnohdy doprovází přetížení a stres. Bohužel v posledních letech rodinné vazby selhávají, dochází k narušení komunikace mezi členy rodiny, což často vede k citové deprivaci jednoho z členů a mnohdy tak může být následkem experimentování s drogami. Lidé v naší společnosti opovrhují normálním životem a dychtí po více vzrušujícím způsobu života. Příčiny zneužívání drog proto jednoznačně souvisí se stavem společnosti (Mahdalíčková, 2014). Zákaz užívání návykových látek je také často spouštějící tendencí u mladistvých užívat drogy, protože jak se říká „zakázané ovoce nejlépe chutná“. Avšak pokud by došlo k zrušení sankcí za nelegální užívání návykových látek, rizika konzumace drog by mohla být ještě vyšší (Vágnerová, 2004).

Vznik drogové závislosti je složitým jevem, který nemůžeme nijak zjednodušovat. Nelze z toho vinit samotnou drogu ani osobu, u které závislost vznikla či prostředí nebo dobu, kdy k závislosti došlo. Musíme tyto faktory vnímat jako příčiny, které jsou vzájemně propojené a na sobě závislé.

Příčiny vzniku závislosti, které se vztahují k motivaci užívání návykových látek bychom měli vnímat ve vzájemném vztahu vlastnosti drogy, osobnosti člověka, také jeho sociálního prostředí a v poslední řadě, bychom měli rozpoznávat i podněty, které mohou člověka pobízet k užívání drog. „*Proto je naprosto nutné brát v úvahu všechny tyto faktory nejen při prevenci, má-li být úspěšná, ale i při případné terapii.*“ (Illes, 2002, s. 8)

Podle Radimeckého et al. (2007) existuje však řada praktických důvodů, proč lidé mají tendence užívat drogy. Některé z nich zde uvádím.

4.1 Napomáhat náboženským praktikám

Drogy zde sloužily jako prostředek k propojení se s přírodou, bohy a esoterickým světem. Některé národy považují dodnes drogy za posvátné.

4.2 Prozkoumat vlastní já

Řada experimentátorů v minulosti užívala návykové látky za účelem prozkoumání své vlastní mysli. Dodnes se mezi tyto lidi řadí například umělci.

4.3 Změnit náladu

Jelikož se v naší společnosti stalo běžné, že když člověk prožívá nepříjemné stavy, nejlepším řešením je užít lék, který naši tzv. nemoc vyléčí, mnoho uživatelů drog za tímto účelem využívá drogy. Překonávají díky nim pocity úzkosti, deprese, ale také nespavost či bolest.

4.4 Léčit nemoc

Řada dnes nelegálních drog se v minulosti užívala jako účinný lék na různá onemocnění. Dnes je užívání marihuany známé jako např. prostředek ke zmírnění symptomů roztroušené sklerózy.

Velkým úskalím je však situace, kdy nejsou léčeny příčiny nemoci, které vyvolávají nepříjemné stavy (např. u roztroušené sklerózy silné bolesti hlavy) a zdravotní problém přetrvává. Pacient drogy užívá pravidelně za účelem potlačení svých nepříjemných stavů a tímto se na konkrétní droze může stát závislý.

4.5 Uniknout nudě a beznaději

Někteří lidé mají pocit, že jejich životy jsou stereotypní a nemají žádný smysl. Potřebují do svého života vnést vzrušení, rozkoš, pocity štěstí a slasti.

4.6 Podpořit a zlepšit sociální interakce

Často se drogy stávají prostředkem seznamování či utužování vztahů mezi lidmi. V naší společnosti je to nejčastěji alkohol. Je to prostředek ke strávení společného času, popovídání si a díky účinkům alkoholu se odbourává stud a zábrany mezi lidmi.

4.7 Zlepšit smyslovou zkušenost rozkoše

Existuje mnoho způsobů, jak dosáhnout rozkoše bez užití drogy, avšak tyto způsoby nám můžou po čase zevšednět a stanou se pro nás nepříliš efektivní například sex. Na základě této skutečnosti lidé často užívají drogy, aby tyto činnosti dokázali vnímat odlišně a staly se pro ně výjimečné.

4.8 Stimulovat uměleckou kreativitu a výkon

Mnoho umělců využívá drogy jako prostředek k dosažení inspirace. Několik světově známých umělců využívalo ke své inspiraci alkohol i další látky. Bohužel se jim tento prostředek inspirace často stal osudným a zaplatili za něj svým životem.

4.9 Zlepšit fyzické výkony

Různé drogy umožňují lidem zvyšovat jejich fyzické výkony. Nejčastěji se s tímto účelem užívání psychoaktivních látek setkáváme ve sportu, kdy sportovci na základě užití těchto látek podávají výkony nad rámec svých možností.

Řada vojáků se před bojem posilňovala užíváním psychotropních látek, aby se zbavili strachu a snížili pocity bolesti.

4.10 Rebelovat

Jelikož jsou drogy stále nelegální a protizákonné probouzejí v lidech potřebu překračovat hranice zákona. U mladistvých se užívání drog stává často prostředkem provokace svých rodičů, učitelů a dalších autorit.

4.11 Zařadit se mezi vrstevníky

Lidé, kteří by drogy sami od sebe nevyhledávali je velmi často začnou užívat z důvodu přijetí do skupiny svých vrstevníků nebo přátel, aby nebyli za ty „podivíny“. Užívat drogy za tímto účelem je jedním z nejčastějších důvodů mezi mladistvými.

4.12 Vytvořit si vlastní identitu

Někteří jedinci vnímají užívání návykových látek jako charakteristický rys jejich osobnosti. Připadají si výjimeční a drogy jim slouží jako prostředek k získání pozornosti a uznání okolí. Užívání drog je sice volbou každého člověka, ale tato volba je vždy ovlivněna řadou rizikových vlivů, jako jsou například ekonomické a sociální podmínky jedince, rodinná situace, výchova, vztah k sobě samému atd. Je tedy zřejmé, že nuda a problémy nemusí být jedinými důvody, proč lidé užívají drogy. Na základě těchto skutečností by se měly vytvářet preventivní a léčebné programy. (Radimecký et al., 2007)

5 Syndrom závislosti

Závislost je u člověka přítomna v podstatě už od jeho samotného početí. Jedná se o vrozenou vlastnost člověka a evolučně danou součást lidské psychiky. Po dobu devíti měsíců v děloze matky žijeme nitroděložně ve stavu absolutní závislosti na matce. Po narození je novorozenec stále závislý na péči druhé osoby, jinak by nebyl schopen vlastní existence. Každý člověk si v sobě nese přirozené sklony k závislosti. Závisí na faktorech času a podmínek, kdy člověk tyto dispozice k závislosti objeví a jakým způsobem s nimi naloží. Dále závisí na míře dráždivosti, akceschopnosti a míře rizika, kterou jedinec zvládne.

Velmi důležitým faktorem na vzniku závislosti u člověka má také podíl přijetí a ocenění, které je poskytované osobami významnými pro vývoj člověka (Orel, 2016). V poslední řadě existují určité dispozice, které ovlivňují jednání člověka. Jedná se o schopnost, motivaci a příležitost. Nejdůležitější z nich ve vztahu vzniku závislosti je motivace jedince. Jedná se totiž o jakýsi koncept společného základu všech definic závislostí (West, 2016).

Definice závislosti podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (2008, s. 193): *„Soubor behaviorálních a kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užit drogu, porušené ovládnání při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritní užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav.“* V Mezinárodní klasifikaci nemocí spadá drogová závislost do oblasti poruch duševních a poruch chování způsobených užíváním psychoaktivních látek (F10 – F19).

Vágnerová závislost definuje jako: *„soubor psychických (emočních, kognitivních i behaviorálních) a somatických změn, které se vytvoří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky“* (Vágnerová, 2004, s. 548) Závislost vzniká a vyvíjí se na základě interakce mezi jedincem, prostředím, podněty přicházejícími z okolí a přítomností psychoaktivní látky (Nešpor, 2003).

Závislost může být popsána jako přetrvávající stav, ve kterém je snížena schopnost kontroly nad touhou po droze, a to bez ohledu na to, zda se jedná o riziko negativních následků (Bellamoli et al., 2014). Jednotlivé návykové látky mají odlišné účinky a vyvolávají různé typy závislosti. Mezi základní typy závislosti patří somatická závislost. Jedná se o stav, kdy se lidský organismus přizpůsobuje na přítomnost psychoaktivní látky, někdy doprovázený zvyšující se tolerancí. Hlavním projevem somatické závislosti je přítomnost abstinčního syndromu při vysazení drogy. Druhým typem závislosti je závislost psychická, která se projevuje silnou potřebou získat a užívat drogu. Takto závislý člověk je přesvědčen, že pokud by svou dávku nezískal, cítil by se špatně. Tato představa v něm vyvolává pocit úzkosti a podrážděnosti (Vágnerová, 2004).

Problémem drogové závislosti není droga samotná, ale spíše stav myslí s ní spojený. Závislost je tedy chápána jako univerzální lidský problém. Drogy jsou nebezpečné zejména kvůli tomu, jak rychle a silně jsou schopné ovlivnit prožívání. Čím silněji jsou schopné ovlivnit prožívání tím více má člověk potřebu tento zážitek opakovat. Závislost tedy vyvolávají zejména drogy se stimulačním účinkem. Dále je pro ni charakteristické nutkavé jednání, které směřuje ke krátkodobému uspokojení i přes závažné důsledky na zdraví, životě rodiny, sociálním zázemí, rozvoji nelibosti či deprese. V určitém stádiu začíná závislý vnímat změnu prožívání jako změnu reality samotné. V důsledku jiného prožívání reality se mění myšlení a jednání závislé osoby. Mezi obranné mechanismy drogově závislých patří např. snaha bránit svou realitu, vědomá či nevědomá manipulace, racionalizace, popření, minimalizace apod. Tyto obranné mechanismy se s vývojem závislosti stále více umocňují v důsledku klesajícího sebevědomí. Závislý začíná být plně ovlivněn svým návykem. Návyk se tak stává potřebou. Drogově závislí tak ztrácí své pravé já, pohybují se mezi iluzí umocněnou drogou a obrannými mechanismy. Zpětná vazba jeho okolí bývá negativní což v nich vytváří vnitřní konflikt. (Kudrle et al., 2003).

5.1 Teoretické modely závislého chování

5.1.1 Biomedicínský model

Tento model byl velice stěžejním v minulosti, jelikož drogová závislost byla vnímaná jako nevléčitelná nemoc. Dominoval tedy zejména v lékařství. V současné době se od tohoto modelu více odklání, jeho přínos je zaměřen především na odmítnutí pojetí závislosti jako morálního selhání (Radimecký et al., 2007).

5.1.2 Přístupy ochrany veřejného zdraví

Tento přístup vznikl na základě zvýšeného výskytu infekčních a krví přenosných onemocnění. Jeho stěžejním cílem je ochrana zdraví společnosti. Intenzivnější zaobírání se tímto modelem může vést k zanedbání potřeb problémových uživatelů (Radimecký et al., 2007). Hlavním cílem je tedy ochrana společnosti před závažnými infekčními chorobami jako je AIDS a hepatitida B a C. Mezi metodické postupy spadá výměna injekčních stříkaček, očkování drogové populace proti hepatitidám apod. (Kalina et al., 2003).

5.1.3 Přístup minimalizace poškození

Některé prvky z předešlého přístupu jsou charakteristické i pro tento přístup, zde se ale více zohledňují individuální potřeby uživatele. Cílem není zabránit klientům v užívání návykových látek, ale vést klienty k tomu, aby je užívali co nejbezpečněji (Radimecký et al., 2007). Řídí se heslem: „Lepší je brát drogy bezpečně než nebezpečně, ale lepší je nebrat vůbec.“ Tento model pracuje například s podáváním náhradní drogy např. metadon pod lékařským dozorem (Kalina et al., 2003).

5.1.4 Bio-psycho-sociální model

Tento model se v psychiatrii objevuje od druhé světové války. Za příznivých okolností umožňuje uživatelům svou závislost překonat a tím vyvrací tvrzení, že závislost na návykových látkách je nevléčitelná (Radimecký et al., 2007). Model je rozšířen o psychické funkce. Drogová závislost neboli nemoc vzniká v průběhu osobnostního vývoje.

Důležitými aspekty vzniku závislosti jsou dispozice a zranitelnost osobnosti a také vliv vnějšího prostředí. Léčba je realizována vedle detoxikace i různými psychosociálními terapiemi (Kalina et al., 2003).

5.1.5 Sociální a sociálně-pedagogický přístup

Sociální a sociálně-pedagogický přístup zdůrazňuje, že na vzniku závislosti se nejvíce podílí vnější faktory jako jsou např. nepříznivé sociální prostředí, dysfunkce rodiny, nevhodná výchova (Kalina et al., 2003). Nejčastěji se jedná o neúplné rodiny, nedostatečnou pozornost dítěti, nedůslednost rodičů, narušení vztahů mezi dospívajícím a rodičem apod. Při práci s uživateli drog je nutné pracovat s jejich individuální situací a potřebou (Radimecký et al., 2007). Tento přístup uplatňuje metody jako je sociální a výchovné poradenství, nácvik sociálních dovedností apod. Jedná se zejména o práci dobrovolníků, neziskových organizací, charit apod. (Kalina et al., 2003).

5.1.6 Přístup morální a spirituální

Tento model poukazuje na důležitost potřeby morálky a duchovna, které je nezbytnou součástí života člověka (Radimecký et al., 2007). Přístup morální a spirituální navazuje na přístup sociální a sociálně – pedagogický, avšak doplňuje ho tzv. křesťanská morální převýchova. S tímto přístupem pracují například salesiánské řády, hnutí anonymních alkoholiků apod. Drží se myšlenky, že kdo byl jednou závislý, nemůže být zdravým člověkem, ale pouze abstinujícím toxikomanem či alkoholikem. Extrémní variantou tohoto modelu je spirituální přístup, který směřuje drogově závislé jedince pouze k víře, oddanosti a životu v úzkém společenství, který má obvykle charakter sekty (Kalina et al., 2003).

5.1.7 Celostní model

Tento model svým způsobem přesahuje model bio-psycho-sociální, poněvadž se k němu připisuje ještě složka spirituální. V současnosti se tento přístup považuje za stěžejní (Radimecký et al., 2007).

Na základě experimentálních údajů byly předloženy dva hlavní teoretické rámce, které vysvětlují přechod k závislosti. Jedná se o *teoretický rámec zaměřený na drogy* a *teorii zaměřenou na osobnost uživatele*.

Teorie zaměřené na drogy

Tyto teorie jsou nejčastěji sledované v experimentálním výzkumu. Zahrnují všechny názory na závislost, pro které je užívání drog opakovaně hlavní příčinou závislosti. Podle těchto teorií je závislost v zásadě důsledkem příjmu drog a výsledkem psychofarmakologických změn v těle člověka, které následují po chronickém užívání drog (Psychopharmacology, 2013).

Individuální teorie

Individuální teorie závislosti jsou zásadně inspirovány pozorováním u lidí. Někteří lidé užívají návykové látky způsobem, jako je např. užívání heroinu pouze o víkendech. Postupem času jejich návyk začne zesilovat a propukne v každodenní užívání. Jiní lidé se stanou každodenními uživateli po první dávce. Pro tuto skupinu teorií jsou drogy nutnou, ale nedostatečnou podmínkou pro rozvoj závislosti. Podle tohoto teoretického rámce je závislost výsledkem patologické odpovědi na drogu, která je vytvořena u několika jedinců zranitelným biologickým fenotypem. Několik experimentálních pozorování posiluje hypotézu existence fenotypu citlivého na drogy (Psychopharmacology, 2013).

5.2 Znaky závislosti

5.2.1 Silná touha nebo pocit puzení užívat látku (*craving, bažení*)

Jedná se o touhu pocítit znovu účinek psychoaktivní látky. Tento stav se může rozlišovat na psychické a fyzické bažení.

Mezi projevy psychického bažení patří například aktivace center mozku související s emocemi a pamětí, prodlužuje se reakční čas, vyšší aktivita potních žláz apod. Fyzické bažení nastává při odeznívání účinků návykové látky. Tyto projevy závisejí na druhu návykové látky, jinak vypadá odvykací stav u alkoholu a jinak např. u pervitinu (Nešpor, 2007).

5.2.2 Zhoršené sebeovládání

Mnohdy navazuje na předchozí stav bažení, avšak nemusí to být pravidlem. Jedná se například o stavy, kdy si drogově závislá osoba neuvědomuje sama sebe a své emoce.

5.2.3 Somatický odvykací stav

Každá návyková látka má jiné formy odvykacího stavu. U alkoholu jde například o bolesti hlavy, nevolnost, psychomotorický neklid. U heroinu se jedná o bolesti svalů a křeče, opakované pocení, zrychlený tep, neklidný spánek a silná touha po opiátů. U kanabinoidů nejsou stanovená kritéria odvykacího syndromu, avšak může se objevovat např. podrážděnost, pocení a svalová slabost. U kokainu a jiných stimulantů se může objevovat např. letargie a únava, nepříjemné sny, zvýšená chuť k jídlu, nespavost a silná touha po droze. Často mívají potíže při odvykání opačný charakter, než jsou účinky návykové látky.

5.2.4 Růst tolerance

Jedná se o stav, kdy drogově závislý k dosažení stejných účinků, které droga vyvolává potřebuje stále větší množství návykové látky.

5.2.5 Zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů

Drogově závislému člověku proces vyhledávání drogy, její aplikace a zotavení se po jejích účincích zabírá tolik času, že jeho zájmy a potěšení už nejsou prioritní. Hlavním cílem je získání drogy.

5.2.6 Pokračování užívání přes jasný důkaz škodlivých následků

V takovém případě musí být drogově závislý informován o škodlivých následcích jeho užívání návykové látky. Pokud i přes to bude v užívání návykové látky pokračovat, jednoznačně prokazuje tento znak závislosti.

(Nešpor, 2007)

5.3 Fáze vývoje a vzniku drogové závislosti

Vznik závislosti na drogách souvisí s osobností člověka, s jeho věkem, fyzickým a psychickým stavem a v neposlední řadě s vlastnostmi drogy samotné. Závislost vzniká po opakovaném užívání návykové látky. Droga narušuje přirozené fungování organismu a vytváří umělý stav, který se udržuje pouze opakovaným užíváním, a tak se droga v lidském organismu stává nepostradatelnou. Drogově závislý se stává otrokem drog. Často se setkáváme s duální diagnózou, kdy např. člověk trpící depresemi své stavy řeší užitím návykové látky. Drogově závislý tak ztrácí svobodu (Mahdalíčková, 2014).

5.3.1 Fáze experimentování a občasného užívání.

Prvním popudem k užití drogy bývá u dospívajícího nejčastěji zvědavost a touha poznat něco neobvyklého. Často tímto chováním poukazují na svou nezávislost vůči autoritě. Nejčastějším důvodem užití návykových látek u mladistvých je zátěžová situace, kterou nejsou dospívající schopni vyřešit, a tak jim droga pomůže uniknout od daného problému, který avšak nevyřeší. V této situaci droga nabudí pocit uvolnění, euforie, štěstí sebejistoty a zbavuje člověka pocitu nejistoty a úzkosti. Člověk v této fázi ví, že v problémové situaci mu droga pomůže, tudíž ji v těchto situacích užívá opakovaně. Jelikož se nejedná o pravidelné užívání nevytváří si na ni proto závislost a velmi často tito lidé svému okolí popírají, že danou drogu užívají (Vágnerová, 2004).

5.3.2 Fáze pravidelného užívání.

Pokud člověk drogu užívá pravidelně, začíná docházet ke stereotypnímu chování. Jedinec v této fázi sám sobě i svému okolí přizná, že u něj dochází k pravidelnému užívání drog, ačkoli je stále přesvědčen, že má vše pod kontrolou. Charakteristickými znaky počínající závislosti je právě iluze kontroly, změna chování a redukce zájmů (Vágnerová, 2004).

5.3.3 Fáze návykového užívání.

V této fázi už se jedná o závislého jedince na drogách. Tento člověk ztrácí veškerou motivaci, nezáleží mu na názoru druhých a postupem času se mění jeho životní hodnoty. Často dochází k roztrhání vztahů se svými přáteli a rodinou. Droga v této fázi mění svůj význam, už se nejedná o prostředek povznesení, ale o prostředek životní potřeby (Vágnerová, 2004).

5.3.4 Fáze terminální.

V této fázi dochází k nadměrnému užívání návykových látek a toto jednání výrazně poškozuje somatické a psychické zdraví člověka. U tohoto člověka často nastává degenerace osobnosti a rozpad sociálních vazeb. Jedinou prioritou bývá získání drogy a není podstatné jakým způsobem k tomuto získání potřebné dávky dojde, jedná se např. o krádež, loupež nebo prostituci (Vágnerová, 2004).

5.4 Vývojové aspekty vzniku a rozvoje závislosti

V psychickém vývoji dítěte a dospívajícího se nachází určité rizikové faktory, které mohou vyústit k rozvoji závislosti. Proto je nezbytné alespoň některé okrajově zmínit. V raném dětství je kojeneček absolutně závislý na pečující osobě. V dalších stádiích vývoje tedy pohlížíme na to, jak moc se závislost člověka projevuje v jeho vztazích a sociálních dovednostech (Hajný et al., 2003). U závislých jedinců se často setkáváme s narušenou schopností vytvářet vztahy s druhými, konkrétně neumí přijmout a vnímat člověka, jako celek a vytvořit s ním plnohodnotný vztah.

Dalším rizikovým faktorem ve vývoji dítěte je neadekvátní reakce rodičů na potřeby dítěte. Být rodičem není jednoduchým úkolem. Jsou situace, kdy by rodič měl reagovat vstřícně, jindy však odmítavě a kriticky. Často se v rodinách uživatelů drog setkáváme s tím, že reakce rodičů na potřeby dítěte jsou nevyvážené. V určitých situacích se k dítěti chovají jako k dospělému a odpovědnému člověku a zároveň jako k malému dítěti. Takové reakce rodičů mohou vést například k tomu, že se z dítěte stane tzv. dospělé dítě, které je v něčem předčasně zralé, ale v jiných oblastech života opakovaně selhává. Jedním z faktorů dokončení emocionálního vývoje je schopnost vypořádat se s nepříjemnými emocemi jako je např. pocit bolesti, zklamání, zlost apod. Závislí jedinci jsou často lidé velice citliví a zranitelní. Droga je pro ně kompenzačním nástrojem, který jim poskytuje sílu k vyjádření.

Období adolescence je charakteristické potřebou budovat si svoji identitu. U dospívajících často bývá potřeba překračovat normy, zákony a bojovat proti autoritám. Tyto potřeby dospívajících jsou přirozené, a proto je nesmírně důležité, jakým způsobem na ně reaguje jejich okolí (rodiče, škola, média apod.). Dospívající tedy usiluje o nezávislost na okolí, což je potřeba separace. Často mu tuto potřebu naplní drogy, kdy si dospívající uvědomí, že si o aplikaci rozhoduje sám a tím se utvrzuje v tom, že je život v jeho rukou.

Dalším přirozeným znakem ve vývoji dítěte je idealizace druhých, která se postupem vývoje vytratí. U závislých jedinců však může přetrvávat. Dále u závislých jedinců bývá v duševním vývoji charakteristická chaotická identita. V dospívání čeká na dítě několik úkolů a překážek, které je nutné zdolat. V první řadě by měl být jedinec schopný přijmout reálný obraz svého těla, ujasnit si svou sexualitu, vytvářet přátelské a partnerské vztahy atd. V těchto situacích dospívající často využívají drogy, jako prostředek k překonání těchto rozpaků. Když se později jedinec začne se svou závislostí léčit, musí budovat své vztahy znovu a se všemi překážkami, kterým se pomocí drog před tím vyhýbal (Hajný et al., 2003).

5.5 Závislost ve vztahu k věku a pohlaví

V populaci se zneužívání návykových látek liší současnými trendy, dostupností drog a jsou zjištěné i rozdíly ve vztahu k pohlaví a věku (Bellamoli et al., 2014). U dětí a dospívajících se závislost rozvíjí daleko rychleji než u dospělého člověka. Dospívajícím hrozí větší riziko předávkování, jelikož nemají s drogou dost zkušeností a nevytvořili si dostatečnou toleranci. S tím souvisí i větší riziko nebezpečného jednání pod vlivem návykové látky. U dětí a dospívajících je patrné také opoždění v oblasti vzdělávání, citovém vývoji, sociálních dovednostech a sebekontroly. Recidivy užívání návykových látek jsou u dětí časté (Nešpor, 2007).

K zjištění stavu závislosti ve vztahu k věku je vhodné provádět opakovaná výzkumná šetření v jednotlivých věkových kategoriích. Například Fialová provedla monitoring sociálně patologických jevů u žáků 6. – 9. tříd na vybrané základní škole z její závěrečné práce vychází, že: „14 % (46) má zkušenost s kouřením. Výskyt se zvyšuje s věkem respondentů, kdy převahu mají chlapci 61 % (28) nad dívkami 39 % (18). Poměrně velké množství žáků má nějakou zkušenost s alkoholem, příležitostní 45 % (147), pravidelnou 3 % (9) žáků a žádnou zkušenost s alkoholem uvedlo 52 % (170) žáků. S přibývajícím věkem dotazovaných se zvyšují zkušenosti s pitím alkoholu. Dále 95 % (310) dotazovaných nemá s drogami žádné zkušenosti, ale 5 % (16) se s nelegální drogou již setkalo. 80 % se setkalo s marihuanou, 10 % s hašišem, 5 % s extází a 5 % s opiem.“ (Fialová, 2018, s. 57)

Ve vyšším věku míra odolnosti závislého vůči návykovým látkám klesá. Pokles tolerance však zvyšuje riziko předávkování. Lidé ve vyšším věku obvykle užívají dlouhodobě léky např. na vysoký krevní tlak, cukrovku, srdeční onemocnění. Tyto léky v kombinaci s alkoholem či jinými návykovými látkami mohou způsobit velmi vážné zdravotní potíže. Ke zdravotním komplikacím dochází ve vyšším věku rychleji. Starší lidé častěji trpí chronickými bolestivými onemocněními, které zvyšují riziko vzniku závislosti na lécích proti bolesti (Nešpor, 2007). Z jedné studie vyplývá, že mladí dospělí ve věku 18-25 let pijí více alkoholu než starší dospělí ve věku 35-54 let. (Bellamoli et al., 2014).

Ženy jsou ve vztahu k návykovým látkám opatrnější a zdrženlivější. Závislost u žen se tedy vyskytuje v menší míře než u mužů. Ačkoli v posledních letech ženy častěji, než muži užívají léky na předpis, jako jsou sedativa, uklidňující léky a léky proti bolesti (Carroll et al., 2016). Jelikož ženy mají menší játra, které rychleji metabolizují hormony, to vede spolu s jinými faktory k tomu, že u žen působí účinky návykových látek silněji než u mužů. Proto jsou časté dřívější zdravotní problémy v důsledku užívání drog u žen. Ženy, které jsou závislé na drogách společnost odsuzuje více než muže. Ženy se také v důsledku užívání drog dopouštějí méně trestných činů. Pod sebezáchovy je u žen vyšší než u mužů. Závislé ženy trpí často depresemi a úzkostmi, bývají také častěji týrané a zneužívané (Nešpor, 2007).

6 Drogová závislost a rodina

Rodina se jako základní systém společnosti může podílet na rozvoji závislosti některého člena, zároveň ale může rodina výrazně pomoci k překonání závislosti (Nešpor, 2007). Problémové užívání návykových látek velice zasahuje do života členů rodiny a vyvolává v nich pocity hněvu, strachu a osamocení. Tyto situace bývají často závažné, ale bohužel se jim stále nevěnuje dostatečná pozornost. Jde o to, že jednotliví členové rodiny prožívají neustálý pocit stresu, vypětí a nebezpečí, čímž se následně může zhoršovat jejich zdraví a může vést i k depresím (Bernard, 2007). „*Tyto dopady jsou stejně významné jako vlastní rozvoj drogového problému a vyžaduje stejnou míru pozornosti*“ (Bernard, 2007, s. 13)

6.1 Klasifikace závislosti ke vztahu k rodinnému prostředí

Klasifikace dle Cancriniho (1985):

- a) Závislost traumatická – závislost je reakcí na náhlé trauma (zneužití, úmrtí, násilí, onemocnění apod.)
- b) Neurotická závislost - vychází z rodin, kde přetrvává napětí z neřešených vztahů v rodině, slabými hranicemi mezi generacemi apod. Jedná se o nejčastější typ.
- c) Přejímová závislost – mezi typické znaky patří neustálenost v osobních vztazích, unik do fantazijního myšlení apod. Závislí jedinci, ale i jejich rodiče mohou tíhnout k podivným aktivitám jako jsou např. sekty.
- d) Sociopatická závislost – závislý pochází z rodiny, kde převládal lhostejný přístup a násilí nebo vyrůstal v instituci. Takový jedinec se projevuje asociálním chováním a nepřipouští si pocit viny.

(Hajný et al., 2003)

6.2 Typické rysy rodin, kde se objevuje závislost

6.2.1. Pseudoindividuace

Dospívající člen rodiny, který je závislý na návykové látce odmítá autoritu rodičů, ale zároveň se snižuje jeho schopnost postarat se sám o sebe. To vede k závislosti na rodině.

6.2.2 Triangulace

Znamená vytváření trojúhelníku. Závislý člen rodiny si například stěžuje otci na matku, matce na otce, sestře na matku atd. Tím si vytváří prostor pro pokračování užívání drogy a neumožňuje spolupráci svému okolí. Nejefektivnějším způsobem řešení této situace je zlepšení komunikace mezi dospělými. Tito členové nemají v oblibě rodinnou terapii a své členy rodiny od této formy terapie odrazují. Klientům je však nutné připomínat, že pro posílení a usnadnění jejich léčby je spolupráce jejich okolí velmi důležitá.

6.2.3 Rozmělnění meziosobních a mezigeneračních hranic

Neúměrné přebírání odpovědnosti za jiného člena rodiny může být formou překračování meziosobních hranic. Nadměrná identifikace rodiče s problémovým dítětem a vytváření mezigeneračních spojenectví znesnadňuje překonání problému dítěte s užíváním návykových látek. Podobně znesnadňuje překonat závislost identifikace manželky se závislým manželem. Vhodnou metodou terapie bývá oslabení patologické identifikace s problémovým členem rodiny, posílení hranic mezi generacemi a zlepšení komunikace. Nejčastěji se využívá souběžná rodinná terapie.

6.2.4 Patologická rovnováha

Jedná se o vztahy, ve kterých funguje princip něco za něco. Jeden z partnerů pije a je mu to tolerováno, protože druhý partner udělal něco, co mu tolerováno není (např. nevěra). Může se jednat i o tzv. sdílenou závislost, kdy jsou oba partneři na něčem závislí, např. jeden na alkoholu a druhý např. na práci.

Efektivní léčba vyžaduje nastolení zdravé rovnováhy nebo rozchod, pokud není jeden z partnerů ochoten přistoupit na pozitivní změnu.

6.2.5 Umožňování

Jeden z členů rodiny vystupuje v roli „umožňovače“. Umožňovač usnadňuje návykové chování, např. platí dluhy, vyřizuje problémy s úřady a soudy, dospělému závislému umožňuje bezplatné bydlení a stravu, poskytuje závislému hotovost apod. Takovýto člen rodiny o svém jednání smýšlí jako o způsobu pomoci, ve skutečnosti oddaluje řešení tohoto problému.

(Nešpor, 2007)

Neexistují stejné struktury rodin s drogovou závislostí, avšak existují opakující se znaky, které se na vzniku závislosti podílejí. Nejčastěji ve vztahu mezi závislými a rodiči bývá vyzorován lhostejný postoj k výchově, ale někdy i hyperprotektivní. Velký podíl závislých osob tvoří lidé s nezpracovanou zkušeností s opuštěním smrti blízké osoby.

Zde uvádím některé charakteristické znaky rodin drogově závislých:

- a) Nedostatečná pozornost nebo problematická reakce ze strany rodičů na chování dítěte – chování dítěte je zpětnou vazbou na reakce rodičů. Sebejistota dítěte se zvyšuje s dostatečnou pozorností rodiče, která je přiměřená k jeho věku. Často se v rodinách s drogově závislými členy setkáváme s rodičovským postojem směřování pozornosti spíše k chybě než k pozitivnímu chování.
- b) Narušené či zatížené vztahy mezi dítětem a rodičem.
- c) Chaotické či špatně vymezené vztahy mezi generacemi – u rodin s vyskytující se drogovou závislostí dochází často k narušení transgenních hranic. Tedy nikdo si není jist svou rolí a chováním.

Dítě tak vyrůstá v nejistotě. Mezi způsoby extrémního narušení mezigeneračních hranic spadá sexuální zneužívání, což uvádí přibližně 90 % závislých žen.

- d) Skryté nebo naopak excesivní vyjádření hněvu v rodině – těmito vyjádřeními je myšlena agrese, zlost, vztek či naopak důsledná asertivita.
- e) Závislost v roli prvku, který udržuje v rodině rovnováhu. Jedná se například o dítě, které má přetížené rodiče prací, začne tak docházet do party, kde své nálady řeší konzumací drog. Dokud se však doma neztrácejí věci a ve škole si plní své povinnosti je vše v pořádku.
- f) Jeden či více závislých členů rodiny – u nás je nejčastěji uváděna závislost na alkoholu u jednoho z rodičů drogově závislého

(Hajný et al., 2003)

6.3 Jednotlivé fáze reakce rodiny na drogový problém některého z jejích členů: zjištění, přizpůsobení se a zavržení

Tyto informace vycházejí ze studie britské nadace Joseph Rowntree Foundation, která provedla celkem 64 rozhovorů, které byly uskutečněny s problémovými uživateli drog, jejich rodiči a sourozenci. Rozhovory byly pořizeny ve skotském městě Glasgow, které je nechvalně známé rozsahem a závažností problémů s drogami.

Počátky

Vznik drogové závislosti u člena rodiny bývá často dlouhodobým procesem, který se vyznačuje drobnými, avšak vážnými změnami chování. Vzдор vůči autoritě rodičů, odtažitost, podrážděnost a neklid, ztrácející se peníze a majetek, to všechno jsou změny chování, které vedou k podezření člena rodiny z užívání návykových látek. Když rodina zjistí, že jeden z jejích členů užívá drogy, nejčastěji propuká panice, což je reakce související s nedostatkem informací a zkušeností. Rodiče drogově závislých si mnohdy nechtějí připustit, jak moc může být silná potřeba obstarávání a užívání návykové látky.

Změny v psychické a fyzické stránce synů a dcer, kteří se stali drogově závislími v rodičích vyvolává pocit vlastní bezmocnosti a zoufalství. Rodiče často nenachází způsoby, jak by svým dětem mohli pomoci. Využívají různé výchovné styly jako je například autoritativní, pečovatelský a ochranný, avšak síla návyku na drogách u jejich dítěte je tak silná, že jejich pokusy zabránit užívání návykových látek se stávají neúspěšnými. Nejlepším způsobem pomoci je oslovení někoho zvenčí, jako je např. lékař, psycholog, organizace věnující se drogově závislým apod. Bohužel u těchto rodin převládá pocit hanby, a proto nechtějí svou situaci řešit s širším okolím (Bernard, 2007).

Život s drogovým problémem

Síla drog působí na rodinu a její vztahy velmi ničivým způsobem. Přesto se rodina stále snaží uživateli drog neustále poskytovat pomoc a podporu. Nejčastěji volí způsob eliminování škod jako například omezit styk se světem drog, odvrátit nebezpečí infekce a trestné činnosti apod. tudíž se snaží člena udržet co nejvíce v rodinném kruhu. Někteří z rodičů ve snaze eliminace rizik financují drogy svému dítěti, splácejí jeho dluhy a někdy svým dětem dovolují aplikovat si drogu doma, aby omezili riziko předávkování nebo sdílení jehel. Jedním z nejčastějších problémů, s kterým se rodiny závislých potýkají je krádež v domácnosti. Většina problémových uživatelů z této studie uvedla, že opakovaně okrádala svou rodinu. Touha po obstarání drogy je tak silná, že uživatelé drog jsou schopni prodat naprosto cokoli od oděvů až po elektroniku, někdy okradou svou rodinu do takové míry, že ji tímto činem přivedou do finanční tísně. Takové to chování drogově závislého člena rodiny má za následek rozklad vztahů v rodině, ztrátu důvěry a úcty (Bernard, 2007). „*Ztráta důvěry vůči dítěti nebo sourozenci užívajícímu drogy znamenala, že si rodina v zájmu ochrany peněz a věcí musela doma osvojit mimořádnou ostražitost*“ (Bernard, 2007, s. 41) Domov se pro tyto rodiny stává bojištěm a zdrojem psychického vypětí.

Zavržení

Většina rodin postupem času dojde k závěru, že jejich marný boj pomoci drogově závislému členu rodiny je nekonečný a cena za něj tak vysoká, že jim následně nezbývá nic jiného než vyhodit tohoto člena rodiny z domu, jelikož nebyl schopný doposud dodržovat stanovená pravidla. Tato rozhodnutí jsou přijímaná s pocitem rodičovského selhání a obavou o osud dítěte. Avšak ne vždy tato rozhodnutí dokáže rodina vydržet. Mnohdy se problémový uživatel drog vrátí zpět do rodiny a problémy se postupem času objevují znovu. Úsilí o zvládnutí závažného problému drogově závislého člena rodiny, často vede ke deformaci rolí v rodině. Skutečnost, že rodiny, u kterých se vyskytuje drogová závislost, tento problém řeší převážně sami, poukazuje na důležitost iniciativ, díky kterým by se rodiny mohly lépe vypořádat s drogovým problémem svých dětí (Bernard, 2007).

Problémem v řešení drogového problému v rodině zpravidla bývá institucionální slepota či upřednostňování potřeb uživatele drog před potřebami osob, které jsou problémem zasaženy. Dalším problémem je přetrvávající myšlenka, že léčba užívání drog je jen o tělesnu a duševnu člověka, který drogy bere. Jedinci s drogovým problémem mají právo na to, aby nebyli diskriminováni, avšak stále nesou odpovědnost za škody, které svým užíváním způsobuje druhým. Skupiny, které se věnují práci s rodinami drogově závislých pracují samostatně, nezávisle na jakékoli drogové politice, ale svou pomoc poskytují na základě popudu rodičů zasažených drogovým problémem. Existuje mnoho kritik na práci s rodinou v oblasti drogové problematiky, jelikož většina uživatelů drog uvádí, že pochází z rodin, kdy rodiče byli sami uživateli drog, tudíž zanedbávali jejich výchovu či je dokonce sexuálně zneužívali apod. Nemůžeme však všechny rodiny považovat za dysfunkční a měřit je stejným metrem. Rodinná struktura, vztahová dynamika i rodinné problémy jsou měnné a je důležité s tím pracovat. Velmi efektivním způsobem řešení drogové problematiky v rodinách jsou rodinné terapie, které pracují s problémovým chováním mladistvých, které je významně ovlivňováno interakcemi mezi rodinou, přáteli a okolním prostředím (Bernard, 2007).

7 Léčba závislosti

„Léčba zahrnuje všechny strukturované intervence v komunitě se specifickými medicínskými a/nebo psychosociálními technikami, které jsou zaměřeny na snižování míry užívání nelegálních drog nebo abstinenci od nich.“ (Schulte, 2010, s. 19) Jak už bylo výše uvedeno, závislost nemá pouze jednu příčinu. Existuje jich celá řada. Při léčbě závislostí se proto využívá více metod a postupů. Metody léčby by se měli pacientovi přiřazovat dle jeho potřeb a možností. Nejčastěji léčba probíhá formou psychoterapie.

Čtyři základní praktické přístupy v psychoterapii drogově závislých:

- a) Spirituální přístup – nejznámějším příkladem je hnutí Anonymních alkoholiků. Hlavní doménou tohoto přístupu je schopnost připustit vlastní bezmoc a přijmout poznání své závislosti. Tento přístup obsahuje také resocializaci ve smyslu vyrovnání se s lidmi, kterým jejich závislost také ublížila. V pokročile fázi terapie pacient prožívá truchlení nad ztrátou drogy.
- b) Přístup rodinné terapie – drogově závislý člen rodiny narušuje fungování celé rodiny, jakožto celého systému. Takže při terapii je nutné zabývat se i systémem rodiny.
- c) Behaviorální přístup – závislost je zde vnímáme jako naučené chování, které je ovlivněné chemicky. Terapie se realizuje na základě odbourání naučených vzorců chování metodou odměna a trest.
- d) Psychodynamický přístup – zneužívání drog je jakýmsi nevědomým konfliktem nebo jakousi potlačenou myšlenkou a obranou vůči ní. (Frouzová et al., 2003)

7.1 Oblasti léčby

7.1.1 Posilování motivace

Velmi častou situací, kdy dochází k posílení motivace u závislých osob, je odehrání se nějaké dramatické situace, jako např. výskyt zdravotního problému. V terapii se pracuje celkem s pěti principy:

- a. Vyjadřování empatie
- b. Vytvoření rozporu (mezi klientovo cíli a jeho chováním)
- c. Vyhýbání se sporu
- d. Práce s odporem
- e. Posilování důvěry

Terapeut nejprve naslouchá a komunikuje s klientem o jeho problémech, plánech a životních cílech. Poté se snaží v pacientovi vyvolat pochybnost o návykovém chování, a tak mu pomoci poznat rizika a problémy s ním spojené. Vede pacienta k rozhodnutí se pro změnu, neustále mu připomíná důvody ke změně a posiluje jeho sebedůvěru. Někteří terapeuti považují za úspěšný nástroj motivační dotazníky. Tyto dotazníky poukazují na problémy, které způsobuje pacientovi návyková látka a výhody situace, pokud by závislost na této látce překonal. Důležité tedy je, naučit pacienta orientovat se v jaké se nachází fázi motivace, a také naučit ho schopnosti svou motivaci posilovat.

7.1.2 Dobré vnímání sebe i vnějšího světa

Člověk nemůže překonávat svoji závislost, dokud si neuvědomí, že je pro něho potřebné skoncovat s užíváním návykové látky a také to, že je to nezbytné i pro jeho okolí a společnost. Jedinci závislý na drogách mají často problém popsat své emoce. Proto například kognitivně behaviorální terapie pracuje s nácvikem popisu svých pocitů. Dále je velice důležité posilovat v pacientovi sebeuvědomění, jelikož vede k zvýšené schopnosti sebeovládání, zlepšení komunikace což vede k lepšímu navazování vztahů apod. V terapii se využívá například relaxační a meditační technika, psychoterapie, psaní deníku, práce s pomůckou (fotografie, zrcadlo, videozáznam apod.)

7.1.3 Dovednosti potřebné pro život

Za takové dovednosti považujeme sociální dovednosti, autoregulace a sebe ovlivnění. Konkrétně se jedná například o schopnost čelit sociálnímu tlaku, schopnost empatie, komunikace a nacházení kompromisu, schopnost vytvářet vztahy, plánovat čas, pečovat o své zdraví apod. Efektivním postupem při terapii je položení otázky klientovy, které z těchto dovedností považuje za nejdůležitější a těmi se následně zabývat. Při sebemotivaci je lepší dávat si krátkodobé cíle. Další podstatnou částí terapie je posilování sebevědomí. Klient by měl být schopný popsat své slabé a silné stránky a také si uvědomit svůj potenciál. Klientovi bychom měli pomoci vytvářet si přiměřený životní styl a vyhýbat se extrémům. Dále terapeuti pracují na technikách zdravého sebeprosazení, dovednosti rozhodování, porozumění životním situacím, na schopnosti vytvářet vztahy a v poslední řadě například na zvládnutí přechodu do nového prostředí či nové životní situace (Nešpor, 2007).

7.2 Rodinná terapie

Nejčastěji se využívá jako součást komplexního léčebného programu. Rodinná terapie je považována za efektivní, jelikož mimo jiné pomáhá pacientovi dokončit léčbu, ale také zlepšuje léčebné výsledky. Někteří autoři uvádějí, že při léčbě závislostí by měla být účast rodičů podmínkou. Často bývá velice obtížné zahájit spolupráci rodiny a terapeuta, jelikož často rodina nebo některý její člen o terapii nestojí. V první řadě se v terapii pracuje na nácviku a zlepšení rodičovských dovedností, jedná se např. o posilování vazeb dítěte na rodinu, trávení více času s problémovým dítětem, zvládnutí rodinných konfliktů apod. Také vhodný životní styl rodiny znesnadňuje návykové chování. Rodina má výrazný motivační efekt, dokonce větší než samotný terapeut, proto je důležitý motivaci posilovat a využívat. Často se při rodinné terapii využívá technika zadávání úkolů. Efektivním prvkem spolupráce je sepsání léčebné dohody, která rodinu informuje o cílech, intenzitě a náplně léčby. Tento léčebný kontrakt snižuje předčasné ukončování rodinné terapie. Dobrá léčebná dohoda obsahuje i konkrétní závazky.

Dále terapeut pracuje na posílení adaptivních mechanismů členů rodiny a narušení patologické rovnováhy, poukazuje na důležitost věnovat pozornost sourozencům problémového dítěte apod. (Bernard, 2007).

8 Prevence užívání návykových látek

Základním úkolem protidrogové prevence je snaha o to, aby lidé především mládež oddálila užívání drog na co nejdéle, a pokud s užíváním návykových látek již začala, prevence se snaží o to, aby u těchto jedinců nedošlo k rozvoji závislosti (Mezinárodní standardy prevence užívání drog, 2014). Mezinárodní standardy prevence užívání drog dále uvádějí, že: „*Obecně cíl prevence užívání návykových látek je však mnohem širší: je jím zdravý a bezpečný vývoj dětí vytvářející podmínky pro uplatnění jejich nadání a potenciálu stát se platnými členy své komunity a celé společnosti.*“ (Mezinárodní standardy prevence užívání drog, 2014, s. 9)

Dle Světové zdravotnické organizace se prevence člení na:

- a) Primární prevence – úkolem je předcházet zájmu a poptávce po drogách u populace, která s nimi není dosud v kontaktu
- b) Sekundární prevence – jejím hlavním úkolem je předcházet vzniku a rozvoji závislosti u osob, které už s drogami mají zkušenosti nebo se jedná o osoby drogově závislé
- c) Terciální prevence – má za úkol přecházet závažnému či trvalému užívání návykových látek, které způsobuje závažné zdravotní a sociální potíže

(Kalina et al., 2003)

Prevenci v ČR koncipuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. V jednotlivých krajích působí koordinátoři prevence a v okresech metodici prevence pedagogicko-psychologické poradny. Základním dokumentem je *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže*. I když neustále roste počet certifikovaných preventivních programů na školách stále převažuje prevence formou přednášky či besedy. Základní strategií prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních je minimální preventivní program, který zpracovává školní metodik prevence s ostatními pracovníky školy a předkládá ke kontrole České školní inspekci (Mravčík et al., 2016).

Ministerstvo školství a tělovýchovy používá dělení prevence na specifickou a nespecifickou. V rámci nespecifické prevence se intervence nevztahují k určitému problému či riziku, jehož výskytu se snaží předcházet. Tyto intervence by existovaly i kdyby nebyly přítomné žádné rizikové chování. Zatímco intervence specifické primární prevence se vztahují na jeden či více typů rizikového chování a negativními následky s ním spojenými (Gebrhelík et al., 2019). Prevence se ve školách aplikuje několika způsoby. V první řadě se jedná např. o poskytování informací. Tento přístup nemá příliš velké výsledky v rámci změny vztahu k užívání drog, pouze v získání dostatku informací o drogách. Dále přístup afektivního vzdělávání, který se soustředí na posílení sebepoznání a sebezpřijetí nebyl prokázán jako efektivní. Teorie sociálního vlivu vychází z přesvědčení, že příčinou užívání drog je vliv sociálního okolí. Pracuje s nácvikem dovednosti odolávat sociálním vlivům. U této teorie je prokázáno, že má pozitivní výsledky, zejména u uživatelů konopných látek. Další efektivní metodou prevence je posilování kompetencí. Jedná se o posilování a rozvoj sociálních dovedností jako např. formou osvojování si životních hodnot. Mezi poskytovatele školní protidrogové prevence spadají policisté, zdravotní odborníci, střediska pro práci s mládeží, dobročinné organizace, školní metodici prevence, učitelé apod. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti na základě výzkumu zjistilo, že efektivnější metody protidrogové prevence jsou metody interaktivní, jako je například hraní rolí, než neinteraktivní metody jako jsou např. přednášky. Velmi důležitou složkou protidrogové prevence je rodinná intervence. Z expertní analýzy odborné literatury vyplývá, že mezi nejefektivnější intervence patří rodičovské kurzy, kurz výchovných dovedností a rodinná terapie (McGrath, 2007). Prevence užívání návykových látek u dětí a mládeže efektivně působí na rozvoj vztahů v rámci rodiny, školy, pracoviště a celého společenství. Mezi rizikové faktory k zahájení užívání návykových látek patří biologické procesy, osobnostní rysy, duševní poruchy, špatná výchova rodičů a špatné zacházení v rodině, zanedbávání školní docházky, život v sociálně vyloučených lokalitách a nedostatečný vliv příznivých sociálních norem.

Mezi ochranné faktory, které přispívají k menší náchylnosti jedinců k užívání drog a také k rozvoji jiného nežádoucího chování, patří zejména duševní a emoční pohoda, silná vazba na pečující a fungující rodiče, docházení do dobře fungující školy či určité komunity. Tyto zmíněné faktory jsou mimo kontrolu daného jedince. Dítě, které se narodí do nefungující rodiny a je následně například zneužívané za to přeci nemůže, a tudíž to nedokáže ovlivnit. Zároveň tyto faktory často souvisí s rozvojem i jiného rizikového chování jako je např. záškoláctví, vandalismus, krádeže, násilí, šikana, deprese a sebevražedné sklony. Proto se intervence protidrogové prevence snaží působit i na tyto formy rizikového chování. Je samozřejmé, že tyto různé faktory náchylnosti k užívání návykových látek se liší podle věku jedince. Prevence zabývající se drogovou problematikou je jedním ze zdravotně orientovaného systému, který má za úkol vytvářet opatření na snižování dostupnosti drog, léčbu drogové závislosti a prevenci zdravotních a sociálních následků užívání drog. Také se zaměřuje na prevenci užívání alkoholu, tabáku a těkavých látek. Prevence užívání alkoholu a tabáku je velice podstatná u dětí a mládeže a slouží jako účinný nástroj ve vztahu k užívání nelegálních návykových látek (Mezinárodní standardy prevence užívání drog, 2014). Preventivní a edukační programy primárně slouží ke snížení poptávky zájmu a užívání drog. Tyto programy mají za úkol odvracet potencionální uživatele od experimentování nebo pravidelného užívání návykových látek. Dále se snižováním poptávky po drogách zabývají poradenské, léčebné a sociální programy (Kalina et al., 2003).

Mezinárodní standardy na základě dlouhodobých výzkumů přináší některé efektivní způsoby intervence v rámci protidrogové prevence. Tyto intervence jsou rozděleny podle věku a cílové skupiny. Já zde uvádím pouze některé z nich.

8.1 Intervence zaměřené na mladší školní věk

a) Programy zaměřené na rozvoj rodičovských dovedností

Tento program podporuje vřelý citový vztah rodičů jako součást jejich výchovného stylu, jehož obsahem je stanovování přijatelného chování, důsledné pozorování, jakým způsobem tráví dítě volný čas a s kým se kamarádí, pomáhají dítěti s osvojováním důležitých dovedností.

V poslední řadě se rodiče snaží být pro své dítě příkladem. Intervence tohoto typu lze realizovat v rámci všeobecné i selektivní prevence, je považovaná za velice efektivní. V rámci této intervence dochází k posílení rodinných vazeb, zvýšení podpory rodičů vůči dítěti a dosažení pocitu nutnosti být pro děti vzorem.

b) Program zaměřený na rozvoj sociálních a osobních dovedností

Tyto programy se často odehrávají na půdě školy a pracují na nich vyškolený pedagogové nebo moderátoři. Jedná se tedy o intervenci v rámci všeobecné prevence. Tento program formou interakce podporuje schopnost zvládnání obtížných situací, podporuje duševní a emoční pohodu a v poslední řadě se věnuje oblasti sociálních norem a postojů.

c) Programy zaměřené na zlepšování prostředí ve školní třídě

Tyto programy podporují učitele v posilování třídního kolektivu, pomáhají dětem se ztotožněním s rolí žáka a minimalizují rizika agresivních projevů. Pedagogům je poskytnuta metodická podpora pro realizaci postupů při práci s třídním kolektivem mimo rozsah výuky, jejichž výsledkem je posílení prosociálního chování a snížení vzniku nevhodného chování. Pozitivní stránkou těchto programů je, že jejichž součástí jsou postupy řešení projevů nevhodného chování a aktivní zapojení studentů. Tyto programy patří mezi všeobecnou preventivní intervenci, jelikož pracují s celým kolektivem.

8.2 Intervence zaměřené na období rané adolescence

a) Preventivní výchova založená na osobních a sociálních dovednostech a vlivu sociálního prostředí

Tyto programy rozvíjí schopnost odmítnout návykovou látku nebo jiné nevhodné nabídky ze strany vrstevníků a posilují zdravý způsob s vyrovnáním se s překážkami všedního života. Nabízejí možnost vytvoření diskuze o různých sociálních normách, postojích a pozitivích a negativích spojených s užíváním drog včetně jejich následků.

b) Školní politiky a kultura

Tato intervence je realizována na základě pravidla, kdy by žáci, ale i pracovníci školy neměli užívat návykové látky v prostorách školy a během školních akcí. Pokud dojde k porušení tohoto pravidla, škola využívá tuto situaci k výchovnému působení a zdravotnímu poučení.

c) Řešení rizikových psychologických rysů osobnosti

Je známé, že na zneužívání drog se významně podílí určité osobnostní rysy jako např. impulzivita, sklon k experimentování, přecitlivělost či negativní myšlení. Tyto programy proto pomáhají mladistvým aplikovat způsoby zvládnání negativních emocí, jako jednu z možností vyvarovat se negativnímu zvládnutí stresové situace, která mnohdy vede ke škodlivému užívání návykových látek zejména alkoholu.

d) Mentoring.

Tato intervence je realizovaná na základě profesionálního vztahu dvou osob, kdy mentor předává své zkušenosti. Nejčastěji jde o osobu, která s mladistvými není v příbuzenském vztahu. Jedná se například o učitele, trenéry, představitele určité komunity apod. Tyto programy zprostředkovávají kontakt mezi mládeží, často ze sociálně vyloučených skupin a dospělými, kteří realizují různé činnosti pro mládež a ochotně s nimi tráví svůj volný čas.

8.3 Intervence zaměřené na období adolescence a dospělosti

a) Krátká intervence

Tuto intervenci provádí nejčastěji kvalifikovaný zdravotníci či sociální pracovníci. Probíhá formou individuálních poradenských rozhovorů. Během těchto sezení, se nejprve zjistí, zda je u klienta problém se zneužíváním návykových látek přítomen a následně je mu poskytnuto primární poradenství nebo je mu zprostředkován kontakt na služby, které se zabývají léčbou závislosti.

Během rozhovorů lze uplatnit techniku motivačního rozhovoru, který spadá pod psychosociální techniky, při kterém probíhá diskuze o zneužívání drog u daného klienta a výsledkem by měli být stanovené konkrétní cíle, kterých chce klient dosáhnout v rámci své závislosti. Tato intervence má stejně kladný dopad jak na mládež, tak i na dospělé. Je prokázáno, že krátké intervence jsou nákladově účinné a portabilní.

(Mezinárodní standardy prevence užívání drog, 2014)

b) Komunitní vicesložkové iniciativy

Tyto intervence se snaží vytvářet partnerství mezi lidmi v komunitě při řešení problematiky užívání drog. Většinou komunitní partnerství bývají produktem speciálních programů, ale mohou vznikat i spontánně. Tato prevence působí v několika systémech společnosti jako např. rodina, škola, pracoviště, prostředí zábavy apod. (Mezinárodní standardy prevence užívání drog, 2014). Nejčastější formou péče komunitních středisek o uživatele drog je terénní práce. Terénní práce je sociální služba, která je poskytována přímo na ulici. Cílovou skupinou terénní práce jsou jedinci, kteří se chovají rizikovým způsobem a nemají motivaci ke změně. Hlavním cílem této služby je navázání kontaktu s uživatelem, získání jeho důvěry a následně ho motivovat ke změně jeho chování. Nejčastějším způsobem navázání kontaktu je nabídnutí služby výměnného programu, který spočívá ve výměně injekčních stříkaček (Bednářová, 2003).

9 Příprava a plánování výzkumu

Než jsem začala provádět výzkumné šetření vytipovala jsem si osoby, s kterými bych mohla provést rozhovor. Výzkumný vzorek byl vybrán na základě dostupnosti jedinců, u nichž byla prokazatelná životní fáze drogové závislosti. Následně jsem se s jednotlivými jedinci osobně setkala a dotázala se jich, zda by byli ochotni stát se součástí mého výzkumu v roli respondentů. Poté jsem je seznámila s předmětem a cíli mého výzkumu.

Dále jsem si připravila seznam otázek, které byly obsahem rozhovoru. Otázky byly záměrně vytvořené tak, aby se při odpovědi respondent musel zamyslet a jeho odpověď byla dostatečně rozsáhlá.

Následně jsem si s každým z respondentů domluvila termín rozhovoru. Výběr místa jsem ponechala vždy na respondentech, pouze jsem je seznámila s tím, že rozhovor bude nahráván, a proto je vhodné vybírat klidné prostředí.

Před zahájením rozhovoru jsem každému respondentovi předložila k podpisu informovaný souhlas, kde byl opět seznámen s důležitými informacemi týkajícími se mého výzkumu. Vzor informovaného souhlasu je uveden v příloze č. 2. Podepsané souhlasy nepřikládám z důvodu anonymity, avšak jsou k dispozici k nahlédnutí u mne. Rozhovor nebyl plně strukturován, proto se stávalo, že se v jeho průběhu odváděla řeč k tématům, která nesouvisela s předmětem výzkumu. Rozhovory jednotlivých respondentů jsou k nahlédnutí v příloze č. 3.

9.1 Sběr dat

V průběhu rozhovoru bylo položeno celkem dvanáct otázek, které byly formulovány tak, aby se nad nimi respondent co nejvíce zamyslel a měl možnost rozsáhlé odpovědi, aby mi poskytla dostatečné množství informací k mému výzkumu. V rámci rozhovorů s jednotlivými respondenty nastali i situace, kdy jsem pokládala doplňující otázky. Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon a následně doslovně přepsané do písemné formy.

9.2 Respondenti

Předmětem mého výzkumu jsou čtyři respondenti, kteří mají/měli ve svém životě zkušenost s drogovou závislostí. Výzkum je z důvodu citlivosti dat anonymní, proto kromě informací sdělenými respondenty mého výzkumu neuvádím žádné jejich bližší charakteristiky. V analýze byla pozměněna i jejich jména. Všichni respondenti s rozhovorem souhlasili a odpovídali samostatně.

9.3 Výzkumné cíle a otázky

Hlavním cílem mého výzkumného šetření, které bylo provedeno formou narativní analýzy je zjistit, jak významná může být drogová závislost v životě člověka, který užíval návykové látky a jakým způsobem interpretuje tuto zkušenost jako součást životního příběhu. Vedlejší cíle jsou provést rozhovor s respondenty, kteří mají zkušenost s drogovou závislostí, vytvořit přepis nahrávaného rozhovoru, dále vypracovat životní příběh respondenta v logické návaznosti, rozdělit příběh do životních témat a v neposlední řadě pojmenovat klíčové momenty v životě, kde byl prostor pro změnu.

V rámci mého kvalitativního výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky. Hlavní výzkumná otázka je, *jaký význam má pro člověka zkušenost s drogovou závislostí a jakým způsobem interpretuje tuto zkušenost jako součást životního příběhu.* Vedlejší výzkumné otázky jsou, *zda se nacházejí nějaké klíčové momenty v životním příběhu respondentů, které mohly vést ke změně a pokud ano, zda se dají tyto momenty využít v rámci prevence.*

9.4 Aplikovaná metodika

K vypracování praktické části bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkum. V první řadě bych tedy ráda popsala, k čemu kvalitativní výzkum slouží.

Základním cílem tohoto výzkumu je porozumět sociálním situacím, o kterých jsou pak na základě výsledků provedeného výzkumu vytvořené teorie. Hlavním předmětem zájmu je člověk v jeho každodenním životě.

Kvalitativní výzkum zkoumá daný sociální jev či problém do hloubky. Výzkumník si na začátku výzkumu zvolí téma a základní výzkumné otázky ke kterým v průběhu výzkumu získává informace, které analyzuje a následně interpretuje (Hendl, 2005).

9.4.1 Narativní analýza

Narativní analýza je jednou z metod kvalitativního výzkumu. Hlavním předmětem narativní analýzy je příběh. Pokud na svět pohlížíme narativně, znamená to, že subjektivně reprezentujeme svět na základě znalostí o něm a také vnímáme všechny úhly pohledu na svět (Čermák, 2006). Příběh je jakousi syntézou, která propojuje několik událostí do jednoho celku, vyprávění tak těmito událostem dává souvislost (Chrz, 2007). Narativní analýzu můžeme chápat jako metodu interpretace (Chrz a Čermák, 2011). Jednotliví autoři narativní analýzu definují odlišně a také existuje více způsobů, jak s ní ve výzkumu pracovat.

Ve výzkumu mé bakalářské práce budu postupovat podle postupu, který ve své knize popisuje Řiháček a kolektiv (2013). Nejprve budu opakovaně číst rozhovor, čímž si vytvořím celkovou představu o příběhu. Následně se zaměřím na dílčí témata příběhu. Tudiž rozdělím příběh do určitých epizod neboli životních témat. Poté si záměrně nechám časový odstup, který se jeví v tomto výzkumu jako efektivní, jelikož přinese jiný analytický vhled. V poslední fázi tohoto výzkumu budu hledat zápletky a figury, které se budu snažit popsat jako momenty, kdy byl prostor pro změnu. Cílem mé práce bude získat odpovědi na výzkumné otázky a naplnění výzkumného cíle. *„Cílem narativního výzkumu není ověření hypotézy, ale rekonstrukce významu zkoumaného jevu.“* (Čermák, 2002, s. 76)

9.4.2 Narativní rozhovor

Jako metodu získávání dat jsem si zvolila narativní rozhovor. Rozhovor patří mezi nejčastější metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu.

Narativní rozhovor by neměl mít strukturovanou formu, ale měl by se snažit vyprávěče směřovat k volnému vyprávění (Hendl, 2005).

Přesto jsem si zvolila polostrukturovanou formu rozhovoru, jelikož jsem se potřebovala zaměřit především na konkrétní zkušenost v jejich životě, a proto bylo nutné mít některé otázky připravené. Nicméně průběh rozhovoru byl veden tak, aby měl respondent prostor volně vyprávět o svém životě. Také byly v celém průběhu rozhovoru pokládány doplňující otázky, které mi pomohly získat větší náhled nad zkoumaných jevem.

10 Analýza dat

V této části interpretuji výsledky narativní analýzy jednotlivých rozhovorů. Součástí každého rozhovoru je nadpis, který obsahuje smyšlené jméno respondenta, jeho současný věk a přidělené téma, které charakterizuje vztah respondenta k drogám a zároveň i jeho příběh. Následně jsem příběhy rozdělila do životních etap (tučně zvýrazněné), které dávají příběhům chronologický sled a jsou vnímány jako klíčové.

10.1 Eva (24 let): Víkendové čáry

Rodina a přátelé

E. vyrůstala sama s matkou. Jelikož jí matka živila a vychovávala sama, musela být často v práci, aby je dokázala uživit. Proto E. byla často u babičky. *„Tak asi bych začala tím, že jsem vyrůstala bez táty. Jenom s mamkou a mamka teda měla dost co dělat, aby nás uživila. Takže po většinu času mě vychovávala babička.“* Vztahy v rodině byly v pořádku, akorát E. vyrůstala bez otce, kterého ani nezná. Tento fakt trochu ovlivnit E. osobnost, jelikož je osobou, která se snadno nechá ovlivnit, jak sama přiznává. *„Vždycky jsem byla lehce ovlivnitelný člověk a vždycky mě ovlivňovali moji partneři, a tak je to i teď, ale už bych se asi nenechala ovlivnit k nějaké takové blbosti.“* E. chyběl mužský element ve výchově, otcovský vzor tak nachází v partnerovi. Jelikož matka bylo hodně vytížená a E. se tak cítila sama, začala se uchýlovat k partě kamarádů a upínat se na vztahy mezi nimi. Vztahy s kamarády měla E. vždy dobré, jen se nimi nechala snadno zmanipulovat. Trávila s nimi vlastně více času než se svojí rodinou. *„Z mého pohledu tenkrát to byla úplně supr parta, super kamarádi, jo. Nahrazovali mi de facto rodinu, si myslím teda. Když se ohlédnu zpětně, tak to určitě nebyly kamarádi, kteří by mi kdy něco přinesly, něco dobrého a pozitivního.“*

První kontakt s marihuanou

Její první kontakt s drogou byl ve dvanácti letech. Vyzkoušela marihuanu. Hlavní důvod, proč to zkusila, byla její nejlepší kamarádka, která byla marihuanou fascinována a E. se jí chtěla vyrovnat.

Zkušenost s marihuanou E. charakterizuje takto: „*No poprvé, těch prvních pár jointů jsem měla dobré stavy, kdy jsem se smála, byla jsem veselá a taková uvolněná, ale když se zpětně ohlédnu tak později, třeba po deseti jointech už to pro mě nebylo tak veselý. Stávalo se, že mi z toho bylo i špatně. Zvracela jsem a vlastně v té poslední fázi, kdy to byl můj poslední joint, tak jsem i omdlela. Ztratila jsem jako vědomí. Takže když si tak zpětně řeknu? Proč jsem vlastně hulila? Asi už to byl nějaký druh závislosti nebo nějaký způsob toho, aby mě parta prostě přijala a abych do ní zapadala.*“ Důvodem jejího začátku byla tedy touha po experimentu a potřeba přijetí do party. „*Tak jak už jsem říkala asi ten pocit zapadnutí do té party a taky ta chuť s tím experimentováním a být výjimečná.*“ Zhruba ve třinácti letech E. začala kvůli marihuaně řešit policie i sociální pracovnice, tudíž se to dozvěděla i její matka a E. ze dne na den přestala. „*Tady policie udělala velké zátah na mladiství, co kouří trávu. Pochytala nás snad čtyřicet a tenkrát mě řešila policie, sociálka, mamka z toho byla nešťastná. Tak jsem přestala hulit. Vydržela jsem to.*“ E. má blízký vztah s matkou, to že jí zklamala ji samotnou zasáhlo, a tak s experimentováním na chvíli přestala. E. poté, ale potkala svého prvního přítele, který ji přivedl k pervitinu. „*Pak přišla další etapa, kdy jsem tedy začala brát perník. Ta je hodně dlouhá. To bylo v nějakých čtrnácti letech. No a ta etapa byla teda hrozná. Jak psychicky, fyzicky všechno.*“ Její matka o zkušenosti s pervitinem nic nevěděla. Až po rozchodu s přítelem, obdržela její matka dopis, který psala E. a ve kterém bylo vše popsáno. „*Já samozřejmě o tom mluvit nechtěla. Řekla jsem, že je to za mnou. Přitom to za mnou ještě hodně dlouho nebylo a myslím si, že jsem s ní o tom měla víc mluvit, protože jí to trápilo, ale mě to trápilo asi ještě víc.*“ Dopis, který napsala, byl jakýmsi způsobem volání o pomoc, jelikož přímo matce si E. o pomoc říci nedokázala. E. přiznává, že na obou drogách byla závislá. Závislost na pervitinu trvala přibližně pět let. Pervitin užívala, ale pouze o víkendech, jelikož pro ni škola byla vždy prioritní. „*Já jsem teda brala drogy jenom o víkendu. Když byl týden tak jsem se věnovala škole. Za to jediné jsem sama na sebe neskutečně pyšná, že jsem školu vždycky brala na prvním místě i přes to všechno, že jsem zkoušela ty drogy, parta.*“ Ačkoli E. pervitin užívala jen o víkendech, mělo u ní i tak vše rychlý spád.

Postupem času na tom E. začínala být psychicky dost špatně, trpěla sluchovými a zrakovými halucinacemi. „*Vybavuji si jedno hodně špatné období to bylo po nějakých třech čtyřech letech braní, kdy jsem dostala hodně velký schízny nebo stihoman nebo jak se to odborně nazývá. Jo, kdy jsem fakt slyšela a později i viděla lidi, jak se o mě baví a byl to neskutečný nátlak na moji psychiku.*“

Partner

Měla, ale štěstí. Našla totiž opět oporu, a to ve svém novém příteli, který na tom byl psychicky podobně jako ona, a tak se rozhodli, že se z té závislosti společně dostanou. „*Což bylo pro mě naprostý vysvobození a kdyby se to nestalo, tak si fakt myslím, že bych skončila v tom blázinci.*“

Zpětný pohled

E. se zpětně na svoji zkušenost i na „feťáky“ dívá jiným úhlem než dříve. „*Dřív pro mě byl feťák ten, co si píchal jehlu. Dneska je to pro mě každej, kdo něco bere.*“ Drogám připisuje velké zásluhy. Konkrétně díky nim získala mnoho zkušeností ve vnímání ostatních lidí a je díky nim i silnějším člověkem. „*V obou případech to pro mě byla velká zkušenost, ale zase jsem za ní ráda, protože mě posunula a myslím si, že jsem i díky ní lepší člověk. Dalo mi to hodně zkušeností, jak se dnes koukám na lidi. Možná jsem teda stejně důvěřivá, jako jsem byla před tím, ale už se umím bránit proti takovým lidem si myslím.*“ Samozřejmě zkušenost s drogami životu jen nedává, ale i bere, a to i v E. případě. „*A co mi to vzalo? Asi důstojnost, když to takhle řeknu. Zklamala jsem sama sebe a zklamala jsem mámu,...*“ E. okolí má stále tendence vidět ji stejnými očima, jako dříve. „*No de facto vnímá, protože se do dnešní doby setkávám s tím, že když někdo řekne moje jméno, tak někdo druhý řekne, jo ta feťáčka. Pořád budu ta feťáčka.*“ E. je, ale několik let čistá a je přesvědčená, že její drogová zkušenost je pro ni minulostí. *Pro mě už je to naprosto uzavřená kapitola. Už mám k tomu úplnej odpor. Mám odpor k těm lidem a jenom si na to vzpomenu, tak je mi z toho špatně.*“ Svoji budoucnost vidí v budování rodiny a společného zázemí. „*Úplně normální, jako to mají normální lidi pro mě. Rodina, přítel, děti, zvířata, barák.*“

10.2 Marcel (25 let): Ne drogy, ale byznys byl mou závislostí

Rodina

M. je z neúplné rodiny. Matka mu zemřela, když mu bylo devět let. Otec zůstal na výchovu dvou dětí sám, musel živit rodinu a začal být prací velmi časově vytížený. Pro M. byla smrt matky velikou ránou se kterou se neumí vyrovnat dodnes. *„Tak já si myslím, že žádné takové příznaky nebyly, protože jsem měl normální rodinu akorát máma umřela, když mi bylo devět. Takže na to táta byl sám a v podstatě přestal na nás mít čas nebo přestal mít čas, musel chodit do práce, protože na to byl sám, takže přestal sledovat co se děje. Nevím, jak bych to řekl, dětství jsem žádné neměl.“* Po smrti matky začal být M. více závislý na vztahu se svým otcem a jelikož ten na něj neměl dostatek času, začal na sebe upozorňovat. Tyto dva faktory proto mohly být jednou z příčin jeho začátku. *„Tak možná ta máma no. Nedostatek trávení volného času s tátou, kterej si ani nemohl najít ten čas.“*

Život s drogami

S drogami začal M. už na základní škole. *„Protože na základce ve třinácti jsem začal kouřit trávu se staršíma klukama a táta o ničem nevěděl. Pak jsem jí začal prodávat, abych za ní nemusel platit a měl jí zdarma“* Je nutné si povšimnout, že už v počátku užívání drog M. přemýšlel, jak z toho pro sebe co nejvíce vytěžit. M. byl velice chytrý a věděl, jak vše může utajit. To se mu dlouhou dobu dařilo. Jednoho dne měl ale smůlu, protože ve škole byl učitel, který měl podezření, že se M. stýká s lidmi, kteří jsou uživatelé drog a nahlásil ho proto na sociálku. *„Takže jsem vlastně začal chodit na sociálku, kde mi dávali testy. Byly to široko spektrální testy. Já jsem furt jako bral a vymyslel jsem si, jak to obejít. Takže jsem si bral moč od svého kamaráda ze třídy a v podstatě jsem tam celý rok docházel s tím, že jsem toho kurátora obelhával a dával jsem mu cizí moč, aby moje testy byly negativní a já jsem furt mohl dělat to, co jsem dělal.“* Nelze říci že se M. ze svých chyb poučil, naopak vždy se snažil zdokonalit postup. Doma se mu to dlouhou dobu tajit nepodařilo a po čase se M. otec rozhodl kontaktovat kurátora svého syna s tím, že si s ním neví rady.

„Pak jsem v sedmnácti letech měl soud, kde mi řekli, že si mám vybrat nějakou léčebnu dobrovolně, anebo dostanu ústavní výchovu do devatenácti let. Mě bylo sedmnáct let, takže jsme si začali něco hledat, pomohl mi s tím i ten kurátor, protože je lepší jít někam na tři měsíce než být někde dva roky zavřenej, že jo.“ Nastoupil tedy na léčení. Konkrétně se jednalo o léčebnu v Řevnicích. Léčení považoval za úspěšné, a dokonce se mu tam i líbilo. *„Vrátil jsem se domů s tím, že jsem nebral nic, nehulil sem. Sice jsem se s drogama potkával furt, trávu jsem prodával. Vydržel jsem to takhle asi rok a po roce jsem si řekl, že jsem s tím asi ani nechtěl přestat, že ta tráva ke mně prostě patří, takže jsem s tím zase začal.“* O marihuaně se mluví jako o vstupní droze, a tak se to dá říct i v případě M. Jelikož se bavil se staršími lidmi a měl zálibu v techno hudbě, kde se drogy vyskytují ve velkém měřítku, měl tehdy příležitost experimentovat i s tvrdšími drogami. *„Tak já jsem v té době poslouchal techno. Takže jsem jezdil na technoparty, byl jsem tam vždycky celej víkend a tam byli lidi z celého světa, byli tam Francouzi, Holanďani prostě různé národnosti a tam těch drog bylo opravdu plno a nejvíc těch halucinogenů těch tzv. tripů neboli LSD. Takže každé víkend jsem tam bral to LSD. Takže jsem to tam zkoušel. Líbilo se mi to, protože to prostě člověku ukáže..., je to prostě zajímavěj stav. To by člověk musel vyzkoušet, nedá se o tom nějak moc mluvit, protože je to neuvěřitelné pro člověka, kterej to neměl.“* Zatím poslední drogou v M. životě byl pervitin. *„Já jsem si to ze zvědavosti dal ten pervitin a chytlo mě to stejně jako všechny drogy.“*

Distribuce jako nová závislost

Neodmyslitelnou součástí M. závislosti na drogách byla také závislost na jejich distribuci, což sám přiznává. *„...na pervitinu jsem asi taky trošku závislej byl i když hlavní problém byl asi v tom, že jsem byl závislej na tom byznysu, prostě na tom prodávání. To mě chytlo asi mnohem víc než samotná závislost na těch drogách.“* Jeho závislost na prodeji pervitinu se stále více a více zvyšovala. *„Nerad jsem za něco takového utrácel prachy, takže jsem to začal prodávat a po čase jsem zjistil, že z toho jdou udělat docela slušný peníze, takže jsem si s tím vydělával. Nepracoval jsem jenom jsem prostě prodával pervitin a trávu. No a takhle jsem prodával asi dva až tři roky.“*

M. velký problém byl, že si nevážil hodnoty peněz. „Neměl jsem vztah k těm penězům, neměli pro mě žádnou hodnotu, prostě jsem věděl, že si každý den vydělám nové peníze, stejný peníze ne-li větší. Takže jsem si takhle prodával dál, myslel jsem si, že mě nechytanou.“

Odnětí svobody

Jeho zacházení s drogami ho dohnalo do vězení. M. na den svého zatčení vzpomíná, jako by to bylo dnes. „No jenže jednoho rána jsem se vzbudil. Dal jsem si čáru, šel jsem do koupelny, osprchoval jsem se a řekl jsem přítelkyni, že si jdu koupit snídani. Sešel jsem schody, otevřel jsem dveře a už tam na mě čekalo auto. Čekala na mě kriminálka. Hodila mě do auta, odvezli mě na služebnu. Zeptali se mě, jestli jsem si užil dnešní den, a já jsem jim řekl „Proč vždyť den ještě nezačal?“ a oni mi řekli, že to byl můj poslední den na svobodě. No a ten den mě vlastně odvezli na vazbu. Já jsem si furt myslel, že to bude v pohodě.“ Chvíle ve vazbě pro něj byli velice těžké, dlouho nechtěl věřit tomu, že ho opravdu zavřeli. Jelikož byl uživatelem pervitinu dost dlouhou dobu, potýkal se tam i s abstinenčními příznaky a chvílemi nevěděl, zda je opravdu v realitě. M. měl často návštěvy právníka, který mu jeho situaci dost jasně vylíčil a utvrdil ho v tom, že se z vazby nedostane a čeká ho vysoký trest. „Takže v tu dobu jsem procitnul prostě. Došlo mi, že už se fakt nedostanu tam odsad', že je to špatný a jenom jsem čekal.“ M. byl odsouzen na tři a půl roku odnětí svobody. Ve vězení si začal uvědomovat své chyby a začal na sobě pracovat. Jeho hlavní motivací bylo dostat se ven na podmíněčné propuštění. „Tam jsem se dá se říct měl dobře. Nikdo mi tam neublížoval, chytil jsem se docela dobrých kluků a snažil jsem se na sobě pracovat, abych dosáhl podmíněčného propuštění, takže jsem za těch 33 měsíců šlapal na 100 %, chodil jsem do práce, dělal jsem rajony, uklízel jsem schody ve čtyř patrové budově prostě jsem plnil všechno, co jsem měl.“ To se M. nakonec podařilo a byl propuštěn za dobré chování, avšak s tří letou podmínkou, zákazem užívání psychotropních a omamných látek a také s probačně mediačním dohledem.

Návrat na svobodu pro něj nebyl vůbec jednoduchý. „Návrat byl hodně těžkej po třech letech. Měl jsem problémy se spaním, s jídlem. Já jsem si to hlavně v průběhu výkonu trestu uvědomoval, že prostě sice jsem ve vězení, chybí mi svoboda.“

Jo, bude to těžký, je to všechno špatný prostě, ale v podstatě tam člověk nemá žádné starosti. Venku ty problémy přišly. Zařídít úřady, tu probační, bydlení, práci. Prostě toho na mě bylo moc. Byl jsem ve stresu a bylo to těžký.“

Zpětný pohled

M. si zpětně dokáže přiznat, že byl závislý. *Tak jako já bych asi o každé té droze musel mluvit zvlášť, protože u každé je to jiné. Třeba např. na alkoholu jsem závislej byl, to mi vlastně řekli i když jsem si to neuvědomoval. Na trávě si myslím, že ne. Protože mi nedělalo problém rok nehulit a začal jsem, protože jsem chtěl, a ne protože jsem to potřeboval a na pervitinu jsem asi taky trochu závislej byl...“* Uvědomuje si, že mu drogy vzaly spoustu důležitých věcí v jeho životě. *„Byl jsem hrozně zaslepenej a hloupej. Mladej. Ty drogy mi vzali fakt hodně. Nedodělal jsem si školu, přišel jsem o bydlení. Bylo toho moc. Dá se říct, že i o přítelkyni. Bylo toho moc, ale takhle to prostě chodí. Člověk na všechno přijde až když je pozdě.“* Jako každý uznává, že mu zkušenost s drogami i něco dala. *„Ty jo. Ukázali mi hodně špatného. I tu druhou stranu mince, že svět není tak růžovej, jak si ho všichni představujou.“* M. se nesnaží hledat viníky, které by jeho situaci nějak ovlivnili, ke své závislosti se staví zodpovědně. *„Já se nechci ničím obhajovat. Prostě to přišlo a já to tak беру. Nehledám za tím nic, co to způsobilo. Můžu za to jedině já.“* Význam slova „feťák“ vnímá takto: *„Feťák je pro mě ten, kterého ty drogy pohltí a ovládnou. Feťák je podle mě ten, kterej prodá cokoli jen, aby to prostě měl. Když to řeknu v uvozovkách by prodal i vlastní mámu. Prostě je to pro něj na prvním místě. Je to pro něj priorita číslo jedna.“* Sám sebe jako „feťáka“ nepovažuje, avšak ho trápí, že jeho okolí ho tak stále vnímá. *„Nevnímám, ale mrzí mě, že mě tak lidi furt berou a asi už se to nezmění. Prostě lidi jsou zlý a zákeřný.“* M. do budoucna touží po běžném způsobu života. *„Samozřejmě, že chci normální život a budu na tom pracovat. Chci život bez drog, chci normálně pracovat, mít rodinu, tak doufám, že se mi to podaří.“*

Má strach, že ho společnost nikdy nepřijme jako „normálního člověka“ a bude navždy pošpiněn jeho minulostí. *„Ne a doufám, že tu nálepku feťák nebudu mít ani v tu chvíli, kdy budu mít tu rodinu, doufám, že se jí zbavím do té doby, protože to takhle prostě nejde.“*

10.3 Zuzana (36 let): Matka mi ukradla mé já, ale oheň a drogy mi ho daly zpět s já za to děkuji

Dětství

Z. měla dost těžké dětství. Matka svou výchovou Z. ovlivnila celý život. Jelikož se od mala cítila v ohrožení a ztratila důvěru v lidi, má pocit, že jí každý chce ublížit a nechce k sobě nikoho pustit. „*Takže od malinka jsem bojovala o vlastní život, existenci o to, abych si uchránila svoje emoce, abych neukázala slabost a abych přežila. Protože mamky špatnej život a dětství z ní udělal magora, kterej mě citově vydíral, kterej mě týral, kterej manipuloval s okolím se vším, a vlastně mě dostal do situace, že jsem musela bojovat o vlastní holou existence a o svůj svět, o svoje já, které jsem dlouho hledala a bojovala jsem s tím.*“ Matka jí sebrala životní jistotu a proto má Z. ve svém životě neustálou potřebu bojovat a chránit se.

Narušené citové vnímání

Z. největším problémem je, že nedokáže ze svého nitra vypustit emoce a city a už vůbec je nedokáže opřít. „*Já jsem přestala cítit. Já jsem necítila nic. Já jsem byla jako robot. Funguješ, přijdeš, uděláš. Matka tě týrá, bije, řve na tebe, vydírá tě. Ničí ti rodinu, ničí ti tátu, sourozence. Všechno okolo tebe. Jenom, aby tě zlomila. Nezlomila mě. Zlomila to, že nemám důvěru v lidi. Neumím nic cítit a vlastně jsem tím životem prošla, jako totální robot. Bez emocí, bez ničeho. Dokonalá. Takže já se bála, já jsem vůbec nechápala ty emoce jiných lidí ke mně. Bránila jsem se tím, že jsem je za to trestala. To dělám do teď.*“ Její odlišné vnímání emocí, které bylo nejspíše narušené matkou, způsobilo i narušení vztahů s vrstevníky, kamarády a ostatními lidmi. „*Když mi, ale někdo vyjadřoval nějakou svojí sympatii, tak jsem ho za to vždycky zmlátila. Takže když mi kluci dávali hubičky a chtěli se ke mně přiblížit, tak za to dostali strašný bomby, protože jsem neuměla přijímat tu lásku.*“

Pohřbená láska

V životě zažila spoustu okamžiků, které jí život obrátili vzhůru nohama a každá bolestivá událost ji utvrzovala v tom, aby své pocity stále více uzavírala v sobě.

„Moje první životní láska byla ve 28 letech a něco v něm bylo tak silného, že ... Já jsem si ho dala jako sázku, že jo toho si dám. Nakonec to bylo tak silné mezi náma, že asi jsem něco cítila a on spáchal sebevraždu, hodil to na mě a umřel mi. Já jsem svoji lásku pohřbila a s ní jsem zahodila i možnost žít. Takže se vlastně schovávám za mrtvýho. Je to pohodlný, je to fajn. Není to v pořádku, ale svým způsobem jsem svoji životní lásku prožila i když nebyla vůbec zdravá.“ Smrti přítele zanechal v Z. obrovské následky, které se podepsali na jejím už tak narušeném citovém vnímání. Na základě tohoto prožitého neštěstí Z. začala vykazovat známky asociálního chování. Z. poté začala chodit na vojenskou školu, bohužel její vize a hodnoty, zde také nebyly naplněny, a to jí způsobilo opět velké zklamání v životě.

Oddanost svému psovi. Začátek drogové éry.

Pes byl v jejím životě druhou láskou, kterému se Z. otevřela a dokázala mu dávat své emoce a lásku najevo. Bohužel její pes vážně onemocněl a pro Z. to byla velká rána. *„Takže, když jsem se konečně na něco upnula, tak mi to lidi brali a trestali mě. Neměli na mě páku celý život. Žanda nic necítí. My na ní nemůžeme. Najednou moje jediná slabina byl můj pes. Pak když mi hodně vážně onemocněl, tak jsem byla vyčerpaná. Chodila jsem do práce. Dnem i nocí jsem musela chodit na veterinu. Dojížděla jsem domů, protože jsem musela za ním a nezvládala jsem to.“* Poněvadž Z. citové pouto k psovi bylo hluboké a za každou cenu mu chtěla dát tu nejlepší péči, tak jí její vyčerpanost přivedla k samotným drogám. *„V ten moment já jsem přišla a řekla jsem: „Hele vole ty prostě dealuješ, vyřeš mi za litr. Já si dám. Dala jsem si pervitin. Protože jsem potřebovala fungovat a potřebovala jsem mít dost energie na to postarat se o svého psa, protože na mě byl závislej. Možná jsem to udělala špatně, ale já už jsem si neuměla pomoci. Musím říct, že to bylo hustý, bylo to intenzivní, ten první zážitek z toho.“*

Příčinou jejího začátku nebyl pouze nemocný pes, ale i její psychický stav a narušené emoce. Cítila se jako v pasti. Drogy brala jako možnost z této pasti utéct a také jako způsob, jak dokázat lépe fungovat. *„Když si uvědomíte, že je to v nepořádku a že něco s vámi není dobrý a že jste tak tvrdý, že už je to opravdu pravda.*

Já jsem se asi potřebovala dotknout svého srdce, svého já a pustit se ven a tohle to bylo jediný, co mi pomohlo dostat se ven. Drogy neovládají člověka, ale když je člověk moudřej a má tu sílu, tak si z toho může strašně moc vzít a může ti to hrozně moc dát. Já za to děkuji, protože nemít ty drogy, tak já bych v životě nemohla být člověk.“ Na drogách si tedy začala uvědomovat, že má city a že uvnitř ní je spousta bolesti, která potřebuje ven. „Ty drogy mi najednou ukázali, že mám plakat, že mám důvod plakat a že to ze mě musí ven. Takže drogy mi ukázaly, že i když to necítím normálně, tak ty drogy mi dávají prostor k tomu, aby si to procítla aspoň na nich. Takže ze mě udělali člověka. Je to divný, ale je to tak. Můj pes a drogy mě naučily, co je být člověk. Ne moje rodina. Ne moje máma.“ Drogy pro Z. začali být prostředkem pro vyjádření svých emocí, díky nim se dokázala přiblížit ke svému nitru.

Neuzavřený vztah k drogám

Drogy u ní nejsou uzavřeným tématem. Necítí se jako feťačka a uráží ji, když si to o ní někdo myslí. *„Pro mě je feťák ten, co začne ve 14 letech chytne se blbý party nebo holka, která je smotaná v mládí někým dominantním, který jí špatně nasměruje a ten člověk je bezpáteří, nemá charakter. Neví, co je dobro a zlo a dělá věci, který nám, kteří jsme dobře vychovaní a máme charakter, tak bychom je nikdy neudělali. Já ani na těch drogách nepůjdu a neokradu svoji rodinu. Neošidím nikoho a neodtrhnu malému od pusy. Nejdřív pro mě funguje všechno okolo a pak teprve si dám ty drogy, anebo když si je dám, tak si to vypočítám tak, abych nestrádala.“* Jak už bylo zmíněno, pro Z. drogy nejsou uzavřenou kapitolou. Jelikož je na výchovu syna sama a její nešťastná životní událost na ní zanechala psychické i fyzické následky, jsou situace, kdy si pervitin dá. *„Každopádně to není něco, co bych potřebovala denně na to, abych fungovala. Funguju dobře, lidem to dávám dobře sežrat, ale to, co se děje za zavřenými dveřma, nikdo neví. Kolik mě to stojí sil unést svého syna, vést jenom blbej kočárek, mám křeče v rukách, budím se bolestí atd.*

Bojuju o každou korunu, abych nakoupila a udělal zásoby, aby moje dítě nestrádalo, aby mělo maso, aby mělo mléko a jedno z druhým. Takže pak potřebuji moment, kdy si potřebuji ulevit i já. Prostě já si dám tohle.“

Rozporuplná osobnost

Z. navenek dává lidem najevo, že má vše pod kontrolou, ale ve skutečnosti to není tak úplně pravda. *„Protože já vždycky měla všechno pod kontrolou, emoce, lidi, sebe, a i ty drogy mám pod kontrolou. Dám si je, ale pro mě to není slabost, že se k nim uchyluju. Pro mě to je jenom to, že si neřeknu o pomoc lidem, nevěším se na prvního náhradního tatínka. Já si radši dám tu pecku.“* Z. si těžce vybudovává identitu silné a nezranitelné ženy s kterou ale není sžitá, poněvadž tato identita je stále velmi křehká. Z. investuje spoustu energie do udržování této představy o sobě.

Syn jako naděje

Po všech jejích zklamáních Z. vidí hlavní smysl svého života ve svém synovi, kterému chce dát to, co jí matka nedala a v tom vidí spásu a odpuštění své matce, že dokáže vychovat silného chlapa s velkou osobností. *„Tak já se snažím být lepší. Jestli jednou selžu jako máma, tak si dám facku. Takže já se budu snažit být dobrá máma, vést syna k tomu, aby byl dobrý partner a dobrý člověk, abych se nemusela stydět za to, co jsem vychovala.“* Svůj narušený citový vztah k matce Z. svým způsobem přenáší do výchovy svého syna a bere to jako výzvu být lepší matkou, než měla ona sama. O své zkušenosti s drogami se se svým synem bude určitě bavit, a dokonce by byla i ochotná, být mu oporou při jeho prvním kontaktu s drogou. Z. totiž nevnímá drogy, jako něco špatného. Naopak jak už bylo zmíněno bere je jako prostředek pro zvýšení fyzické výkonnosti a také k vyplavení svých emocí. *„Řeknu mu o své zkušenosti s pervitinem. Proč si budu hrát na pokrytce? Když za to můžu děkovat, že jsem tohle to poznala a měla jsem čest poznat, co to jsou drogy. Mě to opravdu pomohlo, takže svému synovi neříkám, že mu dám povolenku ano fetuj si. Takže si s ním potom sedneš a nebudeš mu vyhrožovat ústavem, jako moje máma. Ne! Užij si ty drogy, ale funguj panáčku! Neokrádej mě a buď prostě furt osobnost. Takže já se svým synem o tom budu komunikovat. Já se svým synem, pokud o to bude stát a budu vidět, že opravdu chce ty drogy, já mu je snad i seženu. Vyzkoušíme si to spolu“*

Její postoj ke komunikaci se svým synem o drogách je šokující. Tento fakt může být ovlivněn tím, že je Z. stále uživatelkou drog.

Osobnost z popela

Z. je velice dominantní a sebevědomá žena, a to nezměnila ani nehoda při které Z. hořela. O této situaci se Z. v příběhu konkrétně nezmínila pravděpodobně protože je to pro ni citlivé téma, ale zdůrazňuje, jak významný pro její život byl oheň, který na ní zanechal stopy. *„Narodit se krásnej, umí každej debil, ale postavit se znovu n nohy, a lidi na tobě vidí, že si pořád krásná? To je kurňa umění. V mém případě si myslím, že jsem to jako dokázala. Ubralo mi to samozřejmě, nejsem tak dokonalá, jako jsem byla, ale ty jizvy mi sluší, patří ke mně a já je pyšně nosím, protože je mám vypálené úplně všude od kotníků až po hlavu. Dříve bych se z toho složila, ale najednou jsem si uvědomila, že to je výzva. Proč se budu litovat a všet se na první švestce? Ne! Pro mě to bylo, chtěli jste mi to vzít? Takhle! Stejně jdu po té ulici, mám takovou image, že se za mnou lidi otáčí, obdivují mě a pořád vedle mě jsou dvacítky skoro nic. Takže jsem nad sebou vyhrála.“* Jinému člověku by tragická nehoda, která potkala Z. zničila celý život, ale pro ni to byl nový začátek. *„Po nehodě musím říci, že mám lepší život, líp se mi dýchá a přestala jsem utíkat. Já jsem musela hořet, jako Fénix z popela jsem musela vstát a to doslova. Moje já umřelo spolu v tom ohni a nové se narodilo a já za to děkuji. Přišla jsem o svůj vzhled, kterým jsem byla posedlá, ale získala jsem víc. Já jsem získala to, že jsem přestala utíkat, postavila jsem se za své věci. Takže ne lidi, ale tyhle ty tři věci. Hořet. Fetovat a mít psa mi dalo to jaký jsem člověk. Za to děkuju.“*

10.4 Karel (23 let): Poznávám jiné světy

Vztahy s vrstevníky

V K. životním životě bylo prvním klíčovým momentem navazování vztahů s vrstevníky. Jelikož byl K. vysoce inteligentní a jeho zájmy nebyly příliš běžné, měl problém najít kamaráda, který by byl nadšený pro stejnou věc. *„Do určitého věku asi do 18 let každý můj vrstevník, byl pro mě neuvěřitelně zaostalá osoba. S kamarádama jako takovýma vždycky tam bylo to, že já jsem měl vždycky divný zájmy. Mě zajímala vlastně v té době, ač jsem byl malej, tak mě zajímala matika, fyzika a tyhle ty věci. Koho venku to zajímá?“* Navazování vztahů bral proto jako sociální povinnost a náhradu za to, že neumí být sám. *„Neměl jsem v ničem vášeň, nebylo tam nic, co by pro mě vlastně mělo jakoukoli hodnotu, dá se říct.“* Nyní však s navazováním vztahů nemá problém, jelikož svou inteligenci začal vnímat jako svoji přednost a postupem času se změnil i jeho směr zájmů. *Takže je to teď v pohodě, dřív to v pohodě nebylo neuměl jsem se s tím srovnat, cítil jsem se neuvěřitelně sám. Myslím, že to byl také jeden z důvodů, proč jsem také fetoval svým způsobem.“* První drogou v K. životě byly cigarety a v jeho životě měly velký význam, protože díky nim nacházel kamarády, se kterými měl něco společného. *„Zní to trochu vtipně můj první odrazovej můstek byla droga, byl to tabák, který měl neuvěřitelnou roli v mém životě. Bylo to kvůli sociálním interakcím, že jo, protože jakmile jsem začal kouřit, tak jsem si našel lidi, který taky kouří, že jo.“*

Otec ničitelem rodiny

K. pochází z rozvedené rodiny. S oběma rodiči nemá plnohodnotný vztah. Sám přiznává, že měl a má problémy se svým otcem, jelikož jeho otec je agresivní. *„Když jsem byl malej a měl jsem konflikt s otcem, to byl velmi zásadní moment. To mi bylo 13 let, tam nastala jedna zlomová situace, kdy jsem se ho vlastně začal kontinuálně bát a každý muž byl nepřítel.“* Příčinou jeho začátku s drogami je podle K. tedy jeho otec. Nikdy se totiž doma necítil bezpečně, a proto neustále trávil čas mimo domov, což ho přivedlo k samotným drogám. *„Jde o to, že 5 let žiješ v neustálém stresu, takže nemáš ten domov. Fakt se necítíš doma jako doma, ale jako ve válečném poli a on byl jako tikající bomba. Kdykoli se může něco stát.“* Bezpečněji se tedy cítil mezi přáteli, s kterými konzumoval drogy a trávil s nimi svůj volný čas.

Dále se K. zmínil o své matce. Jeho matka měla psychické problémy, které narušily jejich vzájemný vztah, a to K. hodně poznamenalo. Vztah s matkou popisuje takto: *„Nebylo to nikdy stejné. Vždycky mě máma milovala bezpodmínečně, ale prostě měla svůj shit, kterej potřebovala vyřešit. Nikdy jsem k ní neměl nijakou zášť, prostě že bych jí nenáviděl, ale jednu dobu to nezvládala, myslím, že to dnes tak můžu říct a že i ona by to přiznala, že jednu dobu to fakt nedávala.“* Jelikož K. od svých rodičů nepřijímal dostatek lásky, porozumění a jistoty, zanechalo to na vývoji jeho osobnosti určité následky.

Přítelkyně

Ve svém životě k sobě vždy něco potřebuje. Velkou roli v jeho životě hrají ženy, které jeho životu dávají vášeň a smysl. *„Pak přišel třináctý rok a našel jsem si první přítelkyni, vlastně první láska je vždycky nekonečná atd. To bylo důležité kvůli tomu, že mi ukázala, že existuje něco hodnotnějšího. V té době jsem hledal nějakou substituci za rodinu, kterou jsem nakonec našel, což byla další přítelkyně. Tam jsem si nahradil ty emoce, které jsem potřeboval v té rodině.“* Když v jeho životě nefiguruje žena jako smysl života, nachází ho v drogách.

Drogy nejsou problémem

Co se týká jeho vztahu k drogám, tak se K. prezentuje jako člověk, který má drogy pod kontrolou a nejsou pro něj problémem. Ve svém životě vnímá jediné období jako problém, kdy jeho závislost na drogách začala přerůstat přes jeho kontrolu a tím je období, kdy odešel z vysoké školy a začal pracovat na pozici prodavače. *„Na ten podzim to začal být problém, to bylo velmi zásadní vlastně, potom jsem přestal na podzim, protože jsem začal dělat věci, které jsem nechtěl dělat. Tam začalo právě takový to období, kdy sem potřeboval zapomínat to, že nastal ten týden, co za nic nestál a každý den pro mě byl naprosto zbytečný a hrozně špatně jsem to nesl, to byl můj první reálný problém s drogama jako takovej. To určitě závislost byla. Nebyla to závislost čistě na těch drogách, byla to závislost na tom úniku z té reality.“* K. tvrdí, že drogy využívá ke svému osobnostnímu rozvoji. Využívá k tomu psychedelické drogy, které jsou pro něj tzv. drug of choice, jelikož mu dávají to, co potřebuje.

Pomáhají mu pohlížet sám na sebe z pohledu třetí osoby a společně s meditací mu pomáhají vyčistit mysl a nahlížet na svět jiným úhlem. *„Drogy byly dvě největší věci v životě, které mě stvořili jakoby do určité míry. Nemůžu říct, že bych za to byl nešťastnej. Ty věci, o kterých jsem mluvil hlavně s tím osobním rozvojem byly psychedelický drogy, s kterýma si do teď někdy užiju.“* Jak je z K. výpovědi patrné, připisuje drogám velké zásluhy, konkrétně v ovlivnění vývoji jeho osobnosti. Význam slova feťák vnímá tak, že to nemusí nutně být člověk, který je spojen s drogami. Feťák je podle něj člověk, který je závislý na čemkoliv. *„Pro mě je fetování něco, co vlastně dělám nad míru, takže vlastně nadužívání je pro mě fetování.“* Jako feťáka K. sám sebe považuje jen vůči druhým. Sám o sobě je přesvědčen, že má vše pod kontrolou a umí si z drogy vzít jen to potřebné.

Nekončící drogová éra

O závislosti na drogách se vyjadřuje ke každé droze zvlášť. Závislý, dle jeho názoru byl pouze na tabáku a na MDMA. Dříve žil s vědomím, že bude fetovat celý život, a proto užíval drogy, které mu umožňovali přežít. Dnes si je jistý, že to jednou skončí i když není schopen popsat kdy a proč. *„Něco skončilo a něco pokračuje, ale taky vím, že to skončí. Dřív jsem třeba nevěřil tomu, že někdy přestanu fetovat.“* K drogám se vrátí v případě, že se v jeho životě stane něco, čemu nebude rozumět nebo něco, co je pro něj tak bolestné, že si už nebude vědět rady. Drogy konkrétně LSD mu slouží jako *„sebe medikamentace“*. Hlavním důvodem proč K. užívá psychedelických látek je hledání jiné reality, protože ta běžná ho nebaví. Neužívá tedy drogy, protože by byl na jejich účincích závislý. Je zvláštní, že když byla K. položena otázka: *„Řekni mi něco o svém životě?“* okamžitě vše směřoval k drogám a tvrdí, že svůj život začal pořádně žít až v deseti letech při kontaktu s první drogou, kterou byl tabák. *„Je to vtipný, ale fakt v těch deseti letech pro mě začal ten život. Do dlouhé doby byl ten život s tím spjatý s těma drogama, protože do deseti let byl ten život fakt na hovno a až s těma cigárama se to zlepšilo. To je důvod proč já si myslím že jsem k tomu tak inklinoval, prostě ta první zkušenost byla neuvěřitelně kladná a změnila mi život k dobrému a hodně dlouho se to takhle dařilo.“*

K. spojuje smysl svého života s drogami, ačkoli se nejedná o drogy, které jeho životu začaly dávat smysl, ale byly to osoby, které díky drogám poznal.

Neustále hledání smyslu života

Pokud v K. životě nedojde k naplnění jeho potenciálu a to např. v nalezení profese, která mu bude hodna, bude mít tendenci se stále vracet k užívání psychedelických látek.

„Už tam nevidím tu spásu, doufám že jednou dosáhnu té práce, zní to blbě, ale která mě bude hodna anebo se ufetuju. A co jinýho? To raději ať objevuji jiné světy s tím, že za chvíli chcípnu. Už vím, že nebudu feťák.“ K. se v životě nesmí nudit, musí neustále něco objevovat, rozvíjet se a prožívat vášeň. Pokud by v jeho životě bylo neustálé

vzrušení a neustálé poznávání nových věcí, nemusel by se k drogám už nikdy vracet.

Bohužel K. žije s domněnkou, že takový život mu může nabídnout jen víra a psychedelická droga. Neuvědomuje si, že každým užitím mu tato droga částečně uzavírá možnosti rozvoje. Samozřejmě si uvědomuje, že drogy umí i životu brát.

„Takže čas a určitě mi vzali ty vole takovou tu nevinnost, řekl bych takovou naivitu o těch lidech.“ Kdyby měl Kamil děti o své zkušenosti s drogami by se s nimi určitě bavil. Podle něho je největším problémem naší společnosti nedostatečná informovanost

o problematice drog a dvojnásobný názor lidí ke vztahu k drogám. První skupina lidí má názor, že drogy jsou dobré a druhá skupina lidí, zaujímá postoj, že jsou špatné. Základem

dobré prevence jsou podle Kamila pravdivé a otevřené informace. *„Budu jim to popisovat, tak jak to nejvíc znám, a to je prostě to, že drogy jsou pro mě nástroje. Nástroje nejsou ani dobrý a ani špatný. Nástroje jsou nástroje a záleží na nás, jak je*

použijeme. Drogy patřily ke každé kultuře v každé době, takže mají svojí validní cenu. Tím, že z nich budeme dělat něco co nejsou, neznamena, že tím něčemu pomáháš. To je

blbost.“ Jak je z jeho odpovědi zřejmé má o drogách hodně načteno a celkově ho tato problematika zajímá ze všech úhlů pohledu. K. nestácí běžný život a běžný stav

vědomí. Stále hledá hlubší smysl reality a cestu k ní má přes drogy.

10.5 Výsledky výzkumu

Po přepisu čtyř rozhovorů, jejich opakovaném čtení a vypracování prvních dvou kroků mé analýzy, závěrem odpovídám na stanovené výzkumné otázky.

Jaký význam má pro člověka zkušenost s drogovou závislostí?

Eva vnímá zkušenost s drogami jako životní etapu během které u ní došlo k posílení její osobnosti, konkrétně už sama sebe umí ochránit před lidmi, kteří s ní chtějí manipulovat.

V Marcelově životě je drogová zkušenost významná, protože díky ní poznal i jiný pohled na svět. *„Ty jo. Ukázali mi hodně špatného. I tu druhou stranu mince, že svět není tak růžovej, jak si ho všichni představujou.“* Také se díky ní dostal do vězení, což je též velice významná zkušenost v Marcelovo životě. Doba ve vězení mu totiž pomohla zbavit se závislosti na drogách a také se zde naučil způsobům běžného žití.

Zuzana drogám připisuje význam zejména v tom, že jí pomohly projevat své city a emoce. Také jí pomohly v situacích, kdy to nejvíce potřebovala (péče o psa, nehoda) zvýšit fyzickou výkonnost.

Pro Karla zkušenost s drogami znamená především osobnostní rozvoj. Drogy, konkrétně psychedelické látky mu pomáhají pohlížet na sebe z pohledu třetí osoby, vyčistit mysl a také nahlížet na svět jiným úhlem.

Z výsledku výzkumného šetření je patrné, že ačkoli jde o stejnou zkušenost, kterou je drogová závislost, každý člověk tuto zkušenost hodnotí odlišně. Je to závislé na typu a množství užívané drogy, na době užívání, na sociálním okolí, ale především na osobnosti člověka. Každý člověk je jedinečnou osobností tudíž i zpracování a forma této zkušenosti může být různá. V čem se respondenti mého výzkumu shodovali je, že drogová závislost jim ukázala jiný pohled na svět či na lidi.

Poukázat bych chtěla zejména na podobné znaky ve vztahu k drogám u Karla a Zuzany. Oba svou zkušenost považují spíše za pozitivní a také se za svou zkušenost nestydí. To může souviset s tím, že pro oba drogy nejsou uzavřenou kapitolou. Naopak jsou za ně oba vděční.

Karel se díky drogám osobnostně rozvíjí a uspokojuje svoji vášeň neustále poznávat něco nového. Zuzana díky nim může projevovat své emoce a také jí drogy pomáhají zvýšit její fyzickou kondici, kterou má oslabenou kvůli svému popálení.

Zatímco pro Evu a Marcela je užívání drog již minulostí, zpětně o drogách mluví spíše negativně. Eva ve svém příběhu zmiňuje, že jí drogy vzaly důstojnost. Marcel kvůli své závislosti nedokončil školu, přišel o přátele a přítelkyni. Oba také trápí, že dodnes na ně lidi pohlíží jako na „feťáky“ a za svou zkušenost se tudíž stydí.

Jakým způsobem interpretuje tuto zkušenost jako součást životního příběhu?

Eva mluví o své zkušenosti s drogami jako o nejhorší etapě jejího života a současně také jako o největším zklamání své matky, čehož dodnes lituje. Svou závislost ve svém příběhu člení na dvě etapy, které jsou spojené s druhem užívané návykové látky.

Marcel ve svém životním příběhu zdůrazňuje, že drogy bral především jako prostředek k obohacování, ale také mluvil o tom, že je jeho zkušenost s drogami spjatá s jeho nerozvážným jednáním v mládí.

Pro Zuzanu drogy stále nejsou uzavřenou kapitolou. Tvrdí, že užívání pervitinu má pod kontrolou a dokáže z něho těžit. Drogám je vděčná, protože jí ukázaly, co je to život, a také jí ukázaly, že dokáže projevovat city a emoce. Drogy samotné prezentuje jako velice důležitou součást její osobnosti.

Ani pro Karla nejsou drogy uzavřenou kapitolou, dokonce jsou ústředním tématem jeho života. V mládí pro něj byly mostem k navazování vztahů. V těžkých chvílích mu pomáhali uniknout z reality. Nyní si z nich dokáže vzít pouze to dobré a díky jejich účinkům se dokáže rozvíjet a poznávat jiné reality. V jeho životním příběhu byly drogy ústřední téma a odvíjelo se od nich jeho vyprávění.

Nacházejí se nějaké klíčové momenty v životním příběhu respondentů, které mohly vést ke změně?

V období, kdy Eva experimentovala s drogami byla narušená komunikace mezi ní a matkou.

Domnívám se, že kdyby matka zareagovala na dopis, který napsala Eva jako na volání o pomoc, mohla tak ovlivnit následný průběh Evy drogové závislosti, ne-li jí pomoci s ní skoncovat. Evě totiž dodnes na vztahu s matkou velice záleží a velmi si vyčítá, že matku zklamala svým vztahem k drogám.

V Marcelově životním příběhu nacházím dva klíčové momenty, které mohly vést ke změně. Prvním je nedostatečná pozornost otce v období, kdy ji Marcel nejvíce potřeboval, a to konkrétně po ztrátě matky. Domnívám se, že kdyby i přes otcovo zaneprázdněnost byla na Marcela směřována větší pozornost mohla se podchytit jeho potřeba na sebe upozorňovat a následně schylování k drogám. Druhým je jeho spolupráce s odborníky (kurátor, pracovníci v léčebně), kteří s ním dle mého názoru chybně pracovali. Kdyby se více než jen na samotné testování, zda Marcel stále užívá nebo ne užívá drogy soustředili také na jeho závislost na distribuci drog, mohl se jeho životní příběh vyvíjet jiným směrem.

U Zuzany se domnívám, že např. ve škole se na jejím chování musely projevovat určité známky následků citového týrání. Pokud by si někdo těchto ukazatelů povšiml a doporučil Zuzaně odbornou pomoc, nemuselo by dojít k narušení jejího citového vnímání a prožívání. Bohužel v Zuzany životě se dále vyskytuje velké množství životních tragédií, které by mohli způsobit, že se s nimi Zuzana nedokáže vypořádat, a tak nemohu určit, zda by k rozvoji závislosti nedošlo v budoucnu.

Pokud by se v Karlovo dětství rodiče pokusili více rozvíjet jeho inteligence a potenciál např. formou vědeckého kroužku, mohl si Karel najít přátele se stejnými zájmy a nemusel si připadat odlišný a osamocený. Samozřejmě jeho rodinná situace, zejména rozvod rodičů a agresivního chování otce se významně podílí na jeho budoucímu rozvoji závislosti na drogách.

U všech svých respondentů nacházím prostor pro změnu hlavně v systému rodiny, jelikož u každého z nich byl tento systém určitým způsobem narušen, a to ovlivnilo vývoj každého z nich. Když se nejednalo o neúplnou rodinu, kdy v jejím důsledku nebyla věnována dostatečná míra pozornosti dítěti, tak se jednalo o špatnou komunikaci mezi rodičem a dítětem či jeden z rodičů vykazoval známky agresivního chování.

Můžeme tyto klíčové momenty využít v rámci prevence?

Klíčovým momentem v rozhovorech respondentů mého výzkumu je období vývoje v neúplné rodině či špatně fungující rodině. Tento moment je možný využít v rámci protidrogové prevence, a to zejména k nabízení programů pro posílení rodičovských dovedností zejména těm rodinám, jejichž funkce jsou nějakým způsobem narušené.

Jak je zmíněno v teoretické části mé práce, rozvoj závislosti nezávisí pouze na faktoru rodiny, ale také například na vlivu sociálního okolí a osobnosti člověka. Což se opět potvrzuje i ve zkušenosti s drogami respondentů mého výzkumu.

Nacházím proto další klíčový moment v životních příbězích respondentů a tím je tedy období dospívání s čímž souvisí i vliv sociálního prostředí. Karel přiznává, že drogy pro něj byly nástrojem k navazování vztahů a naplněním pocitu, že mají něco společného.

Eva začala kvůli své nejlepší kamarádce, protože o ní nechtěla přijít a chtěla ji zaujmout. V prevenci se tento moment dá využít zejména realizací programů zaměřených na rozvoj sociálních a osobních dovedností, které by se odehrávali na půdě školy.

11 Diskuze

Cílem této práce bylo zjistit, jaký význam má pro člověka zkušenost s drogovou závislostí a jakým způsobem ji interpretuje jako součást životního příběhu.

V teoretické části zmiňujeme, že sociálně založené politiky vycházejí z předpokladu, že lidé užívají drogy v důsledku své sociální situace a nerovností mezi lidmi, např. nižší socioekonomický status (Radimecký et al., 2007). S touto politikou zcela nesouhlasí Róhr (2015) který tvrdí, že problém závislosti najdeme ve všech vrstvách společnosti. Nejedná se jen o lidi se sociálně nižších a vyloučených vrstev, ale závislost se týká i lidí z vyšších vrstev jako jsou např. popové hvězdy, právníci, manažeři apod. K myšlence tohoto autora se přikláním, protože podle mých respondentů u drogové závislosti mnohem více záleží na vývoji osobnosti člověka, na jeho rodinném prostředí a vlivu sociálního okolí.

Jak již bylo zmíněno, lidé vždy hledali možnosti, jakým způsobem mohou uniknout od svých problémů, docílit pocitu štěstí, nabít sílu a prožívat mimořádné zážitky. Proto jsou drogy tak vyhledávané, protože dokáží poměrně rychle změnit stav vědomí a dostat člověka do stavu euforie a slasti (Radimecký et al., 2007).

S tvrzením Radimeckého souhlasím a jeho pravdivost potvrzují respondenti mého výzkumu. Zkušenost s drogovou závislostí má pro každého respondenta této studie určitý význam. Zuzana pomocí drog získává sílu bojovat s překážkami ve svém životě a také jí pomáhají zvýšit fyzickou výkonnost, kterou má omezenou v důsledku svého zranění. Marcel se nevypořádal se smrtí matky a drogy tak pro něj byly způsobem úniku z reality. Karel se ve svém životě nudí a potřebuje neustále poznávat něco nového. To mu umožňují psychedelické látky, díky nimž poznává jiné reality. Jeho motivace k užívání drog je podložena dalším tvrzením Radimeckého (2007), který tvrdí, že někteří lidé mají pocit, že jejich životy jsou stereotypní a nemají žádný smysl. Potřebují do svého života vnést vzrušení, rozkoš, pocity štěstí a slasti. Karel dále tvrdí, že díky psychedelickým drogám dokáže na sebe pohlížet z pohledu třetí osoby a tyto drogy mu pomáhají společně s meditací vyčistit mysl. To opět uvádí Radimecký (2007) jako jeden z důvodů užívání drog. Je tím prozkoumání vlastního já.

V minulosti řada experimentátorů užívala návykové látky za účelem prozkoumání své vlastní mysli.

Interpretace zkušenosti s drogovou závislostí se odvíjí od vztahu jednotlivých respondentů k drogám. Jinak svou zkušenost prezentují jedinci, kteří jsou stále na drogách závislí a jinak ti, kteří abstinují. To je patrné i z výsledků mého výzkumného šetření. Zuzana a Karel, jako současní uživatelé drog, prezentují svou zkušenost s drogami pozitivně. Drogy v jejich životech hrají významnou roli, jelikož z nich podle svého tvrzení umí těžit pouze to dobré. Jejich interpretace vztahu k drogám je typickým příkladem obranných mechanismů, kdy u Zuzany je typickým projevem bránění své reality a u Karla racionalizace. Oba se nachází v jakési virtuální realitě, kdy sami sobě i svému okolí tvrdí, že mají vše pod kontrolou. V určitém stádiu začíná závislý vnímat změnu prožívání jako změnu reality samotné. V odborné literatuře se uvádí, že mezi obranné mechanismy drogově závislých patří např. snaha bránit svou realitu, vědomá či nevědomá manipulace, racionalizace, popření, minimalizace apod. Drogově závislí tak ztrácí své pravé já, pohybují se mezi iluzí umocněnou drogou a obrannými mechanismy. Zpětná vazba jeho okolí bývá negativní což v nich vytváří vnitřní konflikt. (Kudrle et al., 2003).

Nelze najít pouze jeden zdroj vzniku závislosti, na vzniku drogové závislosti se jich podílí celá řada. To potvrzuje i Illes (2002), který tvrdí, že nelze vinit samotnou drogu ani osobu, u které závislost vznikla či prostředí nebo dobu, kdy k závislosti došlo. Musíme tyto faktory vnímat jako příčiny, které jsou vzájemně propojené a na sobě závislé.

Proto není možné najít pouze jeden zdroj vzniku závislosti v životě respondentů, pouze mohou poukázat na některé klíčové momenty v jejich životě, které se mohly podílet na jejich budoucím jednání.

U Evy jednoznačně chyběl mužský vzor ve výchově. V důsledku této absence se Eva nechá snadno ovlivnit a rychle si tvoří závislost na svých partnerech, a to bohužel i na těch, kteří na ni mají negativní vliv. „*Otec je významný i pro dceru.*“

V literatuře se cituje zjištění, že dcery vychovávané bez otce tendují v dospělosti k extrémnějším postojům vůči mužům, tzn. buď k nekritickému obdivu nebo k naprostému odmítání mužů.“ (Matoušek, 1993, s. 66) Také v období, kdy Eva užívala drogy byla narušena komunikace s její matkou.

U Marcela je velice podstatné, že mu v dětství zemřela matka a v tomto těžkém životním období mu otec nemohl věnovat dostatečnou pozornost, která byla důležitá hlavně proto, aby tuto událost mohl správně zpracovat.

Nejčastěji ve vztahu mezi závislými a rodiči bývá vyzorován lhostejný postoj ve výchově. Velký podíl závislých osob tvoří lidé s nezpracovanou zkušeností opuštění nebo smrti blízké osoby. Zdrojem problémů je nedostatečná pozornost nebo problematická reakce ze strany rodičů na chování dítěte – chování dítěte je zpětnou vazbou na reakce rodičů (Hajný et al., 2003).

Druhým klíčovým faktorem v Marcelově životě byla jeho závislost na distribuci, které si nepovšimnul ani jeden z odborníků. Jeho závislost na obohacování prostřednictvím drog vykazuje podobné znaky jako gamblerství. Vágnerová (2000) uvádí, že jedním ze sociálních důsledků závislosti na hře je ztráta motivace k práci a změna chování, kdy hráč ztrácí zábrany a přestává respektovat základní sociální normy a hodnoty. Tak to bylo i v Marcelově případě, kdy sám ve svém příběhu zmiňuje, že v období, kdy se zabýval distribucí marihuany a pervitinu, neměl potřebu chodit do práce a nepovažoval to ani za svou povinnost. Jednou z oblastí léčby drogové závislosti, které uvádí Nešpor (2007), je rozvíjení dovedností potřebných pro život. Tato oblast léčby by se jevila jako efektivní v Marcelově problému, jelikož si ihned drogy spojil se ziskem peněz a nebyl tak schopný vydělávat peníze běžným způsobem. Jednoznačně tak došlo k narušení jeho sociálních dovedností.

Zuzana je podle svého tvrzení schopná díky drogám cítit a vyjadřovat své emoce. Jedním z faktorů dokončení emocionálního vývoje je schopnost vypořádat se s nepříjemnými emocemi jako je např. pocit bolesti, zklamání, zlost apod. Závislý jedinci jsou často lidé velice citliví a zranitelní. Droga se pro ně stává kompenzačním nástrojem, který jim poskytuje sílu k vyjádření (Hajný et al., 2003).

V důsledku citového týrání Zuzany ze strany matky u ní došlo k narušení emocionálního vývoje a také k odlišnému rozpoznání emočních prožitků. „*Vývoj této schopnosti závisí na zprostředkované zkušenosti. Tu dítěti poskytuje především matka, která je naučí rozlišovat různé emoce prostřednictvím zpětné vazby. Pokud se matka takto nechová, dítě se nenaučí rozpoznávat ani své vlastní pocity a nedokáže se orientovat v emočních signálech jiných lidí.*“ (Vágnerová, 2016, s. 276-277)

U Karla spatřuji jako klíčový moment období jeho dětství, kdy výrazně vynikal mezi vrstevníky svým intelektem. V důsledku toho si připadal odlišný a měl problém s navazováním vztahů. Jako nástroj k vytváření sociálních interakcí proto využil drogy. Pokud by se například rodiče snažili rozvíjet jeho přirozenou inteligenci a jeho potenciál, mohl mít jeho život odlišný směr.

Z analýzy rozhovorů respondentů je patrné, že u každého z nich prvotním momentem, který mohl přispět k rozvoji jejich závislosti na drogách, byl problém v rodině. Karel vyrůstal s agresivním otcem. Marcel v dětství utrpěl ztrátu matky a ze strany otce mu nebyla věnována dostatečná pozornost.

Eva vyrůstala bez otce a jelikož ji matka živila sama, neměla možnost Evě věnovat dostatečnou pozornost. Zuzana si prožila citové týrání ze strany své matky. Všechny tyto problémy se na vývoji osobnosti respondentů výrazně podepsaly.

Klíčovým momentem v rozhovorech respondentů mého výzkumu, kde nacházím prostor pro změnu, je tedy období vývoje v neúplné rodině či špatně fungující rodině. „*Má-li se dítě vyvíjet po duševní a charakterové stránce v osobnost zdravou a společnosti užitečnou, potřebuje vyrůstat v prostředí stálém a citově příznivém, vřelém, přijímacím. A takovým životním prostředím by tedy především měla být rodina.*“ (Matějček, 1994, s. 16) Dále Matějček (1994) konstatuje, že mezi duševní potřeby dítěte patří potřeba životní jistoty a potřebu vlastní společenské hodnoty.

Bohužel v posledních letech rodinné vazby selhávají, dochází k narušení komunikace mezi členy rodiny, což často vede k citové deprivaci dítěte a mnohdy je tedy následkem experimentování s drogami. Příčiny zneužívání drog proto jednoznačně také souvisí se stavem společnosti (Mahdalíčková, 2014). „*Rodina je zajisté nejstarší lidskou společenskou institucí.*“ (Matějček, 1994, s.15)

Rodina je základním systémem společnosti, a proto při řešení drogové problematiky musíme pracovat především s rodinou, a to zejména v těch případech, kdy systém rodiny byl něčím narušen.

Z expertní analýzy odborné literatury vyplývá, že mezi nejefektivnější intervence patří rodičovské kurzy, kurz výchovných dovedností a rodinná terapie (McGrath, 2007). Je proto nutné zdůraznit významnou roli rodiny v rámci řešení či předcházení problému drogové závislosti. To znamená, že primární prevence by neměla být směřována pouze do škol a školských zařízení, ale měla by být orientovaná především i na rodiče, protože zejména ti vedou děti k vytváření hodnot a také ovlivňují jejich názory, postoje a chování.

Avšak nelze se zaměřit pouze na jeden zdroj problému, tudíž jako nejefektivnější formu prevence vnímám prevenci nespecifickou. V rámci nespecifické prevence se intervence nevztahují k určitému problému či riziku, jehož výskytu se snaží předcházet. Tyto intervence by existovaly i kdyby nebyly přítomné žádné rizikové chování (Gebrhelík et al., 2019). Nespecifické prevenci dětem nabízí vhodné způsoby náplně volného času a také se snaží vytvářet takové sociální prostředí, které usiluje o zmírnění výskytu drogově závislých. Důležitý je také včasný začátek preventivních aktivit. V našem vzorku je ilustrujícím příkladem příběh Karla.

Ideálně v období předškolního věku. „*Osobnost orientace, názory a postoje se formulují již v nejranějším dětském věku. Jednoznačně se ukazuje, že čím dříve prevence začíná, tím je ve výsledku efektivnější.*“ (Milovský et al., 2019, s. 19-20)

Je zřetelné, že předložená zjištění jsou v souladu s teoretickými poznatky k problematické závislosti. Přesto jsme si vědomi jejich omezené platnosti vzhledem ke zvolné metodologii. Proto výsledky tohoto výzkumu mohou být ovlivněny subjektivní analýzou získaných dat a odpovědi respondentů mohou být zkreslené z důvodu špatného položení či formulace otázek. V neposlední řadě mohlo mít vliv jejich psychické rozpoložení v průběhu rozhovoru a také míra pravdivosti jejich výpovědí. Tato studie by mohla být podnětem k dalšímu a podrobnějšímu výzkumu této problematiky.

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza zkušenosti s drogovou závislostí. Zjišťovala jsem, jaký význam v životě lidí může mít zkušenost s drogovou závislostí a také jakým způsobem jsou lidé schopni tuto zkušenost interpretovat jako součást svého života a zda se v jejich životě nachází klíčové momenty, kde byl prostor pro změnu.

Na základě získaných dat jsem zjistila, že i když se jedná o stejnou zkušenost, každý respondent jí přiřazuje jiný význam. Nelze tedy obecně říci, jaký význam pro člověka drogová závislost má, avšak je možné nacházet společné znaky ve vztahu k drogám. Interpretace zkušenosti s drogovou závislostí je ovlivněna tím, zda se jedná o uživatele drog nebo abstinenty. Respondenti, kteří jsou současně abstinenti sice na této zkušenosti dokázali najít i kladné stránky, avšak interpretují ji spíše negativně. Zatímco respondenti, kteří stále drogy užívají, interpretují tuto zkušenost jako velice významnou a kladnou. Jednoznačný klíčový moment v životě respondentů byl shledán v narušeném systému rodiny a také období dospívání, kdy většina respondentů v rámci navázání vztahů s vrstevníky tíhli k experimentování s drogami.

Došla jsem tedy k závěru, že vývoj dítěte v rodině, u které byla její funkce z určitých důvodů narušena, významně ovlivní jeho následný vývoj osobnosti, postoju a hodnot a v neposlední řadě se také podílí na rozvoji jeho sociálních dovedností.

Z výsledku výzkumu této práce vyplývá, že se v životech lidí dají nalézt klíčové momenty, které se podílejí na budoucím směřování k užívání drog a následnému rozvoji drogové závislosti. Je tedy možné s těmito klíčovými momenty pracovat i když se ještě nerozvinulo rizikové chování. Efektivním způsobem je forma nespécifické prevence a také směřování primární prevence nejen do škol, ale i do rodin.

Tato studie přináší komplexní pohled na oblast drogové závislosti a její součást v životním příběhu. Může sloužit jako studijní materiál pro studenty či širokou veřejnost.

Seznam informačních zdrojů

1. BEDNÁŘOVÁ, Zdena a Lubomír PELECH, 2003. *Slabikář sociální práce na ulici: supervize, streetwork, financování*. 4. Brno: Doplněk. Co, jak, proč? ISBN 80-723-9148-8.
2. BĚLÁČKOVÁ, Vendula, 2012. *Celopopulační studie užívání návykových látek a postojů k němu v České republice v roce 2008*. Praha: Úřad vlády České republiky. Výzkumné zprávy (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-052-0.
3. BERNARD, Marina, 2007. *Drogová závislost a rodina*. Praha: Stanislav Junánek – Triton. ISBN 978-80-7387-386-8.
4. BELLAMOLI, Elisa, Paolo MANGANOTTI, Robert P. SCHWARTZ, Claudia RIMONDO, Maurizio GOMMA a Giovanni SERPELLONI, 2014. RTMS in the Treatment of Drug Addiction: An Update about Human Studies. *Behavioural Neurology* [online]. **2014**, 1-11 [cit. 2019-01-07]. DOI: 10.1155/2014/815215. ISSN 0953-4180. Dostupné z: <http://www.hindawi.com/journals/bn/2014/815215/>
5. CARROLL, Marilyn E. a John R. SMETHELLS, 2016. Sex Differences in Behavioral Dyscontrol: Role in Drug Addiction and Novel Treatments. *Frontiers in Psychiatry* [online]. **6** [cit. 2019-01-07]. DOI: 10.3389/fpsyt.2015.00175. ISSN 1664-0640. Dostupné z: <http://journal.frontiersin.org/Article/10.3389/fpsyt.2015.00175/abstract>
6. ČERMÁK, I. *Narativně orientovaná analýza*. In BLATNÝ, M. Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti. 1. vyd. Praha: Academia, 2006. 85–109 s. ISBN 80-200-1450-0
7. FIALOVÁ, Kateřina. *Monitoring sociálně patologických jevů na základní škole*. České Budějovice, 2018. Závěrečná práce. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta.
8. FROUZOVÁ, Magdalena. Psychologické a psychosociální faktory vzniku a rozvoje závislosti. In: KALINA, Kamil et al., 2003. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-867-3405-6.

9. GABRHELÍK, Roman a Barbora ORLÍKOVÁ, ŠEJVL Jaroslav, 2019. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže: Návykové látky* [online], 2019, 1-23 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=metodick%C3%A9+pokyny+prevence>
10. HAJNÝ, Martin. Rodinné faktory vzniku a rozvoje závislosti. In: KALINA, Kamil et al., 2003. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-867-3405-6.
11. CHRZ, Vladimír. *Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Psychologický ústav AV ČR, 2007. 152 s. ISBN: 978-80-86174-11-2
12. Chrz, V., Čermák, I. (2011). Interpretace v narativním přístupu. *Teorie vědy/Theory of science: časopis pro mezioborová zkoumání vědy*.
13. ILLES, Tom, 2002. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. 2., upr. vyd. Praha: ISV. Drogy. ISBN 80-858-6650-1.
14. KALINA, Kamil et al., 2003. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-867-3405-6.
15. KUDRLE, Stanislav. Psychopatologie závislosti a kodependence. In: KALINA, Kamil et al., 2003. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-867-3405-6.
16. LEJČKOVÁ, Pavla, Viktor MRAVČÍK a Josef RADIMECKÝ, 2004. *Srovnání užívání drog a jeho dopadů v krajích České republiky v roce 2002: situační analýza v širším demografickém a socioekonomickém kontextu*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. ISBN 80-867-3414-5.
17. MAHDALÍČKOVÁ, Jana, 2014. *Víme o drogách všechno?* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-589-4.

18. MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-852-8283-6.
19. MATOUŠEK, Oldřich, 1993. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-7-8.
20. MCGRATH, Yuko, 2007. *Prevence užívání drog mezi mladými lidmi: přehled dostupných informací: nejnovější výzkumné poznatky*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-87041-16-1.
21. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize: aktualizovaná druhá verze k 1.1.2009, 2008-2., aktualiz. vyd.* Praha: Bomton Agency. ISBN 97880904259-0-3.
22. Monografie (Úřad vlády České republiky). *Mezinárodní standardy prevence užívání drog*, 2014. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost. ISBN 978-80-7440-097-1.
23. MRAVČÍK, Viktor et al., 2017. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog pro Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká republika, 2016*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-7440.
24. NEŠPOR, Karel, 2007. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-267-6.
25. OREL, Miroslav, 2016. *Psychopatologie: nauka o nemocech duše*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5516-8
26. *Psychopharmacology* [online], 2013. **229**(3) [cit. 2019-01-05]. ISSN 0033-3158. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s00213-013-3224-4>
27. RADIMECKÝ, Josef a Barbara JANÍKOVÁ, PISKÁČKOVÁ, Petra, et al., 2007. *Úvod do adiktologie: učební podklady ke kurzu*. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrická klinika 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova. ISBN 978-80-239-9960-0.
28. RÖHR, Heinz-Peter, 2015. *Závislost: jak jí porozumět a jak ji překonat*. Praha: Portál. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0927-0.

29. ŘIHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH, 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2.
30. SHAPIRO, Harry, 2005. *Drogy: obrazový průvodce*. Praha: Svojtka a Co., s. r. o. ISBN 80-735-2295-0.
31. SCHULTE, Bernd, 2010. *Přehled účinnosti intervencí protidrogové léčby v Evropě*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-042-1.
32. VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-717-8496-6.
33. VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-802-3.
34. VÁGNEROVÁ, Marie, 2016. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3268-1.
35. WEST, Robert, [2016]. *Modely závislosti*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-157-2.

Seznam grafů, tabulek a příloh

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Věk prvního užití drogy (mezi respondenty, kteří ji někdy vyzkoušeli) v obecné populaci a mezi mladými dospělými.

Graf 1 Porovnání prevalence užití jakékoliv nelegální drogy, jiné drogy než konopí a konopné drogy v obecné populaci a u mladých dospělých podle pohlaví.

Graf 2 Frekvence užití nelegální drogy dle pohlaví.

Graf 3 Frekvence užití jakékoliv nelegální drogy podle věkových skupin.

Graf 4 Prevalence užití konopných drog v Evropské unii v obecné populaci.

Graf 5 Prevalence užití extáze v Evropské unii v obecné populaci.

Graf 6 Prevalence užití amfetaminu/metamfetaminu v Evropské unii v obecné populaci.

Graf 7 Prevalence užití LSD v Evropské unii v obecné populaci.

Seznam příloh

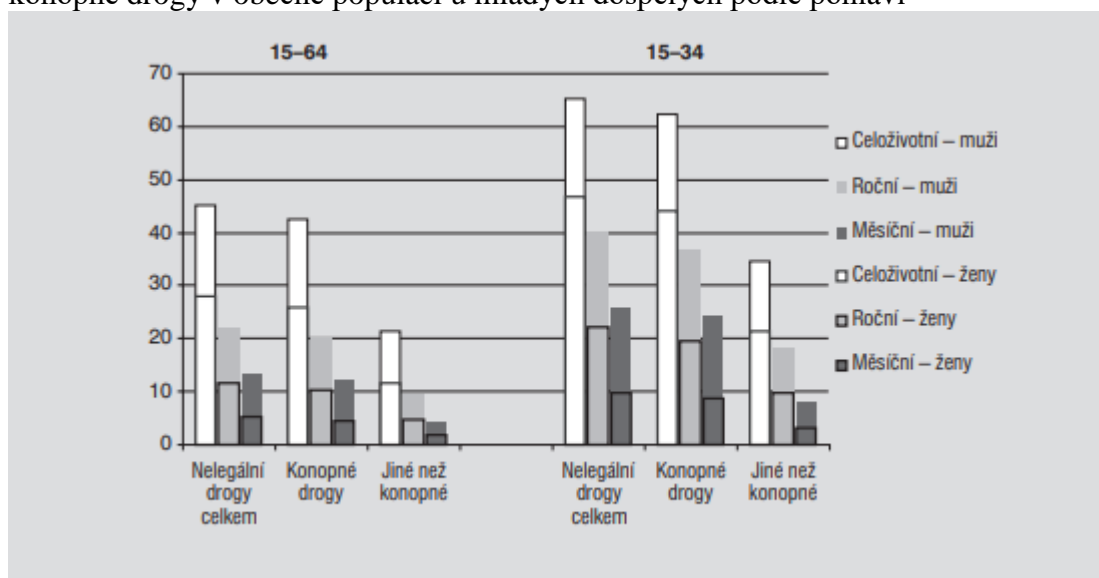
Příloha 1 Drogová situace v ČR

Drogová situace v ČR

V současné době je ČR zemí s rozvinutou drogovou scénou. Jsme součástí výroby a přepravy nelegálních drog, konkrétně marihuany a pervitinu. Jedním z důvodů je velmi nepřesně stanovená právní úprava této problematiky (Mahdalíčková, 2014). Přesné zmapování drogové situace a praktické aplikace poznatků dává protidrogové politice odborný základ. Mezirezortní protidrogové komisi se podařilo zmapovat situaci s užíváním nelegálních drog v celé šíři. V ČR se protidrogová politika realizuje na základě Národní strategie protidrogové politiky na období 2001–2004. Alespoň jednou za život nelegální drogu v ČR užilo přibližně 1 150 000 osob tj. 16 % obyvatel ve věkovém rozmezí 15–64 let (Kalina et al. 2003). V roce 2015 se v ČR nachází celkem 46,9 tisíc problémových uživatelů drog. Z toho se jedná o 34,2 tisíc uživatelů pervitinu, 4,5 tisíc uživatelů heroinu a 7,1 tisíc uživatelů buprenorfinu. V porovnání s minulými lety se mírně snížil počet uživatelů pervitinu (Mravčík et al., 2016). Nejvíce problémových uživatelů návykových látek se nachází v Praze, Ústeckém a Karlovarském kraji. Nejméně se jich vyskytuje v kraji Pardubickém, Libereckém a kraji Vysočina (Lejčková et al., 2002).

..

Graf 1 Porovnání prevalence užití jakékoliv nelegální drogy, jiné drogy než konopí a konopné drogy v obecné populaci u mladých dospělých podle pohlaví

(Běláčková, 2012)

„Pokud jde o užití jednotlivých nelegálních drog v obecné populaci z hlediska celoživotní prevalence, následuje za konopím (34 %) extáze (10 %), halucinogenní houby (9 %), dále potom LSD (6 %), pervitin (4%), kokain (2 %) a nakonec heroin, který v životě vyzkoušelo 1 % respondentů ve věku 15 – 64 let. Věková skupina 15 – 24 let dosahovala nejvyšší míry celoživotní prevalence užití nelegální drogy (62 %), konopné drogy (59 %) a jiné drogy než konopí (32 %), stejně jako prevalence užití v posledním roce i v posledním měsíci. Zkušenost s nelegální drogou byla relativně častější u mužů. Nelegální drogu zkusilo 45 % mužů oproti 28 % žen, jinou drogu, než konopí vyzkoušelo 22 % mužů a 12 % žen a konopnou drogu 43 % mužů a 26 % žen. Z hlediska rozdílů mezi muži a ženami ve věkových kategoriích lze pozorovat, že u žen klesá prevalence užívání návykových látek s věkem výrazněji než u mužů.“ (Běláčková, 2012, s. 45–47)

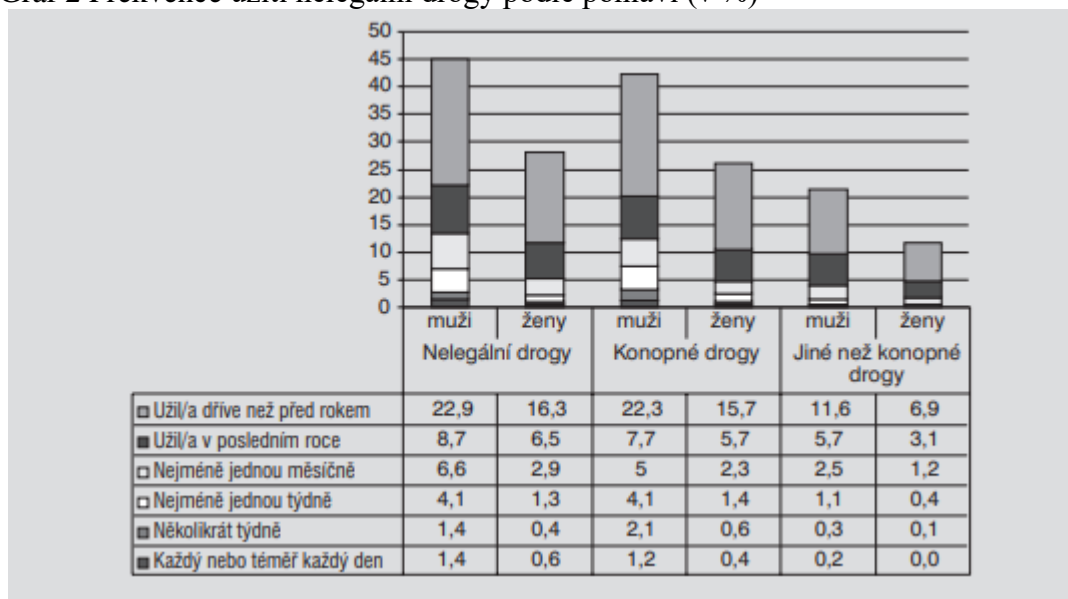
Tabulka 1 Věk prvního užití drogy (mezi respondenty, kteří ji někdy vyzkoušeli) v obecné populaci a mezi mladými dospělými

Droga	Průměr		Střední hodnota		Minimum		Maximum	
	15–64 let	15–34 let	15–64 let	15–34 let	15–64 let	15–34 let	15–64 let	15–34 let
Konopné drogy	20,0	17,1	18	17	6	6	61	34
Extáze	19,1	18,1	18	17	11	11	48	28
Pervitin	20,0	18,1	18	18	11	11	55	25
Kokain	22,3	20,4	21	20	8	8	50	30
Heroin	21,2	19,0	20	18	14	14	45	30
LSD	19,5	18,4	18	18	11	11	46	32
Halucinogenní houby	20,2	18,4	18	17	11	11	60	34

(Běláčková, 2012)

„Průměrný věk prvního užití marihuany byl v obecné populaci 20 let, stejně jako u pervitinu, LSD nebo halucinogenních hub, nižší (19 let) byl u extáze a vyšší u heroinu (21 let). Skutečný věk prvního užití byl však zpravidla nižší.“ (Běláčková, 2012, s. 55)

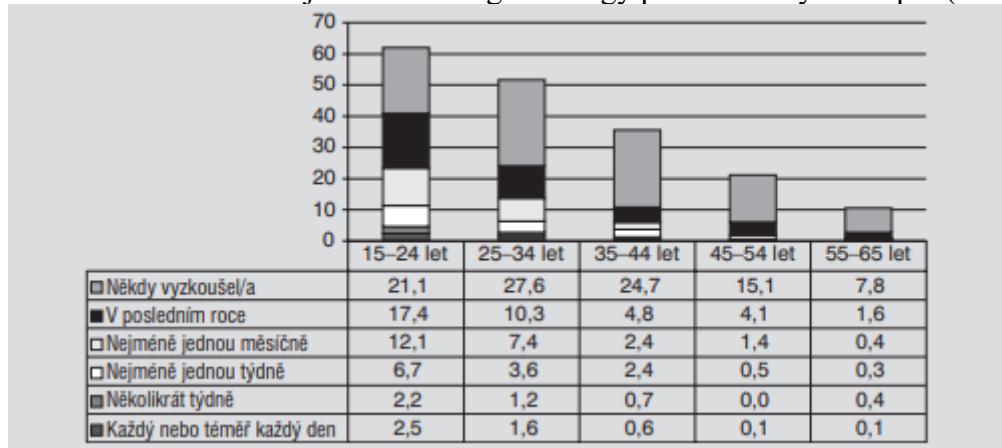
Graf 2 Frekvence užití nelegální drogy podle pohlaví (v %)

(Běláčková, 2012)

„V posledním roce užilo nějakou nelegální drogu téměř dvakrát více mužů než žen (22,2 % mužů a 11,7 % žen), podobně na to byla i prevalence užití konopných drog (20,1 % mužů a 10,4 % žen) i jiných drog než konopí (9,8 % mužů a 4,8 % žen). Ženy, které nelegální drogy užily, je užívaly výrazně méně často než muži.“ (Běláčková, 2012, s. 57–58)

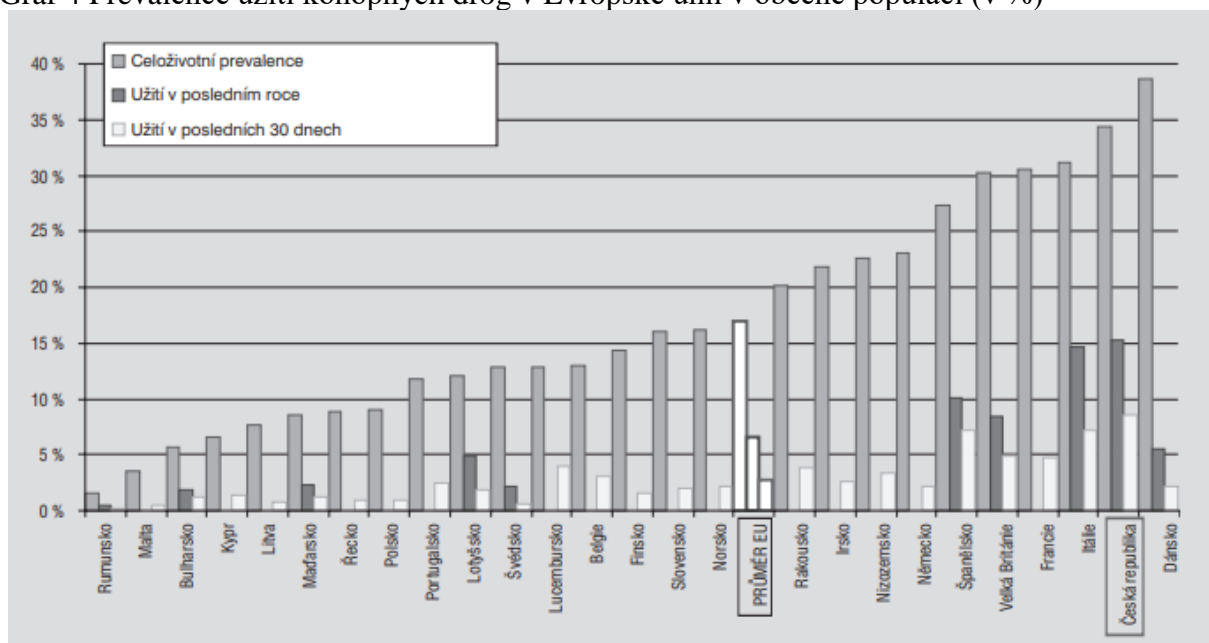
Graf 3 Frekvence užití jakékoliv nelegální drogy podle věkových skupin (v %)

(Běláčková, 2012)

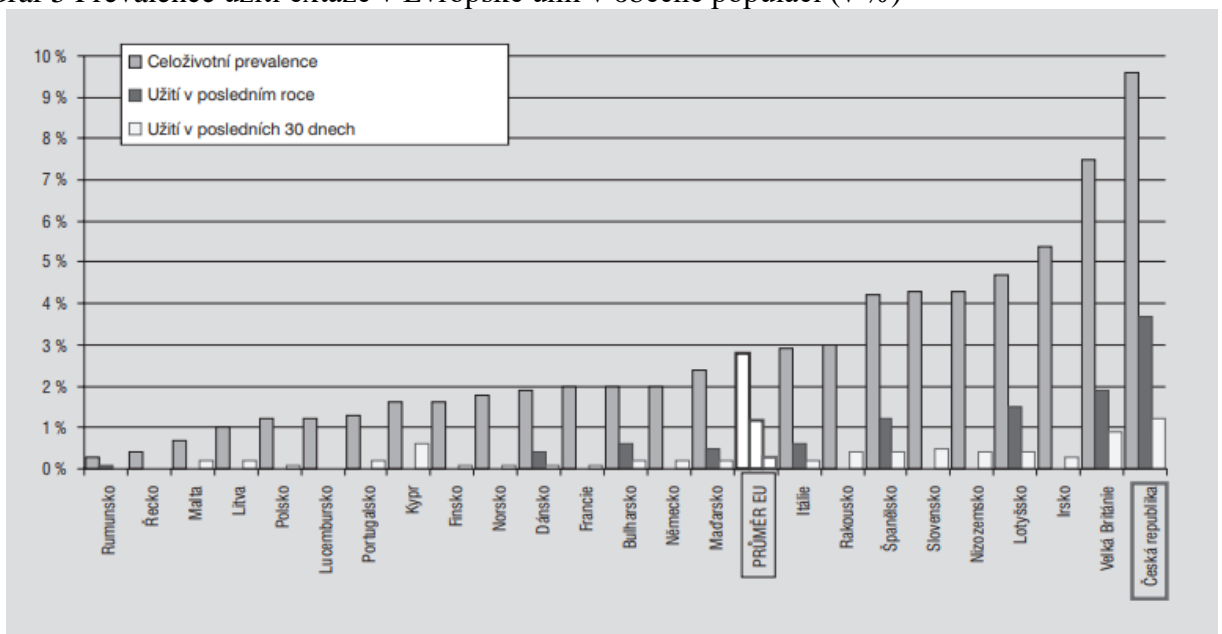
„Při porovnání frekvence užití všech sledovaných drog je patrné, že konopné drogy byly v průměru užívány s vyšší frekvencí než ostatní drogy. Zde nejvyšší intenzitu užívání vykázaly osoby ve věkové skupině 25–34 let, ve které několikrát týdně užilo jiné než konopné drogy 0,7 % osob, dále ve věkové skupině 35–44 let a 15–24 let (obě 0,4 %). Skupina velmi mladých dospělých (15–24 let) dosáhla nejvyšších hodnot v užívání s frekvencí alespoň jednou měsíčně.“ (Běláčková, 2012, s. 59-61)

Graf 4 Prevalence užití konopných drog v Evropské unii v obecné populaci (v %)

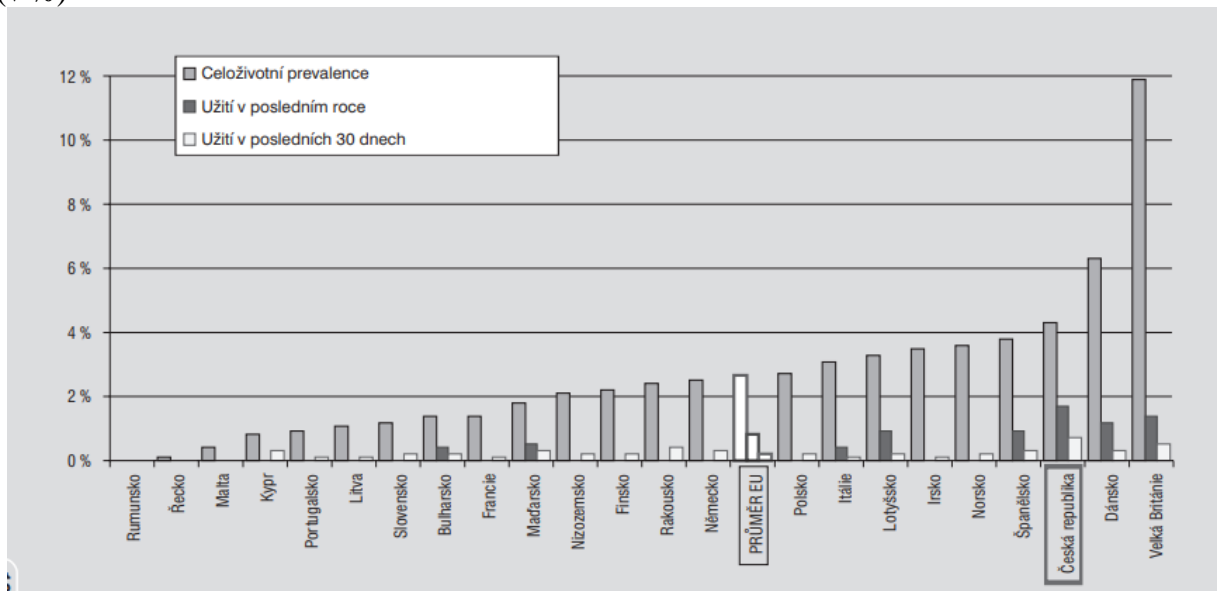
(Běláčková, 2012)

Graf 5 Prevalence užití extáze v Evropské unii v obecné populaci (v %)

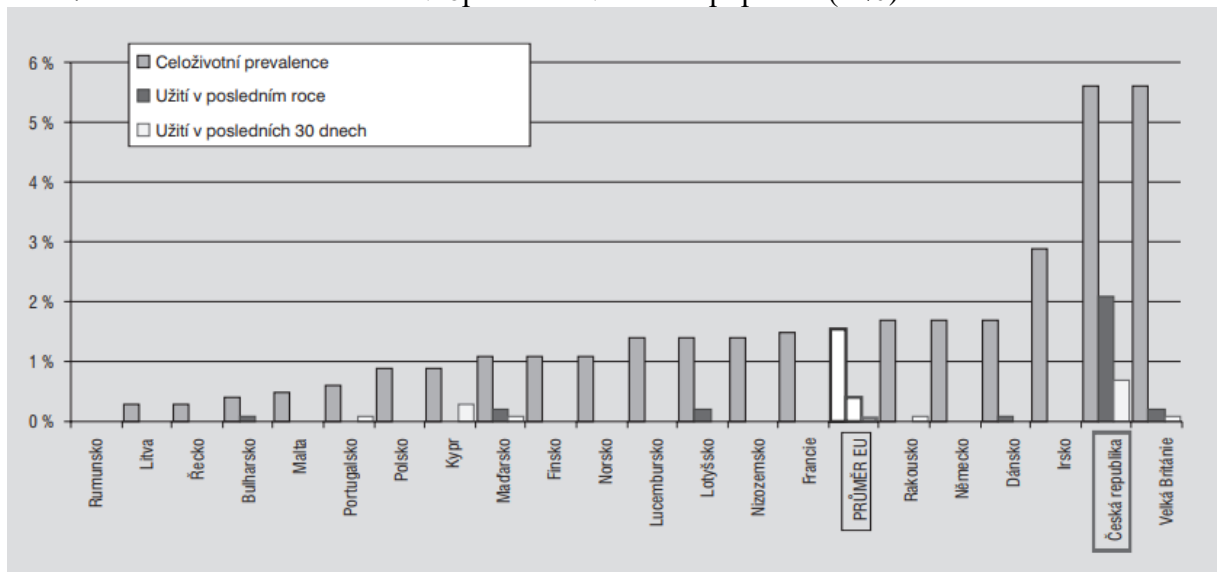
(Běláčková, 2012)

Graf 6 Prevalence užití amfetaminu/metamfetaminu v Evropské unii v obecné populaci (v %)

(Běláčková, 2012)

Graf 7 Prevalence užití LSD v Evropské unii v obecné populaci (v %)

(Běláčková, 2012)

„Ze srovnání CS 2008 s výsledky ostatních zemí EU vyplývá, že Česká republika byla zemí s druhou nevyšší celoživotní zkušeností s užíváním konopných drog v obecné populaci. Vyšší celoživotní prevalence než v CS 2008 byla pouze v Dánsku.“

K zemím s vysokou prevalencí užití konopných drog patří také Itálie, Francie, Velká Británie a Španělsko. Druhou nelegální drogou jejíž užívání je v České republice podle CS 2008 v evropském kontextu nejrozšířenější, byla v roce 2008 extáze, a to ve všech třech sledovaných indikátorech jak v obecné populaci, tak i v populaci mladých dospělých. V rámci celoživotní zkušenosti s drogami amfetaminového typu (v ČR to je převážně metamfetamin, tzv. pervitin), se Česká republika podle CS 2008 nachází v evropském kontextu na třetím místě za Dánskem a Velkou Británií. Pokud jde ale o užití v posledním roce nebo v posledních 30 dnech obsazuje Česká republika první místo. Podle studie CS 2008 bylo LSD drogou, jejíž prevalence užití v ČR nejvíce převyšovaly evropská průměr. Jeho užívání v obecné populaci zaujalo druhou příčku, a to za Velkou Británií. Další země měly relativně velký odstup – Irsko které následovalo za ČR mělo celoživotní prevalenci užití LSD poloviční a to 3 % oproti téměř 6 % v ČR.“ (Běláčková, 2012, s. 97–109) Kalina a kol. dále konstatují, že „Police v ČR stihala za drogové trestné činy 1952 pachatelů z toho 139 dětí a 221 mladistvých.“ (Kalina et al., 2003, s. 26) Nejvíce drogově trestných činů v přepočtu na 100 000 obyvatel bylo zaznamenáno v Praze, Karlovarském, Libereckém a Ústeckém kraji. Nejméně trestných činů bylo zjištěno v Pardubickém a Olomouckém kraji a také v kraji Vysočina. Nejvyšší úroveň drogové kriminality má Praha, a to z důvodu vysokého výskytu negativních sociálních jevů a také nadprůměrnou ekonomickou situací (Lejčková et al., 2002).

Příloha 2 Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám závěrečnou práci, v rámci které provádím výzkum, jehož cílem je zjistit jaký význam má pro člověka zkušenost s drogovou závislostí a jakým způsobem interpretuje tuto zkušenost jako součást životního příběhu. K získání informací budu využívat metodu rozhovoru. Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila kvalitativní výzkumu, který budu provádět formou narativní analýzy. Z účasti na výzkumu pro Vás nevyplývají žádná rizika. Pokud s účastí na projektu souhlasíte, připojte podpis, kterým vyslovujete souhlas s níže uvedeným prohlášením.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí na výše uvedeném výzkumu. Student/ka mne informoval/a o podstatě výzkumu a seznámil/a mne s cíli, metodami a postupy, které budou při výzkumu používány, stejně jako s výhodami a riziky, které pro mne z účasti na výzkumu vyplývají. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studenta/ky.

Měl/a jsem možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měl/a jsem možnost se studenta/ky zeptat na vše pro mne podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostal/a jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu v rozsahu, způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.

Tento informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou stejnopisech, každý s platností originálu, z nichž jeden obdrží účastník výzkumu (nebo zákonný zástupce) a druhý student/studentka.

Jméno, příjmení a podpis účastníka výzkumu (zákonného zástupce): _____

V _____ dne: _____

Jméno, příjmení a podpis studenta/studentky: _____

Příloha 3 Rozhovory

Eva

T: Ahoj E. Jsem hrozně moc ráda, že si semnou do tohoto rozhovoru šla a jestli nemáš nic proti, tak můžeme začít?

E: Můžeme začít.

T: Tak jo. Tak první otázka je hodně obecná, můžeš se rozprávět o čem chceš, co tě napadne. Pověs mi něco o svém životě? Tak nějak od narození až do teď. Jestli třeba shrneš nějaké kapitoly nebo něco, co pro tebe bylo významného. Můžeš se dotýkat rodiny, vztahů s kamarádama/ partnerama, prostě všechno, co tě napadne.

E: Tak asi bych začala tím, že jsem vyrůstala bez táty. Jenom s mamkou a mamka teda měla dost co dělat, aby nás uživila. Takže po většinu času mě vychovávala babička. No a v nějakých 10 letech jsem se začala osamostatňovat. Už jsem nechtěla chodit k babičce. Chodila jsem ven sama všude. Našla jsem si kamarády. To byly ještě šťastné léta. No a v nějakých 12 ti jsem s partou poprvé zkusila trávu. Přišli první lásky, které nebyly zrovna úplně dobré. Teda v tu chvíli ano, ale když se zpětně ohlédnu tak to teda nebylo moc šťastné. Pak přišla další etapa, kdy jsem tedy začala brát perník. Ta je hodně dlouhá. To bylo v nějakých 14 ti letech. No a ta etapa byla teda hrozná. Jak psychicky, fyzicky všechno. No a pak teda přišla ta poslední etapa, tahle ta, kdy jsem se dostala pro normálního člověka do normálního světa a náležitě si ho teda užívám a jsem šťastná za to, že mamka vždycky stála při mně. Za to jí jsem vděčná.

T: Trochu se ještě pozeptám na vztahy s vrstevníky nebo kamarádama? Jak to jako probíhalo? Měla jsi dobré vztahy nebo?

E: Z mého pohledu tenkrát to byla úplně supr parta, super kamarádi, jo. Nahrazovali mi de facto rodinu, si myslím teda. Když se ohlédnu zpětně, tak to určitě nebyly kamarádi, který by mi kdy něco přinesly, něco dobrého a pozitivního.

T: A co se týče třeba školy? Neměla jsi nikdy problémy ve škole? Jak probíhaly tvá studijní léta?

E: Za to jediné jsem sama na sebe neskutečně pyšná, že jsem školu vždycky brala na prvním místě i přes to všechno, že jsem zkoušela ty drogy, parta. Prostě se všim jsem sekla kromě teda školy. Udělala jsem si výučák a pak jsem si dokonce udělala i maturitu.

T: Super. Tak jo. V tom případě se přesuneme asi k další otázce. Jak nazýváš svoji zkušenost s drogami? Byla to závislost?

E: Byla. Určitě byla.

T: A mohla bys to trošičku víc přiblížit. Jak to jako nazýváš, to, že si to vlastně zažila? Jak by ses na to zpětně ohlídl?

E: Nevím, jak to úplně myslíš.

T: Jako příklad „Nejhorší chvíle mého života, byla to tragédie.“ nebo naopak „Rozvinula jsem se na tom, poznala jsem nové věci.“

E: V obou případech to pro mě byla velká zkušenost, ale zase jsem za ní ráda, protože mě posunula a myslím si, že jsem i díky ní lepší člověk. Dřív jsem byla, jak to říct taková pipinka trošku a poznala jsem, jak umej být lidi zlý a díky tomu chci být ta hodná, a ne prostě ta svině, když to takhle řeknu.

T: Jasný. Super. Takže na otázku byla to závislost? Pro tebe to určitě závislost byla. Teď trochu podobná otázka. Kdo je podle tebe feťák? Co pro tebe tyto lidé znamenají v současnosti?

E: Dřív pro mě byl feťák ten, co si píchal jehlu. Dneska je to pro mě každej, kdo něco bere.

T: I třeba alkoholik je pro tebe feťák?

E: Je. Je to určitej druh závislosti, bez který on nemůže bejt. Feťák prostě, většina lidí si to představí, jako že jenom drogy perník, heroin, kokain a něco takovýho, ale pro mě je to v podstatě i ten kdo hulí, ten, kdo chlastá má na tom určitou prostě závislost.

T: Takže by si to dokázala porovnat asi jako feťák = závislák?

E: Hm.

T: Dobře děkuji. Teď teda zase zbrousíme trošku do hloubky. Jak to všechno začalo? Tvoje zkušenost s drogama?

E: No začalo to tak, v těch 12 ti, jak už jsem před tím říkala tou trávou. Moje kamarádka to hrozně chtěla zkusit, byla tím naprosto fascinovaná. Mně to bylo tak nějak jedno, ale protože to byla moje kamarádka, tak jsem do toho šla s ní a vlastně jsme tenkrát potkali, myslím, že to bylo u Kostelní školy, tak jsme tam potkali nějaký kluky, co tam na lavičce hulily a ona na ně zavolala „Hej kluci my chceme taky“. A to bylo vlastně poprvé, kdy jsem si dala jointa. No a jako zalíbilo se mi to a vlastně hulila jsem dva roky.

T: A co se ti na tom vlastně zalíbilo?

E: No poprvé, těch prvních pár jointů jsem měla dobré stavy, kdy jsem se smála, byla jsem veselá a taková uvolněná, ale když se zpětně ohlédnu tak později, třeba po 10 ti jointech už to pro mě nebylo tak veselý. Stávalo se, že mi z toho bylo i špatně. Zvracela jsem a vlastně v té poslední fázi, kdy to byl můj poslední joint, tak jsem i omdlela. Ztratila jsem jako vědomí. Takže když si tak zpětně řeknu? Proč jsem vlastně hulila? Asi už to byl nějaký druh závislosti nebo nějaký způsob toho, aby mě parta prostě přijala a abych do ní zapadala.

T: Takže myslíš, že to byl důvod tvého začátku s drogama? Aby si zapadla do party? Nebo to byla chuť experimentovat? Jak by si popsala ten tvůj začátek?

E: Asi jako obojí. Prostě jsem chtěla být s tou kamarádkou. To byla moje jediná kamarádka a když to dělala ona tak jsem to dělala taky.

T: Dobře a jak to začalo s tím pervitinem? Nebo takhle směřuje mi k tomu další otázka. Jak se to vyvíjelo dál?

E: Vyvíjelo se to tak, že vlastně v těch 13 ti tady policie udělala velkej záťah na mladiství co kouří trávu. Pochytala nás snad čtyřicet a tenkrát mě řešila policie, sociálka, mamka z toho byla nešťastná. Tak jsem přestala hulit. Vydržela jsem to. Už jsem nehulila teda nikdy a pak jednoho dne, když jsme takhle byli na diskotéce a neměli jsme už možnost koupit si ani alkohol nic. Tak mého tehdejšího přítele napadlo, že si dáme čáru. No tak jsme to vyřešili, dali si čáru a tím to všechno začalo. Vlastně podruhé, když jsem si dávala čáru, jsem jí sama nijak nevyhledávala, ale jeden kamarád si ode mě půjčil kartu na to a zlomil mi jí a na oplátku za to, že mi jí zlomil, mi dal druhou čáru. No a od té doby se mi to jako začalo hodně líbit. Takže nemyslím si, že bych byla závislá po první čáře nebo jako natčená z toho nebo tak, ale po té druhé už teda si uvědomuju, že jo.

To už jsem z toho byla opravdu natčená a začlo to pomalu každé víkend. Já jsem teda brala drogy jenom o víkendu. Když byl týden tak jsem se věnovala škole.

T: A bylo to hodně spjatý s tím tvým přítelem, který ti to poprvé dál?

E: Ani už ne, protože jsme se půl roku na to rozešli, a právě jsem to brala s tou kamarádkou, která to mezi tím taky začala brát bez ohledu na mě. Ona to zkoušela sama. Takže jsme se sházeli u ní doma. Ona měla každé víkend prázdné byt. Její rodiče jezdili na chatu každé víkend. Takže tam jsme se sházeli vždycky a tam to bylo no.

T: Dobře a máš pocit, že už to skončilo?

E: Jo. Pro mě už je to naprosto uzavřená kapitola. Už mám k tomu úplný odpor. Mám odpor k těm lidem a jenom si na to vzpomenu, tak je mi z toho špatně.

T: Super. Už jsme na to taky trochu narazili, ale zeptám se znovu. Co bylo hlavní příčinou tvého začátku?

E: Tak jak už jsem říkala asi ten pocit zapadnutí do té party a taky ta chuť s tím experimentováním a být výjimečná. Prostě já zkusím tu trávu nebo ten perník a budu hustá.

T: Takže teda hlavně zaujmout a zapadnout. Máš pocit, že zde byli nějaké události či osoby, které celou tvou situaci ovlivnili? Pořád se bavíme o té drogové závislosti.

E: O tom začátku nebo jako celkově?

T: Celkově.

E: K celému průběhu těch osob byl nespočet. Vždycky přišel někdo nový, někdo z té party odešel, jo prostě, ale v tom začátku si myslím, že to hodně ovlivnil můj tehdejší přítel. Jo mě v té době mohlo být čtrnáct jemu mohlo být šestnáct sedmnáct a prostě když si představím dnešní čtrnáctileté děti, když je dneska vidím, jak vypadají, jak jsou malý, jak jsou na tom mentálně a psychicky? Tak jak někdo takovému člověku mohl dát takovou drogu?

T: A nějaké události, co si vybavíš v průběhu tvého života s drogama, když to takhle blbě nazvu? Byly nějaké zlomové události, které tě posunuli někam hlouběji s těma drogama nebo tě naopak na chvíli vzdálili od těch drog?

E: To úplně nevím, jak na tohle odpovědět, ale vybavuji si jedno hodně špatné období to bylo po nějakých třech čtyřech letech braní, kdy jsem dostala hodně velký schízny nebo stihoman nebo jak se to odborně nazývá. Jo, kdy jsem fakt slyšela a později i viděla lidi, jak se o mě baví a byl to neskutečný nátlak na moji psychiku. V tom období jsem potkala svého druhého přítele a on to měl v podstatě stejně a prostě my jsme si řekli, že se z toho spolu dostaneme. No a kdyby toho nebylo, tak si myslím, že bych tenkrát skončila v blázinci, protože já už byla rozhodnutá, že už takhle prostě nechci, že už jsem z toho magor a že se dobrovolně přihlásím někam do Bohnic, protože jsem z toho byla fakt blázen. No a díky tomu, že jsme se dali dohromady a on měl úplně podobnej nebo spíš stejnej problém, kdy už mu to taky hodně hrálo na psychiku, tak jsme díky tomu společně přestali. Což bylo pro mě naprostý vysvobození a kdyby se to nestalo, tak si fakt myslím, že bych skončila v tom blázinci.

T: Myslíš, že by si sama neměla sílu to překonat?

E: Ne tam už hrálo ten stihoman tu roli, že prostě já seděla 8 hodin u okna v noci a viděla jsem a slyšela jsem lidi, jak se o mně baví a pomlouvají mě a to prostě.

Nebo jsem si čistila v koupelně zuby a mamka stála vedle v obýváku, hned naproti a já slyšela, jak říká: „Jo tak ty budeš fetovat jo? Ty feťačko malá.“ Tak jsem se na ní tak jako podívala, jestli to fakt řekla nebo to byla halucinace a dodneška to nevím. (smích) Naštěstí jsem jí na to tenkrát nic neodpověděla.

T: Dobře. Super. Jak se vnímáš teď? Je to uzavřené nebo stále otevřené téma?

E: Nevím, jak to myslíš.

T: Zase všechno směřuje k té drogové závislosti.

E: Jako jestli bych ještě někdy chtěla jo? No tak to rozhodně ne.

T: Cítíš se teď jako naprosto vyléčený člověk?

E: Cítím se tak. Víím, že všichni někde psali, že je to jako s alkoholem, že je to do konce života abstinence. Myslím, že je to tak, že je to do konce života abstinence, že kdybych náhodou si někdy dala, tak že jsem v tom zase, ale já víím, že k tomu mám takovej odpor, že bych si ani tu jednu jedinou čáru nedala.

T: Super. Jenom se tak zeptám. Kdyby si třeba byla někde na nějaké párty, někdo ti to nevědomky hodil do pití, aniž ty by si to chtěla a najednou by ses ocitla v tom stavu, myslíš, že pak by si měla chuť to vyhledávat znova? I když to nebylo jakoby chtěný?

E: To netuším asi podle toho, jak by dopadl ten stav, protože já poté době užívání už jsem ty stavy neměla příjemný. Už to pro mě bylo hodně na psychiku a už i fyzicky jsem se necítila dobře. Takže nevím, kam bych se vrátila. Jestli do té doby, kde jsem skončila s tím stavem a nebo někam k začátku, kde to bylo hrozně fajn, ale já si myslím, že bych se vrátila tam, kde jsem skončila. Takže ani potom by se mi to asi nijak nelíbilo.

T: Super. Jaký chceš, aby tvůj život byl dál?

E: Normální!

T: A co je pro tebe normální?

E: Úplně normální, jako to mají normální lidi pro mě. Rodina, přítel, děti, zvířata, barák.

T: Dobře super. To je moc hezký slyšet. Teď velice zásadní otázky. Co ti to dalo a co ti to vzalo?

E: Dalo mi to zkušenosti. Dalo mi to hodně zkušeností, jak se dnes koukám na lidi. Možná jsem teda stejně důvěřivá, jako jsem byla před tím, ale už se umím bránit proti takovým lidem si myslím. Nepřilnu hned ke každému člověku prostě, kterej na mě bude hodnej chvíli. Prostě nedůvěřuji lidem tolik no. I když je to takový půl na půl. A co mi to vzalo? (pauza) Asi důstojnost, když to takhle řeknu. Prostě jsem na sebe naštvaná, že jsem to kdy nechala zajít až takhle daleko. Jako úplně toho nelituju prostě, ale když se na to takhle zeptáš, tak si myslím, že jo. Zklamala jsem sama sebe a zklamala jsem mámu, která se to později dozvěděla.

T: Jak to vnímá teď mamka?

E: Už se o tom nebavíme. Vůbec se o tom nebavíme a nevím.

T: Prostě je to pro vás uzavřená kapitola, kterou prostě už neotvíráte.

E: Jo.

T: Jak si myslíš, že tvou životní situaci vnímalo a vnímá tvé okolí? Pro tebe spíš vnímalo, protože už to máš za sebou.

E: No de facto vnímá, protože se do dnešní doby setkávám s tím, že když někdo řekne moje jméno, tak někdo druhý řekne, jo ta feťačka. Jo prostě i když to už nějakou dobu neberu a myslím si, že to na mně jde i slušně vidět, protože jsem dost přibrala.

Pořád budu ta feťáčka. No a tak mě lidi asi vnímali i před tím, i když jsem si to vůbec neuvědomovala.

E: Vnímala tě tak i třeba ta mamka? Jako feťáčku?

E: Ne. Mamka to do poslední chvíle nevěděla nebo si to nechtěla připustit nevím, ale ta si do poslední chvíle myslela, že ne. Dozvěděla se to tenkrát nevím, jestli náhodou nebo zákeřně, kdy jsem se svěřila v dopise člověku mě blízkýmu a on to prostě zneužil a když jsme se jednou pohádali, tak to odnesl mé mamce.

T: A jaká byla její reakce, když se to tedy dozvěděla?

E: No nechtěla tomu věřit, chtěla si semnou o tom promluvit. Já samozřejmě o tom mluvit nechtěla. Řekla jsem, že je to za mnou. Přitom to za mnou ještě hodně dlouho nebylo a myslím si, že jsem s ní o tom měla víc mluvit, protože jí to trápilo, ale mě to trápilo asi ještě víc.

T: Dobře děkuju. Budeš se o své zkušenosti bavit se svými dětmi? Pokud ano, jak jim to budeš popisovat?

E: Nevím. Nad touhle otázkou jsem už hodně dlouho přemýšlela, jestli až třeba zjistím, že mají nějakou zkušenost s trávou, jestli jim svůj příběh povyprávím nebo nepovyprávím, protože buď je to může odradit, anebo si řeknou: „Ty vole dělala jsi to taky, tak mě nech bejt.“ Takže na tuhle otázku opravdu nevím odpověď.

T: To vůbec nevádí, třeba v průběhu života odpověď najdeš. Vyměnila jsi závislost na drogách za jinou závislost či závislostní chování?

E: No ani jako ne. Jako hodně kouřím oproti tomu, jak jsem kouřila dřív, ale to si myslím, že je spíš jako vývojem času, že bych tak či tak kouřila i kdybych nepřestala.

T: Dobře tak poslední otázka našeho rozhovoru. Máš pocit, že je tvůj život pevně pod tvou kontrolou? Řídíš svůj život?

E: Co se týká závislosti na perníku nebo na jakékoli jiné droze, kromě cigára s tím teda nedokážu zatím skoncovat, tak jo.

T: A celkově? Jestli si svůj život řídíš sama? Nebo je tady někdo, kdo ti neustále říká dělej tohle a měla bys tohle? Opravdu máš pocit, že ho máš pevně pod svojí kontrolou?

E: Ne! Vždycky jsem byla lehce ovlivnitelný člověk a vždycky mě ovlivňovali moji partneři, a tak je to i teď, ale už bych se asi nenechala ovlivnit k nějaké takové blbosti, jako kdyby mě třeba chtěl zatáhnout do sekty nebo podobně.

T: Dobře tak já ti moc děkuju za rozhovor.

E: Nemáš za co. Doufám, že to někomu pomůže.

T: Děkuju.

Marcel

T: Ahoj M. Jsem ráda, že si souhlasil s tím udělat semnou tento rozhovor. Takže jestli nemáš nic proti, tak můžeme začít.

M: Jo můžeme.

T: Tak první otázka je taková hodně obecná. Pověs mi něco o svém životě? Vlastně od narození až do teď. Můžeš se dotýkat témat jako je rodina, vztahy s vrstevníky, partnerkami a také jestli se v tvé rodině objevovali nějaké příznaky deviantního chování. (např. otec alkoholik)

M: Tak já si myslím, že žádné takové příznaky nebyly, protože jsem měl normální rodinu akorát máma umřela, když mi bylo 9. Takže na to táta byl sám a v podstatě přestal na nás mít čas nebo přestal mít čas, musel chodit do práce, protože na to byl sám, takže přestal sledovat co se děje. Nevím, jak bych to řekl, dětství jsem žádné neměl, protože.....(pauza)

T: Protože?

M: Protože na základce ve třinácti jsem začal kouřit trávu se staršíma klukama a táta o ničem nevěděl. Pak jsem jí začal prodávat, abych za ní nemusel platit a měl jí zdarma. Pak jsem začal s jinýma drogama, zkoušel jsem halucinogeny. Pak jsem vyzkoušel pervitin, takže vlastně takhle to semnou šlo no. Ze základky jsem šel na gympl ze 7. třídy, tam jsem byl do 2. ročníku. Můj třídní učitel byl bývalý kriminalista, takže v podstatě měl přehled o tom, co dělám, že se bavím se staršíma klukama. Jednoho dne za mnou přišel a chtěl po mně, abych mu řekl informace o jednom kamarádovi, kterej byl asi o 15 let starší. Chtěl po mně, abych mu dal informace o tom, že krade auta v Německu. Tak jsem mu řekl, že ho neznám, že mu nic říct nemůžu no a on mě nahlásil na sociálku, že kouřím trávu a že jí prodávám. Takže jsem vlastně začal chodit na sociálku, kde mi dávali testy. Byly to široko spektrální testy. Já jsem furt jako bral a vymyslel jsem si, jak to obejít. Takže jsem si bral moč od svého kamaráda ze třídy a v podstatě jsem tam celý rok docházel s tím, že jsem toho kurátora obelhával a dával jsem mu cizí moč, aby moje testy byly negativní a já jsem furt mohl dělat to, co jsem dělal. Pak se to nějak zlomilo, někdo mu to asi řekl a nějak to prostě prasklo. Takže jsem tam jednoho dne přišel asi po roce, chyběly mi asi dva testy a měl bych ukončený ten sociální dohled, ale prostě ten kurátor si přede mě stoupl a řekl mi, že se na mě prostě podívá, jak čůráš do toho kelímku. Já měl připravenou tu injekci s cizí močí, ale prostě jsem to nemohl udělat, když tam byl on. Takže jsem tam musel dát svojí a samozřejmě jsem byl pozitivní. On mi řekl, že to ví, že jsem ho obelhával a, že jsem ho zklamal, že mi věřil, že si myslí že se v tomhle asi nezměním, ale že musí dělat svojí práci, takže to musel někam nahlásit. Pak jsem v 17 letech měl soud, kde mi řekli, že si mám vybrat nějakou léčebnu dobrovolně, anebo dostanu ústavní výchovu do 19. let. Mě bylo 17 let, takže jsme si začali něco hledat, pomohl mi s tím i ten kurátor, protože je lepší jít někam na 3 měsíce než být někde 2 roky zavřenej, že jo. Takže mi našel, řekl bych to nejlepší léčení v ČR. Bylo to soukromé, takže se to platilo. Stálo to asi 12. 000 Kč měsíčně a bylo to v Řevnicích před Prahou. Tam jsem to teda absolvoval, bylo to tam fakt supr prostě nemůžu si na nic stěžovat. Bylo to fakt super prostě. Vrátil jsem se do Tachova s tím, že jsem nebral nic, nehulil sem. Sice jsem se s drogama potkával furt, trávu jsem prodával. Denně jsem balil 15 – 20 brk kamarádům. Chodili za mnou nosili mi ty nejlepší modely, chtěli mě zlomit, abych si prostě dal, ale já jsem prostě nechtěl. Vydržel jsem to takhle asi rok a po roce jsem si řekl, že jsem s tím asi ani nechtěl přestat, že ta tráva ke mně prostě patří, takže jsem s tím zase začal. No a pak jsem začal s pervitinem.

T: Kolik ti bylo, když si začal s pervitinem?

M: No tak jako experimentálně jsem to už bral třeba v 15 ti, ale nevím poté 19 jsem s tím začal, a hlavně jsem to začal prodávat. Nerad jsem za něco takového utrácel prachy, takže jsem to začal prodávat a po čase jsem zjistil, že z toho jdou udělat docela slušný peníze, takže jsem si s tím vydělával. Nepracoval jsem jenom jsem prostě

prodával pervitin a trávu. No a takhle jsem prodával asi 2 – 3 roky. V průběhu těch tří let jsem dostal podmínku. Přišlo mi to samosoudem, že mám podmínku rok na dva za výrobu a distribuci pervitinu. To jsem bral tak nějak na lehkou váhu, takže jsem to furt prodával a myslel jsem si, že mě nechytanou. Zároveň jsem prostě věděl, že aby mě chytly, musí na mě mít zabavenej materiál, odposlechy a nějaké svědetství. Takže jsem si to zařídil tak, aby u mě nikdy nic nenašli. Nakoupil jsem si tak, abych toho u sebe neměl tolik, abych prostě přijel a od půl hodiny maximálně do hodiny všechno prodal a měl jsem u sebe jen peníze a druhý den jsem zase nakoupil. Takže jsem z toho měl dobrý peníze, ale nějak jsem nešetřil, protože tenhle styl života byl docela vysokej. Neměl jsem vztah k těm penězům, neměli pro mě žádnou hodnotu, prostě jsem věděl, že si každý den vydělám nový peníze, stejný peníze ne-li větší. Takže jsem si takhle prodával dál, myslel jsem si, že mě nechytanou. No jenže jednoho rána jsem se vzbudil. Dal jsem si čáru, šel jsem do koupelny, osprchoval jsem se a řekl jsem přítelkyni, že si jdu koupit snídani. Sešel jsem schody, otevřel jsem dveře a už tam na mě čekalo auto. Čekala na mě kriminálka. Hodila mě do auta, odvezli mě na služebnu. Zeptali se mě, jestli jsem si užil dnešní den, a já jsem jim řekl „Proč vždyť dne ještě nezačal?“ a oni mi řekli, že to byl můj poslední den na svobodě. No a ten den mě vlastně odvezli na vazbu. Já jsem si furt myslel, že to bude v pohodě. Byl mi přidělen právník. Ten za mnou přijel, řekl mi, že na mě policie sbírá svědky, kteří proti mně budou vypovídat a jelikož jsem v podmínce, tak to bude stačit na to, aby mě prostě odsoudili a že prostě strávím nějaký čas ve výkonu trestu. Takže teď budeme bojovat jenom o to, jak ten trest bude vysokej. Takže v tu dobu jsem procitnul prostě. Došlo mi, že už se fakt nedostanu tam odsad, že je to špatný a jenom jsem čekal. Takže jsem 14 měsíců byl na vazbě, dá se říct, že každý měsíc jsem měl soudní stání. Hned první měsíc mě chtěla soudkyně odsoudit a já jsem prostě trval na tom, aby všichni svědci, kteří o mě vypovídali na polici, tak aby se dostavili k soudu a řekli mi to prostě do očí. Proto se ten soudní proces táhnul těch 14. měsíců, protože ty lidi nebyli schopný přijít, protože to samozřejmě byli samí feťáci, takže je naháněla policie. Posílali jim furt upomínky, pak je policie hledala, přivázeli je tam eskorty, takže tohle trvalo čtrnáct měsíců, než prostě padnul rozsudek, kde jsem dostal dohromady 4 rok natvrdo plus s podmíněnou podmínkou, kterou jsem měl na rok. Mě to přišlo jako docela vysokej trest, protože jsem byl v § 2 10 dostal jsem 4 roky, takže jsem se odvolal u okresního soudu a putoval jsem ke krajskému soudu, kde mi to teda o půl roku snížili. Takže z věznice Bory Plzeň, kde jsem byl na vazbě jsem putoval do věznice do Kynšperka nad Ohří. Tam jsem se dá se říct měl dobře. Nikdo mi tam neublížoval, chytil jsem se docela dobrých kluků a snažil jsem se na sobě pracovat, abych dosáhl podmíněného propuštění, takže jsem za těch 33 měsíců šlapal na 100 %, chodil jsem do práce, dělal jsem rajony, uklízel jsem schody ve 4. patrové budově prostě jsem plnil všechno, co jsem měl. Dostával jsem pochvaly a asi po 29 měsících tady toho úsilí jsem dostal návrh na 1. diferěnku. První diferěnka znamená, že máte o 200 větší nákupy, že se můžete koukat dýl na televizi a největší výhoda toho je, že můžete mít volnou vycházku s rodinou na tři hodiny v okolí Kynšperka. Další měsíc můžete zažádat o další vycházku s rodinou, která už je na pět hodin a můžete jet do místa svého bydliště, pokud nebydlíte nějak hodně daleko. Když tohle absolvujete tak po třech měsících můžete zažádat o přerušeni trestu a začíná se myslím na pěti dnech a pak se to zvyšuje.

Takže jste museli mít tu první diferencečku na kterou se hodně dřelo a stačila sebe menší hloubost sebe menší chybička a všechno prostě spadlo, jak dům z karet. Stačilo mít neustlanou postel, nezastrčený triko, být drzej, odmlouvat. Já nevím cokoli. Takže jsem se dostal do této fáze, zažádal jsem si o volnou vycházku s rodinou. Takže za mnou přijel táta, sestra byla zrovna v Budějovicích dělala zkoušky, takže přijel táta, takže jsme spolu měli tři hodiny v Kynšperku. Zároveň jsem měl už podaný podmíněčný propuštění, protože jsem celou dobu čekal na tu první diferencečku, která vlastně byla jednou z podmínek, aby vás mohli pustit. Museli jste mít zároveň přísliby práce a bydlení, které mi táta sehnal. Takže jsem měl zažádáno. Byla neděle, táta přijel, takže jsme šli na 3 hodiny ven. Šli jsem do Kynšperka do restaurace, najedli jsme se tohle. Vrátil jsem se zpátky všechno v pořádku a v úterý už jsem měl soudní stání o podmíněčném propuštění. Šel jsem tam s tím, že mě stoprocentně nepustí, protože ve věznici Kynšperk nad Ohří to chodí tak, že 6 lidí jde na podmíněčné propuštění z toho 4 stoprocentně splňují podmínky a nepustí nikoho nebo maximálně jednoho. Takže jsem tam šel dá se říct, že bez šancí. No jenže soudce mě pustil. Soudce mě pustil s tím, že mi dává tu největší podmínku 3 na 5 plus probační a mediační dohled na 3 roky plus zákaz alkoholu, psychotropních a omamných látek a zdůraznil mi, že pokud budu pokračovat ve výrobě a distribuci, tak ať nečekám míň jak 10 let. Takže s tímhle jsem šel vlastně ven.

T: Jaký byl návrat na svobodu?

M: Návrat byl hodně těžkej po 3 letech. Měl jsem problémy se spaním, s jídlem. Já jsem si to hlavně v průběhu výkonu trestu uvědomoval, že prostě sice jsem ve vězení chybí mi svoboda jo bude to těžký, je to všechno špatný prostě, ale v podstatě tam člověk nemá žádné starosti. Má postaráno o jídlo, má postaráno o spaní a nemusí nic řešit. Venku ty problémy přišli. Zařídít úřady, tu probační, bydlení, práci. Prostě toho na mě bylo moc. Byl jsem ve stresu a bylo to těžký.

T: Ještě bych se vrátila ke vztahům v vrstevníkama nebo kamarádama?

M: Já jsem se vždycky bavil se svýma vrstevníkama, ale spíš jako ve škole. Jinak když jsem byl venku a trávil jsem čas s kamarádama, tak to spíš byli starší lidi. Nevím. Mě bylo těch 13 když jsem začal chodit mezi tyhle lidi. Sházeli jsme se v komunitě 80 lidí a rozmezí tam bylo tak od věku 13 – 45 let. Takže já jsem se svýma vrstevníkama moc času netrával.

T: Hledal sis kamarády skrz drogy? Nebo si měl i nějaké kamarády, kteří drogy neužívali?

M: Tak to byli kamarádi jenom skrz drogy. Jinak na základní škole nebo ve školách jsem měl normální kamarády, ale s těmi jsem volný čas netrával.

T: Dobře. Tak se dáme na další otázku. Jak nazýváš svoji zkušenost s drogami? Byla to závislost?

M: Tak jako já bych asi o každé té droze musel mluvit zvlášť, protože u každé je to jiné. Třeba např. na alkoholu jsem závislej byl, to mi vlastně řekli i když jsem si to neuvědomoval. Na trávě si myslím, že ne. Protože mi nedělalo problém rok nehulit a začal jsem, protože jsem chtěl, a ne protože jsem to potřeboval a na pervitinu jsem asi taky trošku závislej byl i když hlavní problém byl asi v tom, že jsem byl závislej na tom byznysu, prostě na tom prodávání. To mě chytlo asi mnohem víc než samotná závislost na těch drogách.

T: Kdo je podle tebe feťák? Co pro tebe tyto lidé znamenají?

M: Tak feťák je pro mě, feťák pro mě není ten, co bere drogy. Feťák je pro mě ten, kterého ty drogy pohltní a ovládnou. Feťák je podle mě ten, kterej prodá cokoli jen, aby to prostě měl. Když to řeknu v uvozovkách by prodal i vlastní mámu. Prostě je to pro něj na prvním místě. Je to pro něj priorita číslo jedna.

T: Jak to všechno začalo? Jak se to vyvíjelo? Máš pocit, že to skončilo? Ta zkušenost s drogama.

M: Jak to začalo. No to už jsem vlastně říkal, začalo to na základní škole. Bavil jsem se s devátákama, kteří kouřili trávu, takže jsem si jedno ráno dal s nima trávu. Prostě mě to chytlo, takže jsem si dal i druhý den, třetí den a takhle jsem hulil celý týden.

T: A jak se to tedy potom vyvíjelo? Začal jsi tedy ve 13 ti letech na trávě a jak postupovala dál, než ses dostal k tomu pervitinu?

M: Tak já jsem v té době poslouchal techno. Takže jsem jezdil na technoparty, byl jsem tam vždycky celý víkend a tam byli lidi z celého světa, byli tam Francouzi, Holanďani prostě různé národnosti a tam těch drog bylo opravdu plno a nejvíc těch halucinogenů těch tzv. tripů neboli LSD. Takže každě víkend jsem tam bral to LSD. Takže jsem to tam zkoušel. Líbilo se mi to, protože to prostě člověku ukáže..., je to prostě zajímavější stav. To by člověk musel vyzkoušet, nedá se o tom nějak moc mluvit, protože je to neuvěřitelné pro člověka, kterej to neměl. Takže tam jsem začal s tím LSD.

T: No a jak ses tedy dostal k tomu pervitinu?

M: Tak to já ani nevím. Někdo mi ho, vlastně ten okruh lidí, s kterým jsem jezdil na to techno tak ty pervitin nebrali, ty mě od toho vždycky drželi dál. Říkali mi, že je to špatný a tohle. Pak mi to někdo nabídl. Já jsem si to ze zvědavosti dal ten pervitin a chytlo mě to stejně jako všechny drogy.

T: Takže myslíš si, že ses k drogám dostával skrz své kamarády, které ti je nabízeli, anebo ses k drogám dostával sám?

M: Myslím si, že na obojí je trošku pravdy.

T: A máš tedy pocit, že už to skončilo?

M: Jo to určitě.

T: Dobře. Co byla hlavní příčina tvého začátku?

M: Tak to vůbec nevím to by měl posoudit asi nějaký psycholog. Nevím.

T: Nedá se říct, že by existovala nějaká událost či osoba, která by to všechno odstartovala?

M: Tak já nevím. Možná je to tím, že umřela máma. Já se nechci ničím obhajovat. Prostě to přišlo a já to tak беру.

T: Dobře.

M: Nehledám za tím nic, co to způsobilo. Můžu za to jediné já.

T: Už jsem se na to vlastně ptala, ale další otázka je jsou zde nějaké události či osoby, které tvou situaci ovlivnili?

M: Tak možná ta máma no. Nedostatek trávení volného času s tátou, kterej si ani nemohl najít ten čas.

T: Proč si myslíš, že si táta nemohl najít čas? Bylo to kvůli zaměstnání?

M: Tak určitě, každý den pracoval do pěti hodin, že jo a to se nedá stíhat.

T: Jak se vnímáš teď? Je to uzavřené nebo stále otevřené téma?

M: Je to určitě uzavřené téma.

T: Takže se nevnímáš jako feťák?

M: Nevnímám, ale mrzí mě, že mě tak lidi furt berou a asi už se to nezmění. Je mi z toho prostě na nic, že jsem tři roky přemýšlel sám nad sebou, srovnával jsem si všechno v hlavě a místo toho, abych se vrátil, že jsem v pohodě a aby mi to ty lidi přáli a podporovali mě, tak místo toho jdou proti mně. Prostě lidi jsou zlý a zákeřný.

T: Ještě by mě zajímalo, jak by ses dokázal podívat na sebe zpětně? Na tu dobu, kdy si bral drogy? Jak by ses teď vnímal, kdyby ses mohl podívat na sebe, jak si dřív bral drogy?

M: Byl jsem hrozně zaslepenej a hloupej. Mladej. Ty drogy mi vzali fakt hodně. Nedodělal jsem si školu, přišel jsem o bydlení. Bylo toho moc. Dá se říct, že i o přítelkyni. Bylo toho moc, ale takhle to prostě chodí. Člověk na všechno přijde až když je pozdě.

T: Teď si trochu navázal na další otázku. Co ti drogy vzaly? A co ti naopak daly?

M: Jak jsem říkal vzaly mi to, že jsem si nedodělal tu školu, přítelkyni, bydlení, přátelé.

T: A je něco, co ti drogy daly?

M: Ty jo. Ukázali mi hodně špatného. I tu druhou stranu mince, že svět není tak růžovej, jak si ho všichni představují.

T: Jaký bude tvůj život dál?

M: To je taková zvláštní otázka. To nemůže vědět vůbec nikdo. Já nemůžu vědět, co se stane.

T: Tak spíš, jaký by si chtěl, aby tvůj život byl dál?

M: Samozřejmě, že chci normální život a budu na tom pracovat. Chci život bez drog, chci normálně pracovat, mít rodinu, tak doufám, že se mi to podaří.

T: Jak si myslíš, že tvou situaci vnímalo a vnímá tvé okolí?

M: Tak spousta lidí mě kvůli tomu odsoudilo a přestalo se semnou kvůli tomu bavit. To už jsem říkal, že jsem přišel o ty přátelé.

T: Jak tě vnímala rodina?

M: Tak asi taky špatně. Nechtěli, abych to dělal. Říkali mi, že je to špatně, ale já jsem je neposlouchal. Jel jsem si pořád to své.

T: Jak tě vnímá teď?

M: Dali mi další šanci. Od toho je taky rodina ne? Ta by se k sobě neměla otáčet zády.

T: Jak si myslíš, že se na tebe dívala veřejnost?

M: Asi taky ne moc dobře, ale to je můj názor. Já nevím.

T: Budeš se o své zkušenosti bavit se svými dětmi? Pokud ano, jak jim to budeš popisovat?

M: Já si myslím, že... Já sám nevím, jestli by to bylo dobrý nebo špatný jim to říkat, ale asi nebudu mít potřebu jim něco takového sdělovat.

T: Nechceš, aby tvoje děti věděli, že sis s tím něco prožil, že si tu zkušenost měl?

M: Ne a doufám, že tu nálepku feťák nebudu mít ani v tu chvíli, kdy budu mít tu rodinu, doufám, že se jí zbavím do té doby, protože to takhle prostě nejde.

T: Takže ty si myslíš, že by na tebe děti koukaly skrz prsty, že sis to prožil. Nevnímál bys to tak, že bys je naopak poučil tou svojí zkušeností?

M: Tak jako, když bych tu nálepku měl, když bych měl tu rodinu, tak bych jim to musel nějak vysvětlit a nějak to s nimi řešit, ale kdybych se té nálepky zbavil, tak bych jim o tom asi neříkal.

T: Dobře děkuji. Vyměnil si závislost na drogách za jinou závislost nebo závislostní chování?

M: Jako teď? Ještě jsem nic takového nenašel, co by mě chytlo nebo spíš na to zatím nemám finance, abych mohl dělat něco co mě baví, ale doufám, že se mi to podaří v blízké době.

T: Poslední otázka. Máš pocit, že máš svůj život pevně pod svojí kontrolou? Řídíš svůj život?

M: Asi ano. Mám pocit, že si řídím svůj život.

T: To co děláš, neděláš jen pro ostatní?

M: Ne to určitě ne. Dělán to hlavně pro sebe.

T: Dobře tak v tom případě ti děkuji za rozhovor.

M: Nemáš zač.

Zuzana

T: Ahoj Z. Děkuji, že jsi dnes šla semnou do tohoto rozhovoru a jsi ochotná to pro mě udělat a jestli seš připravená, tak můžeme začít.

Z: Jo. Ráda.

T: Takže první otázka. Pověs mi něco o svém životě. Je to hodně široká otázka. Pokud se tak nějak shrnout ty nejdůležitější body v tvém životě pro tebe? Můžeš se dotýkat rodiny, vztahů, přátel nebo jestli si měla v rodině nějaké příznaky deviantního chování atd. Prostě, co tě napadne.

Z: Takže. (smích) Deviantní chování, tak to hned asi rozebereme. Moje maminka měla deviantní chování, protože měla těžkej život a byla týraná a zneužívaná, hodně moc, když byla malá. Celý život mě tím vydírala, jako malou holčičku a ukazovala mi, jaký jsou lidi svině a že můžu být ráda, že je moje máma, že mám být vděčná, že mám matku a domov, který funguje což nefungovala. Takže od malinka jsem bojovala o vlastní život, existenci o to, abych si uchránila svoje emoce, abych neukázala slabost a abych přežila. Protože mamky špatnej život a dětství z ní udělal magora, kterej mě citově vydíral, kterej mě týral, kterej manipuloval s okolím se vším, a vlastně mě dostal do situace, že jsem musela bojovat o vlastní holou existence a o svůj svět, o svoje já, které jsem dlouho hledala a bojovala jsem s tím. Takže tak bych to shrnula. Nebylo to dobrý.

T: Dobře, takže jsem se dotklí toho bodu příznaky deviantního chování v rodině. Teď celkově, můžeš začít klidně od mateřské školky, celkově jak se vyvíjel tvůj život?

Z: Já řeknu jednu takovou věc, co mi řekla moje máma a nepřišlo jí to ani trošku divný. Mě trošku ano, ale jí to všichni všechno sežrali, ale já už jako malá holka pochopila, že je v nepořádku ona, a ne já. První věc, kterou mi řekla „Žanet ty, když jsi se narodila, tak tvůj smích byl nejkrásnější a nejžářivější smích, jaký jsem kdy slyšela. Zvonil. Už jsem nikdy takový smích neslyšela. Jak je možný, že ten smích už tady není? To vypovídá o tom, jak si špatný dítě.“ A já řekla „Ne to vypovídá o tom, jaký jsem měla domov a v čem jsem musela vyrůstat. Přestala jsem se smát, protože mi někdo ten úsměv vzal.“ Takže od malinka jsem opravdu bojovala o to vůbec vyrůstat a být zdravá což jsem vůbec nebyla. Absolutně bez emocí.

V 11 letech si pamatuji, že jsem už měla dost toho, jak mě matka týrala psychicky a fyzicky a v 11 letech jsem byla citlivá a ta moje citlivost by mě zahubila, takže jsem se tomu postavila, řekla jsem ne, ty už mi neublížíš. Já jsem přestala cítit. Já jsem necítila nic. Já jsem byla jako robot. Funguješ, přijdeš, uděláš. Matka tě týrá, bije, řve na tebe, vydírá tě. Ničí ti rodinu, ničí ti tátu, sourozence. Všechno okolo tebe. Jenom, aby tě zlomila. Nezlomila mě. Zlomila to, že nemám důvěru v lidi. Neumím nic cítit a vlastně jsem tím životem prošla, jako totální robot. Bez emocí, bez ničeho. Dokonalá.

T: Takže jestli to chápu dobře, tak tvé dětství a tvůj vztah s matkou tě hodně poznamenal.

Z: Když jsi dost bystrý dítě na to, abych pochopila, že důvěra v matku je ta nejzákladnější věc, která vlastně se s tebou. Některé děti si to neuvědomují. Jsou chráněný tím, že nejsou tak bystrý a nemají tu empatii, ale já jsem v mojí mámě od začátku cítila, že je něco špatně a byla jsem natolik moudrá, abych pochopila, že mi to bude ubližovat, ale tím, jak jsem se uzavřela před svojí vlastní matkou, tak jsem se uzavřela, úplně před všema. Protože když nedůvěřuješ své vlastní mámě, jak můžeš důvěřovat lidem okolo. Už nikdy víc. A to se už nikdy nezmění, takže ne že bych si chtěla stěžovat na to a házet všechno na matku. Tak bych to nerada dělala, ale je to svým způsobem pravda, protože co do tebe rodiče dají, tak to si neseš celý život. Já můžu vědět, co mám za problém, ale neumím ho změnit, protože důvěru tě už nikdo nenaučí. Nikdo mi jí nevrátí. To dětství, první lásky, první milování. Nic. Já jsem byla jak kámen. A jsem do teď. Není to dobrý.

T: Jasný. Teď bych se tě ještě zeptala na ty vztahy? Už si se toho dotkla, řekla jsi vlastně, že si tak trochu, když to řeknu blbě byla emočně plochá, tak se tedy můžeš dotknout vztahů se spolužákama, kamarádama a tak.

Z: No k tomu bych vlastně řekla, že já byla nejobletovanější dítě už ve školce. Já jsem asi byla hrozně zajímavý dítě, ale u mě to v tom komunistickém režimu a mentalitě byl trochu problém, protože jsem byla výjimečná, zajímavá a nezapadala jsem nikam. No a když mě kluci vlastně už ve školce hrozně obdivovali. Byla jsem obdivovaná už od malinka. Měla jsem svůj fun club a všichni o mě věděli, že jsem krasavice a také moje charisma. Když mi, ale někdo vyjadřoval nějakou svojí sympatii, tak jsem ho za to vždycky zmlátila. Takže když mi kluci dávali hubičky a chtěli se ke mně přiblížit, tak za to dostali strašný bomby, protože jsem neuměla přijímat tu lásku. Tím, že moje máma, mě vydírala těma emocema a pak mě za to zmlátila. Tak vlastně ona si protirečila, protože ona mi řekla, jak moc mě miluje a pak mě vzápětí dokázala strašně zmydlit. Ublížit mi, vzít mi vlastně všechnu tu lásku. Takže já jsem si říkala, jestli takhle je milovat v pořádku, tak pro mě to není v pořádku. Takže já se bála, já jsem vůbec nechápala ty emoce jiných lidí ke mně. Bránila jsem se tím, že jsem je za to trestala. To dělám do teď.

T: Dobře.

Z: Takže jsem vztahy neměla. Moje první láska, mé první vztahy v pubertě nebyly. Já jsem byla nejobletovanější holka přitom jsem byla nejdéle panna z celé školy. O mně se vyloženě sázeli. Já jsem si to držela, a nakonec jsem to udělala jenom kvůli tomu, že jsem šla na vojenskou školu, tak abych tam nešla jako trubka. V závěru to byla jenom totální panika z toho, někomu se odevzdat, někoho k sobě pustit, protože i ty doteky pro mě byl problém. Přitom jsem docela promiskuitní, ale to je věc trochu jiná.

T: Nezměnil se tenhle tvůj přístup. Nebyla tu osoba, která by to změnila?

Z: Moje první životní láska byla ve 28 letech a něco v něm bylo tak silného, že ... Já jsem si ho dala jako sázku, že jo toho si dám. Nakonec to bylo tak silné mezi náma, že asi jsem něco cítila a on spáchal sebevraždu, hodil to na mě a umřel mi. Já jsem člověk, kterej věří v jedinou lásku za celý život, protože můžeš milovat jenom jednou. Pouze jednou v to věříš, protože neznáš tu bolest a ty hranice. Jakmile miluješ jednou a zklameš se, tak vlastně poznáš ty hranice a uvědomíš si, že už nechceš. Obrníš se. Proto pro mě dvakrát milovat je nepředstavitelný. Já jsem svoji lásku pohřbila a s ní jsem zahodila i možnost žít. Takže se vlastně schovávám za mrtvýho. Je to pohodlný, je to fajn. Není to v pořádku, ale svým způsobem jsem svojí životní lásku prožila i když nebyla vůbec zdravá.

T: Dobře. Tak se asi přesuneme na další otázku. Jak nazýváš svoji zkušenost s drogami? Byla to závislost?

Z: To bych tak neřekla. Moje zkušenost začala až ve 22 letech, kdy jsem už cítila, že jsem byla dost ctižádostivá a kariéristka. Dokonalá. Fungovala jsem, ale tím, že jsem byla jiná a nezapadala jsem, tak se po mně systém svezl a mě moje životní kariéra dvakrát zničila, tady česká armáda život a moje vize. Něco, co jsem brala jako životní úděl a oni tě zlomí s tím, že je to vlastně všechno jinak, že jsou tam hodnoty, úplně špatně, že to nemá ty správné základy. Tak mě to tak zlomilo, že jsem najednou přestala žít a dýchat pro něco a pořídila jsem si svého psa. On mi zachránil život. Jenomže je to staford a v tom roce, kdy jsem si ho pořídila, byl nejvíce medializovanej v televizi, že jsou to bojové plemene a lidi mi to dali hrozně sežrat. Takže, když jsem se konečně na něco upnula, tak mi to lidi brali a trestali mě. Neměli na mě páku celej život. Žanda nic necítí. My na ní nemůžeme. Najednou moje jediná slabina byl můj pes. Takže mi každěj ubližoval skrz psa. Já jsem bojovala o holej život jeho o můj. Pak když mi hodně vážně onemocněl, tak jsem byla vyčerpaná. Chodila jsem do práce. Dnem i nocí jsem musela chodit na veterinu. Dvakrát denně na injekce. Měla jsem 12ky. Dojížděla jsem domů, protože jsem musela za ním a nezvládala jsem to. V ten moment já jsem přišla a řekla jsem „Hele vole ty prostě dealuješ, vyřeš mi za litr. Já si dám.“ V životě jsem to neviděla. Vůbec jsem tenkrát nevěděla, jak to funguje.

T: A co sis tenkrát dala?

Z: Dala jsem si pervitin. Protože jsem potřebovala fungovat a potřebovala jsem mít dost energie na to postarat se o svého psa, protože na mě byl závislej. Možná jsem to udělala špatně, ale já už jsem si neuměla pomoci. Musím říct, že to bylo hustý, bylo to intenzivní, ten první zážitek z toho. Půl roku jsem se vezla v té auře, že jsem se do toho opravdu ponořila, hodně mě to pohltilo, ale jenom v tom, že já jsem to potřebovala. Protože já do té doby byla robot, já nic necítila a ty drogy mi najednou ukázaly, jak moc mi ublížila moje rodina, jak moc jsem zabašená těma emocema a tou bolestí a tím vším. Ty drogy mi najednou ukázali, že mám plakat, že mám důvod plakat a že to ze mě musí ven. Takže drogy mi ukázaly, že i když to necítím normálně, tak ty drogy mi dávají prostor k tomu, aby si to procítila aspoň na nich. Takže ze mě udělali člověka. Je to divný, ale je to tak. Můj pes a drogy mě naučily, co je být člověk. Ne moje rodina. Ne moje máma. Můj domov, kterej měl být domovem. To byla past. Bojování o holej život. Takže drogy mi daly rituál, o kterém jsem napsala i básničku.

Je to rituál uvnitř pokoje, je to jenom moje, já si s tím dělám, co chci a je to jenom něco, co do teď mám jak svoje, jak bych to řekla... Ať jsem teďka mámou ať funguju, tak jsem prostě nad věcí, drogy nepotřebuju, tak do teďka raději, než po flašce mám tendenci šáhnout po tom, protože mi umožní vstát, namalovat se, usmát se a prostě čelit tomu životu, tak jako jsem na úrovni. Čelím tomu a vy mi to věříte. Mám sílu vyjít ven mezi lidi, protože kolikrát já nemám sílu ani oblíknout svého syna nebo se zvednout z postele. Tohle mi jednou za čas umožní, tu sílu mít, usmívat se a být lepší máma. Každopádně vím, že by mě to mohlo v mých očích a v očích jiných shazovat a snižovat mojí pozici matky a člověka, ale myslím si, že je to o lidech, co v sobě mají a tom co si nesou, že prostě... Drogy neovládají člověka, ale když je člověk moudřej a má tu sílu, tak si z toho může strašně moc vzít a může ti to hrozně moc dát. Já za to děkuji, protože nemít ty drogy, tak já bych v životě nemohla být člověk. Neměla bych emoce a ani bych nic necítila. Takže nelituju ani minuty! Ničeho, ale mám to pod kontrolou.

T: Dobře. Další otázka. Kdo je podle tebe feťák? Co pro tebe tyto lidé znamenají?

Z: Kdo je pro mě feťák? Když mi někdo řekne, že já jsem feťák, protože jsem užívala pervitin, tak mě akorát uráží, protože v Praze celebrity, právníci a všichni, podnikatelé a doktoři berou kokain, pervitin a nejsou feťáci. Protože si drží životní standard. Nikdo o tom neví, jim to pálí, fungujou a dobře na tom vypadaj. Pro mě je feťák ten, co začne ve 14 letech chytne se blbý party nebo holka, která je smotaná v mládí někým dominantním, který jí špatně nasměruje a ten člověk je bezpáteří, nemá charakter. Neví, co je dobro a zlo a dělá věci, který nám, kteří jsme dobře vychovaní a máme charakter, tak bychom je nikdy neudělali. Já ani na těch drogách nepůjdu a neokradu svoji rodinu. Neošidím nikoho a neodtrhnu malému od pusy. Nejdřív pro mě funguje všechno okolo a pak teprve si dám ty drogy, anebo když si je dám, tak si to vypočítám tak, abych nestrádala. Neokrádám, nezrazuju, nejsem falešná, a hlavně se neválím nikde s feťákama. Nejsem stupidní. Mám vždycky svůj názor a prostě mám to pod kontrolou. Naopak já nikdy nevnímala feťáky jako feťáky. Já vždycky vnímala lidi tak, že někdo je alkoholik tak se napije, někdo má rád drogy, tak si dá, ale pak když jsem měla tu možnost podívat se na to do hloubky a měla jsem tu čest poznat kluka, který byl opravdu feťák, feťák tak ten mi ukázal, co to je. Když si dá, on si to dával jinak než já nose. On si to dával nitrožilně, je to jiný. Je to umocněnější. Lidi jsou na tom zlejší. Nemají tu kontrolu a dokážou jít za takové hranice, které já bych si v životě nedovolila k lidem k nikomu. V životě bych tátovi neublížila. Nedala bych jim pocítit, že mají doma člověka, kterej bere drogy. Můj táta se v životě nemusel tak cítit. Nikdy jsem nebyla ten feťák. To, že lidi to tady z tebe dělají, protože tě hází do jednoho pytle. To je jejich problém. Já feťák nejsem. Já jsem člověk, kterej si dá flašku. Uvolní se. Jako maminky, když jsou doma, mají toho po celém dnu hafo, tatínkové jsou v práci, děti jdou spát, tak si zavolají kámošku dají si cígo, láhev vína a pokecaj si. Tak já to udělám tak, že ráno vstanu, dám si pecku a ten den mám úplně stejnej. Dobrej a nejsem feťák. Feťáci jsou ti, kteří nemají charakter a nemají svědomí.

T: Dobře a teď se dostaneme k tomu, jak to u tebe všechno začalo? Ta drogová závislost.

Z: No tím psem. Tím, že jsem nevěděla kudy kam a nikdo mi nepomohl a dali mi to vyžrat a já ho tak milovala, že jsem chtěla být tak dokonalá panička, že jsem se nechtěně smotala do toho, že musím nonstop fungovat.

Nemůžu ani spát a tím jsem se dostala do nějaké smyčky z které jsem neuměla vyskočit. Byla jsem vyčerpaná a v ten moment říká, perník funguje, jenom to znám z doslechu. Tak jsem si to pořídila a od té doby to frčelo a jede to už od mých 22, teď je mi 37, 15. let. Někdy víc, někdy míň. Dokážu vypnout na měsíce, když jsem spokojená, chlap funguje. Nešáhnu potom a nevzpomenu si na to. Dokážu to úplně hodit za hlavu, ale jakmile nastane problém, no nechci hned říct, že padnu k drogám. Když jsem vykopla svého partnera, s kterým mám dítě a byla jsem v situaci, že nájem drahej, teď se postarat o dítě, ponížená, stará, zohyžděná tak jsem si to prostě dala. Dala jsem si do hlavy chci si užít 3 dny na tom a já se vyléčím. 3 dny stačily a bylo mi fajn. Bylo mi supr. A potom si to dám, když odejde moje dítě k tátovi. (pláč) Tak nedokážu v bytě ani sedět ani nic, protože moje dítě mi celý den volá mámo, maminko a já s ním mám takový pouto, že když mi odejde k tomu tátovi, tak to je, jako by mi vzali kus srdce. On si hraje na tátu, kterej nikdy nebyl a nikdy nebude, a to mě zabíjí. Takže to je moment, kdy já... V životě jsem nepila. Malej odešel první víkend k tátovi a já se tady opíjela od rána do večera. Klepala jsem se a brečela jsem. Takže to jsou prostě chvíle, kdy si potřebuju dát. To jako nedávám.

T: Další otázka. Máš pocit, že to skončilo?

Z: Každopádně to není něco, co bych potřebovala denně na to, abych fungovala. Zachránilo mi to život po nehodě, kdy jsem se postavila na nohy a dokázalo mi to srovnat nohu tak, že jsem nemusela na operaci, kde bych byla zase měsíce, kde by mi řezali a nastavovali kůži a protrpěla si další měsíce bolestí. Tak jsem si dala pecku a zachránila mi život. Měla jsem insolvenci, musela jsem dříť víc než zdravý člověk. Jsem poškozená, nejsem v pořádku a už nikdy nebudu. Je to horší a horší, ale lidi mi to nevěří, protože vypadám dobře. Funguju dobře, lidem to dávám dobře sežrat, ale to, co se děje za zavřenými dveřmi, nikdo neví. Kolik mě to stojí sil unést svého syna, vést jenom blbej kočárek, mám křeče v rukách, budím se bolestí atd. Bojuju o každou korunu, abych nakoupila a udělal zásoby, aby moje dítě nestrádalo, aby mělo maso, aby mělo mléko a jedno z druhým. Takže pak potřebuju moment, kdy si potřebuju ulevit i já. Prostě já si dám tohle.

T: Už jsme se toho dotkli, ale já ti musím položit tuto otázku znovu. Co bylo hlavní příčinou tvého začátku?

Z: Příčinou mého začátku? To bylo to, že já cítila, že jsem tak zlomená, že už nemám sílu jít a že prostě, když už člověk, jako já nic necítil a neměl emoce, byl totální robot. Když si uvědomíte, že je to v nepořádku a že něco s vámi není dobrý a že jste tak tvrděj, že už je to opravdu pravda. Cítíte, že chcete být lepší člověk a dostat se někam dál, a ne žít v této pasti, tak prostě tohle to začalo. Já jsem se chtěla zachránit. Já jsem se asi potřebovala dotknout svého srdce, svého já a pustit se ven a tohle to bylo jediný, co mi pomohlo dostat se ven. Nebyli to lidi, nebyl to partner, rodina. Ne! Byl to můj pes a drogy. Je to něco, co mi nikdo nevyčte. Je to jenom moje. Moje tajný i když o tom všichni ví, protože prostě lidi jsou takový, ale soudit je snadný.

T: Máš pocit, že zde byli nějaké události či osoby, které celou tvou situaci ovlivnili?

Z: Drogově? Ne! Možná to dětství, že třeba...ale ne! Byla to moje volba. Já jsem nikdy nebyla ten člověk, že jdou davy a já jdu s nima. Já jsem opak, takže když jsem si to chtěla dát, tak to byla moje vlastní volba. Já jsem to usoudila, já si jí narýsovala sama. Vůbec jsem nevěděla s čím mám tu čest.

Já jsem vyloženě cítila, co mám udělat, kdy to mám udělat a jak a strašně mi to pomohlo. Takže já vyloženě umím číst svoje vlastní tělo, svoje vlastní potřeby, aniž bych to věděla. V té době jsem to nevěděla. To moje vnitřní cítění je hrozně dobrý. Ono mě vždycky zachrání, a i ty drogy, ač jsem pro lidi feťák. To mě uráží, protože drogy jsou velkým pánem a velkým kamarádem, pokud na to máš. To je málo kdo, protože lidi to dělají ze špatných důvodů, ve špatném věku a se špatnýma lidma. Já jsem si o tom rozhodla sama. Půl roku jsem se vezla, ale já jsem se chtěla víst, protože jsem si potřebovala šáhnout na to dno, abych konečně cítila.

T: Jak se vnímáš teď? Je to otevřené nebo stále otevřené?

Z: Je to uzavřené v tom, že vím, co si můžu dovolit, co si nemůžu dovolit. Už to není o tom, že já chci nebo můžu. Už je to o tom, že tady mám to dítě a já si nemůžu dovolit být pofiderní matka ve svých očích a rodiny celé. Myslím si, že když to dobře zvolím, tak mi to neshazuje moji hodnotu nebo moji funkci matky. Absolutně ne! Je to o lidech. Je to v tom člověku a myslím si, že když na to teď koukám v tom Tachově, tak já neznám člověka, kterej by byl jako já a měl to takhle smotaný. Protože já vždycky měla všechno pod kontrolou, emoce, lidi, sebe, a i ty drogy mám pod kontrolou. Dám si je, ale pro mě to není slabost, že se k nim uchyluju. Pro mě to je jenom to, že si neřeknu o pomoc lide, nevěším se na prvního náhradního tatínka. Ne! Já si dám pecku a vím, že si to sama se sebou rozdýchám. Ráno vstanu jsem dobrá máma, dobrej člověk a nikdo neví nic. Nepotřebuji se tady vozit potom, že mě někdo živí, pomáhá a já mu musím být vděčná a trpět móresy nového chlapa jenom proto, aby mi pomohl uživit se a vést nájem. Ne! Já si radši dám pecku než tu mít chlapa, kterej mi bude zasahovat do mého života a výchovy mého syna. On svého tátu má, ač máme vztahy jakékoli, jako rodič funguje. Já si radši dám tu pecku.

T: Jaký bude tvůj život dál?

Z: Jaký bude dál? (úsměv) Já to vím úplně přesně. Tím, že jsem viděla, jak moc velkou škodu dokáže udělat matka, tak to je to první, co nechci dopustit. Nikdy. Neříkám, že jsem úplně klidná máma. Seřvu své dítě na dvě doby i když jsou mu dva roky, seřvu ho tak, že dospělej by se klepal, ale malej se na mě podívá a je v pohodě. Protože když své dítě naučím to, že když na něj zvýším hlas, tak se nemá bát. Můj malý má určitá pravidla i když jsou mu dva roky, tak ho seřvu na dvě doby za to, že to takhle nefunguje a není to v pořádku a on prostě funguje, protože dám si facku, jestli selžu tak, jako selhala moje máma. Jsem dobře vychovaná, ale je to i v tom, že je něco ve mně. Já jsem byla víc dospělá než ona. Já děkuji za to, jaká jsem, protože kdybych byla slabší nátura, tak bych tohle to nikdy v životě nedala. Protože to, co jsem si zažila se svojí mámou, není jenom nějaký zneužívání pár let. To byl psychoteror do mých pětatřiceti a trvá dál. Chtěla jsem být lepší dcerou, než ona byla matkou, chtěla jsem mít lepší mámu a napravit to v čem selhala. Chtěla jsem jí ukázat, že to jde i jinak. Bohužel moje maminka je natolik ublížená a kope kolem sebe, že nepochopila, že jí natahuji dlaň. Člověk, který mi zničil všechno. Důvěru, vztahy moji budoucnost. Tak já se snažím být lepší. Jestli jednou selžu jako máma, tak si dám facku. Takže já se budu snažit být dobrá máma, vést syna k tomu, aby byl dobrý partner a dobrý člověk, abych se nemusela stydět za to, co jsem vychovala. To je moje největší přání. Nevezmu si muže do domácnosti jenom protože to tak má být. Já jsem muž i žena dohromady. Můj malej má otce i matku v jedné osobě.

Vím, že to zvládám sama líp, než kdybychom byli rodina úplná. Je mi to hluboce líto, že tady nejsme s tatínkem. Malý na 6 dní v měsíci má svého otce, který funguje a na ten zbytek já to zvládnou. Takže pro mě je to ukončené v tom, že vím, že už mě nic nehodí zpátky do toho, abych se toulala po nocích a své dítě tu nechala, jako to dokážou jiné mámy. Nikdy v životě. Nikdy! Moje dítě se ke mně bude moct vracet. Bude mi moct říct cokoli a chci, aby mi věřilo, aby mě mělo rádo a abych jednou byla pyšná, když se na něj podívám. Nemusí být doktor nebo něco, ale musí se mít rád a musí být šťastnej takovej jakej je a cítit se dobře ve svém vlastním těle. To je moje největší zodpovědnost a můj největší úděl. Jak jsem byla hodně nadané dítě a ctižádostivá, tak tou výchovou se to všechno posralo, ale teď tohle můžu napravit skrz něj a jestli on bude jednou dobře, tak vlastně jednou ukáže, jak jsem byla dobrá já. Takže já si na to počkám a jednou třeba mě udělá krásnou i v očích lidí, který mě neviděli krásnou.

T: To je hezký. Co ti to dalo? A co ti to naopak vzalo?

Z: Nevzalo mi to nic. Vzalo mi to jenom to, že lidi tě hážou někam, ale oni tě tam hážou, protože lidi, které tě nemají pod kontrolou tak mají rádi slabinu, kterou proti tobě můžou použít a ty drogy se dobře hoděj, protože lidi je rádi odsuzují i když neví a vůbec nechápou. Tohle mi to vzalo. To, že lidi koukají skrz prsty na něco, přitom já jsem tak velká osobnost, že by se měli plesknout přes pusy, zamést si před vlastním prahem a zalíst, protože i s drogama jsem dokázala, jak velká jsem, jakej jsem člověk a že jsem hodna toho, aby mě lidi respektovali.

T: A co ti to teda dalo? Už jsme o tom trochu mluvili.

Z: Dalo mi to nejvíc. Dalo mi to to, že jsem člověk. Tím bych to shrnula. Lidskost. To je to slovo.

T: Dobře. Jak si myslíš, že tvou situaci vnímalo a vnímá tvé okolí? Jak to vnímali, třeba tvé rodiče, sourozenci, přátelé?

Z: (Smích). Jsi feťák, musíš do ústavu. To se musí řešit, protože to takhle mají z těch filmů. Mají to takhle daný, protože drogy jsou špatný. Nevyzkoušíš. Nevíš. Nesud! Já nenávidím alkohol a nenávidím ožralý lidi. Moje matka žila s matkou, která byla alkoholička a já to denně poslouchala, jak jí její máma týrala, když byla ožralá, ale moje máma byla střízlivá a týrala mě ještě hůř. Tak o co je lepší máma? O nic. Ona to dělala s čistou hlavou. Ta bába do prdele byla aspoň ožralá, ale střízlivá je u ní to neomluvitelný. Dalo mi to to, že na těch drogách jsem pořád lepší člověk než lidi, kteří si na to jenom hrajou a v závěru jsou takhle malinký. (smích) To je cent'ák.

T: Takže ještě jednou. Myslíš, že všichni ať rodiče, sourozenci, kamarádi, veřejnost, prostě všichni tvou životní situaci vnímali tak, že jsi prostě feťák. Nebyla žádná jiná osoba v tvém životě, která by to vnímala trochu jinak?

Z: Každopádně třeba kluci, kteří to měli v hlavě srovnaný a měli to tady pod kontrolou. Takový ty mladý holky, feťačky začínající a takhle. Tak ty, když mě viděli, tak řekli „Ty nejsi feťák ty se k nám nehodíš. Tobě to pálí a ty to nedáváš mezi náma“. Já jsem furt byla neuchopitelná mezi feťákama. Já jsem s nima mohla jet v autě, ale nikdy jsem se jim neotevřela a měla jsem to pod kontrolou, a hlavně ty lidi. Takže mě jako nikdy nesmotali a nikdy jsem nezapadla mezi feťáky, proto mezi ně nepatřím. Já jsem svá, ale lidi mě samozřejmě odsoudili úplně všichni, ale kdo mě poznal hlouběji tak mi líbal nohy a skákal mi šipky do zadku, protože prostě nepobrali, kdo jsem. I rádo by velký esa v dealování a v takovém tom podsvětí, tak byli ze mě vyřízený.

Psychicky jsem je totálně dostala, protože na to nebyli zvyklí. Byly zvyklý na naninky, které zmanipulovali už ve 14 letech a byli zneužívaný tou naivitou a tím dětstvím a najednou narazily na někoho, kdo je těžce pod kontrolou, a ještě si je dá.

T: Tak teď otázka, na kterou mě zajímá tvá odpověď. Budeš se o své zkušenosti bavit se svými dětmi? Pokud ano, jak jim svou zkušenost budeš popisovat?

Z: Ano. Ano. To bylo první, co jsem řekla. Můj syn je velice empatický a chytrý dítě. Má oba dva rodiče, kteří si prošli nějakýma drogama a oba dva to velice dobře zvládneme s Markem. On je taky velice silná osobnost. Můj bývalý přítel, otec mého dítěte. Já tím, že mám ty zkušenosti tak vím, co mám hledat a očekávat. Takže pokud můj syn bude brát drogy, ale bude mít pod kontrolou svojí...jak bych to řekla. Je brát drogy a brát drogy. Já, když uvidím náznaky, že hulí, ale funguje ve škole a tohle to. Ví, že to jenom zkouší a má silnou osobnost k tomu, že to je prostě jen nějaký rozmar, ale funguje dál. Neřeším! Zakouřím si klidně s ním, jsem úplně v pohodě. Řeknu mu o své zkušenosti s pervitinem. Proč si budu hrát na pokrytce? Když za to můžu děkovat, že jsem tohle to poznala a měla jsem čest poznat, co to jsou drogy. Mě to opravdu pomohlo, takže svému synovi neříkám, že mu dám povolenku ano fetuj si. Ne, ale když uvidím, že se něco kolem něho děje. Já to poznám, protože ty zkušenosti mám. To je můj největší dar. Jak zužitkovat drogy jako matka? Víš, co máš hledat u svého dítěte. Takže si s ním potom sedneš a nebudeš mu vyhrožovat ústavem, jako moje máma. Ne! Užij si ty drogy, ale funguj panáčku! Neokrádej mě a buď prostě furt osobnost. Takže já to pořád beru tak, že drogy neovládají lidi, ale lidi pořád ovládají drogy. Takže pokud můj syn bude osobnost po mně, ctižádostivej a silnej. Ať si to vyzkouší a ví to a pak třeba může konat nějaké dobro. Může jít mezi lidi a říkat jim svoje zkušenosti. Může být přínosem společnosti. Může říct ano fetoval jsem, ale koukejte na to, jaká jsem osobnost, jak jsem velikej, úžasnej a zářím. Tohle to si myslím, že můj syn zvládne. Pokud já budu dobrý příklad pro své dítě a budu cítit, že je vše v pořádku, tak si myslím, že on ty drogy ustojí. Takže já se svým synem o tom budu komunikovat. Já se svým synem, pokud o to bude stát a budu vidět, že opravdu chce ty drogy, já mu je snad i seženu. Vyzkoušíme si to spolu. Je to fakt zásadní a je to možná i hodně odvážný, ale kdo jinej než já, která s tím má zkušenosti to s ním může probrat? Já jsem tohle zažila s jednou malou holčkou, kterou jsem vychovávala. Přišla s jehlou v ruce. Měla jsem jí kopnout do prdele? Když jsem jí držela ještě jako miminko v náručí? Ne. Dala jsem jí azyl, než aby se toulala po nocích někde v prdeli s feťákama. Tak jsem jí nechala fetovat u sebe doma, protože jsem věděla, že to mám pod kontrolou a vím, co dělá a ona mi věřila a dopadlo to dobře. To je ono. Ne, že ti to opleskám o držku a hned tě shodím, jo feťáku. Ne. Je na tobě, jak se k tomu postavíš a já ti věřím.

T: Takže jen, abych to pochopila. Pokud uvidíš nějaké příznaky v budoucnu na svém synovi, tak to s ním určitě budeš nějak řešit?

Z: Proberu. Vyzkouším. Jsem ochotná si to s ním normálně dát. Říct mu jaké mám z toho pocity, jaké je má on.

T: A v případě, že by on neměl s drogama žádné zkušenosti a žádný vztah k nim?

Z: Tím líp, ale stejně mu to vysvětlím.

T: Stejně by ses s ním o tom bavila?

Z: Ano. Já se za to ne, že stydím, ale neříkám to lidem, protože oni to nepochopí, ale hrozně ráda bych svůj názor a své zkušenosti klidně vyhlásila po celém Tachově.

Já bych to všem chtěla říct, jak mi to pomohlo po nehodě, jak mi doktoři nikdo nepomohli, měla jsem být krypl pajdavej. Jak jsem se nemohla postavit na nohy, jak jsem se nemohla ani obléct, vyvenčit svého psa. Co mi pomohlo? Dala jsem si čáru a mohla jsem si jít zařídit ortézu na nohu, která se mi narovnála, jinak bych další měsíc ležela s rozřezanýma nohama. Sorry, ale už jsem to nechtěla absolvovat.

T: Vyměnila si závislost na drogách za jinou závislost či chování?

Z: Ne!

T: Tak v tom případě poslední otázka našeho rozhovoru. Máš pocit, že je tvůj život pevně pod tvou kontrolou? Řídíš svůj život?

Z: Ano. Jenom já ho řídím celou dobu. To, že mi má matka znesnadnila to, že jsem byla hrozně nadané dítě a nic jsem nedokázala, tak je to jen tím, že mě pořád jen ponižovala, a přesto vlak nejede. Já jsem byla údajně neskutečná krasavice. Já jsem musela doslova shořet a pak jsem teprve viděla, jak moc krásná jsem byla. Já jsem to, ale nevěděla. Já jsem se nosila, jak ta píča, když to řeknu sprostě s frňákem nad zemí. Levitovala jsem mezi všema lidma. Vyděs lidi smrti, aby neviděli, jak se bojíš ty sám. Takže já jsem hodila jenom pózu, ale vůbec jsme neviděla, jak moc krásná jsem zevnitř i zvenku. Když jsem o ten venek, ale přišla... Narodit se krásnej, umí každej debil, ale postavit se znovu n nohy, a lidi na tobě vidí, že si pořád krásná? To je kurňa umění. V mém případě si myslím, že jsem to jako dokázala. Ubralo mi to samozřejmě, nejsem tak dokonalá, jako jsem byla, ale ty jizvy mi sluší, patří ke mně a já je pyšně nosím, protože je mám vypálené úplně všude od kotníků až po hlavu. Dříve bych se z toho složila, ale najednou jsem si uvědomila, že to je výzva. Proč se budu litovat a věšet se na první švestce? Ne! Pro mě to bylo, chtěli jste mi to vzít? Takhle! Stejně jdu po té ulici, mám takovou image, že se za mnou lidí otáčí, obdivují mě a pořád vedle mě jsou dvacítky skoro nic. Takže jsem nad sebou vyhrála. Neříkám, že to je jen o tom vzhledu, ale když krásná holka přijde o vzhled, tak pro krásnou holku je to to nejvíc. To si nosíš navenek, to je něco, co neschováš a co nezamaskuješ. To je něco, co jde vidět vždycky. Ty těm lidem ukazuješ, jak jsi zranitelná tím, co sis prožila a tím co si neseš pod tím oblečením a lidi, kteří ti závidějí a žárlí, tak se na tom chtějí svést a chtějí ti ublížit. Když dojdeš do bodu, že to přestaneš skrývat. Ukážeš všechny popáleniny na celém tom těle tak najednou jsi svobodná a vyhrála jsi. Takže není to snadné, ale cítím to, jak se na mě lidi dívají s obdivem a jak se za mnou otáčejí a já si říkám jo, dala jsem to dobře a furt mám tu hodnotu vydobitou a to byla moje životní výhra a ještě s úsměvem. To byl bonus. Po nehodě musím říci, že mám lepší život, líp se mi dýchá a přestala jsem utíkat. Já jsem musela hořet, jako Fénix z popela jsem musela vstát a to doslova. Moje já umřelo spolu v tom ohni a nové se narodilo a já za to děkuji. Přišla jsem o svůj vzhled, kterým jsem byla posedlá, ale získala jsem víc. Já jsem získala to, že jsem přestala utíkat, postavila jsem se za své věci. Začala jsem řešit věci, které byli podstatný, jako je insolvence, placení, hlášení se, mít práci, splátky, fungovat každý měsíc na čas. Mít všechno tip top a najednou jsem si uvědomila, jak mě to baví, těší a jak jsem v tom dobrá. Já děkuji za to, že jsem hořela, že jsem poznala drogy a za to, že jsem poznala svého psa. Takže ne lidi, ale tyhle ty tři věci. Hořet. Fetovat a mít psa mi dalo to jaký jsem člověk. Za to děkuju.

T: Tak já ti také moc děkuju.

Karel

T: Ahoj. Vzhledem k tomu, že teď spolu budeme vést osobnější rozhovor tak doufám, že ti nebude proti srsti, že si budeme tykat?

K: Vůbec ne.

T: Můžeme začít?

K: Jdeme na to.

T: V první řadě se tě chci zeptat na otázku, která se týká tvého života, zajímalo by mě, jak by si byl schopný zcharakterizovat svůj život? Můžeš se dotýkat témat jako je rodina, vztahy, jestli si např. měl v rodině nějaké příznaky deviantního chování apod.

K: To je velmi obecná otázka. Zopakuj mi ji prosím ještě jednou. Jak bych shrnul svůj život do nějakých kapitol?

T: Přesně tak. Od narození až do teď, všechno, co tě napadne.

K: Dobře. Vlastně první vzpomínky mi zasahují do školky, kde já jsem měl školku poměrně těžkou. Měl jsem dlouhý černý vlasy, měl jsem černý zuby z prášků, protože jsem byl nemocnej, když jsem byl malej. Takže jsem byl šikanovanej celou školku až do deseti let vlastně se to sice o něco zlepšovalo, ale ten život byl vlastně furt takovej stejnej. Neměl jsem v ničem vášeň, nebylo tam nic, co by pro mě vlastně mělo jakoukoli hodnotu, dá se říct. Jo byly tam nějaký kamarádi, ale já jsem vždycky tušil, že to není nich hodnotnýho, že to je vlastně taková sociální povinnost, že prostě nemám s kým jít, tak tady mám 5 jmen a zavolám jednomu z nich, ale vlastně mi nejde o člověka, který naproti mně je. Je to vlastně jen taková náhrada za to, že neumím bejt sám.

V 10 ti letech, ale nastal zlom. To byl velkej zlom pro mě i když to zní velmi vtipně, tak pro mě ten zlom byli cigára. Nemůžu říct proč to vlastně byl zlom. Zní to trochu vtipně můj první odrazovej můstek byla droga, byl to tabák, který měl neuvěřitelnou roli v mém životě. Bylo to kvůli sociálním interakcím, že jo, protože jakmile jsem začal kouřit, tak jsem si našel lidi, který taky kouří, že jo. Už to vlastně začalo od základní školy, kdy se setkávali takový ty frajeři. Zajímavý lidi pro mě ve své podstatě starší lidi, než sem byl já, a já opravdu začal brzo, vlastně v těch 10 ti. Jim bylo 14 – 15 v 9. třídě, takže jsem si hned udělal takové vazby. Ten 10. rok byl takový první bod. Pak další bod byl ve 12 letech, takhle dal bych ho na 13. Vlastně od těch 10 do těch 13 jsem poznával tak nějak věci kolem sebe z jiné perspektivy, že jsem se právě začal opíjet a kouřit trávu, což furt bylo takový nevinný. Nebyl to takovej silnej craving a takové to feťáctví na konci už trochu jo, toho 13. roku. Na konci to bylo vlastně tím, jak jsme byli odsuzovaný, protože dřív tráva byla brána jinak než teď. Dřív si nebyl žádněj hulič, dřív si byl regulérní smažka, když si hulil trávu, tak to se přesně odrazilo, to tam šlo krásně vidět, že nedefinuje drogu samotnou ta samotná droga, ale ta společnost definuje tu drogu jako takovou jo, že vlastně tím, že ta tráva byla brána jako smach, tak mi jsme se chovali jako feťáci. Najednou to bylo víc dope a větší craving. Pak přišel 13. rok a našel jsem si první přítelkyni, vlastně první láska je vždycky nekonečná atd. To bylo důležité kvůli tomu, že mi ukázala, že existuje něco hodnotnějšího, protože do té doby vlastně i když to bylo nevinný, ale tak furt to pro mě bylo nejvíc, že jo? Furt jakoby, to že jsem se měl jít opít byla velká vášeň, pak přišla ženská a ukázala mi, že existují jiné zajímavé věci. S tím byl spjatej i sport, to skončilo po půl roce.

Do 15. ti to bylo na hovno, to vím, že po tom vztahu to bylo fakt zlý a tam se podle mě hrozně rozhodovalo mezi tím, jestli skončím jako feťák s buchnou v ruce, anebo jestli se to otočí někam jinam.

T: A co to ovlivňovalo? Nebo proč to bylo zlý?

K: Bylo to zlý kvůli rodině. Bylo to zlý kvůli tátovi a mámě, že jo. Hlavně kvůli tátovi. Bydlel jsem v té době s tátou a nebylo to vůbec dobrý. V té době jsem hledal nějakou substituci za rodinu, kterou jsem nakonec našel, což byla další přítelkyně. Potkal jsem ji v 15 ti a s tou jsem byl už dlouho. Ta mě jakoby, tak nějak držela svým způsobem. Tam jsem si nahradil ty emoce, které jsem potřeboval v té rodině. Ona potřebovala to samé, takže to byl trochu nezdravý vztah svým způsobem do určité míry, ale do určité míry byl i neuvěřitelně prospěšnej, díky tomu, že jsme si nahradili tu rodinu. To bylo teda od těch 15. let. Toto období trvalo vlastně déle, takže určitě bych tuto epištolu nezařadil pouze na ten vztah, pak ještě přišel konec gymplu, kde přicházeli takové ty uvědomění toho, jak se stavím k té společnosti a takhle, to bych teď přeskočil. Potom jsem šel na vysokou školu, to bylo také zásadní. A pak to začalo, vlastně po té vysoké škole jsem si musel najít práci. Našel jsem si práci, potřeboval jsem rychle prachy nějaký. Našel jsem si práci v lidlu. V té době jsem byl hodně arogantní určitě ještě do teď jsem, ale v té době jsem byl mnohem víc arogantní a mnohem víc jsem si věřil. Ta pozice v tom lidlu, už jenom to, že jsem byl prodavač mě naprosto ničilo, což by se ještě dalo překousnout, ale ta práce jako taková mě ničila časově, protože tam jsme nedělali normálně 180 hodin měsíčně. My jsme tam, měli dost hodin týdně, bylo nás málo a dělal jsem hrozně prací ty vole, a to byla nejtvrďší práce, co jsem kdy měl no a tam začalo právě takový to období, kdy sem potřeboval zapomínat to, že nastal ten týden, co za nic nestál a každý den pro mě byl naprosto zbytečný a hrozně špatně jsem to nesl, to byl můj první reálný problém s drogama jako takovej. Já jsem vždycky tak nějak užíval, třeba od 16 či 17 let jsem měl první tvrdý drogy a v 18. letech jsem začal tripovat atd. Byly to neuvěřitelně silný momenty, který mě změnili samozřejmě, ale nebyl to problém. Na ten podzim to začal být problém, to bylo velmi zásadní vlastně, potom jsem přestal na podzim, protože jsem začal dělat věci, které jsem nechtěl dělat. Nastala zima to bylo období, kdy jsem byl nemocnej, hodně z těch drog a tam přišli taky velký věci. Ukončil jsem vztah s přítelkyní atd. Pak přišla nová přítelkyně a začalo se to tak nějak zlepšovat až do toho bodu, což byl také zásadní bod, a to bylo teď na jaře, kdy je to pro mě všechno relativně nový, protože přišla víra. S vírou najednou šlo všechno tak nějak líp opustit, všechno začalo mít větší smysl. No a vlastně teď jsem si ještě užil léto, kdy jsem si říkal ok tak jako nebudu nejhodnější. V létě jsem trochu pozlobil a ještě budu, ale není to takové to ničení. Člověk ví, kdy se ničí a kdy to dělá prostě jenom proto, aby se trochu pobavil a ví, že do toho nespadne. No a teď jsem tady vlastně.

T: Tak teď se tě zeptám trochu jinak. Ty si vlastně na otázku pověš mi něco o svém životě? Tak ty si hodně sklouzával k těm drogám. Což úplně nebylo smyslem této otázky. Dej mi třeba 3 nějaké určité momenty, které byli pro tebe v tvém životě důležitý.

K: Hele takhle nechtěl jsem teda vlastně tu minulou otázku jsem chtěl otočit celou okolo drog, protože jsem věděl, že se bavíme hlavně o drogách to je ta hlavní zkušenost, ale tak jakoby to není úplně náhoda, ty drogy ovlivnili celej můj život. Vlastně tři nějaké zásadní momenty?

Když jsem byl malej a měl jsem konflikt s otcem, to byl velmi zásadní moment. To mi bylo 13 let, tam nastala jedna zlomová situace, kdy jsem se ho vlastně začal kontinuálně bát a každý muž byl nepřítel. Bylo to takové to poměřování těch pér všude, a tak jo. Další bytostnej moment určitě první trip. První trip byl můj nejsilnější trip a na to vůbec nebyl připravenej ten člověk, který mi to dával, on o tom nic nevěděl a já také ne. Naprosto mi to změnilo život, protože to změnilo mojí filosofii. Do té doby jsem byl dá se říct silnej nihilista a spoléhal jsem na tu smrt. Spoléhal jsem na to, že smrt bude vždycky osvobozením a že nic nemá smysl, že je tady ta smrt. Ten trip mi ukázal jo je to možný, že je tady ta smrt, ale možná se pleteš, že se chovám, jako by to bylo, jako bych to věděl a já jsem tomu věřil, ale nevěděl jsem to nikdo neví, takže to bylo takový zlomový a pak nějaký třetí moment? To je taky prdel, ale je to další trip... To byl trip, kterej nebyl zásadní kvůli té droze samotný, ale bylo to kvůli mámě, protože mě vlastně podržela ve chvíli, kdy jsem potřeboval podržet, a to mi s ní naprosto změnilo vztah. Takže asi tyto tři momenty bych vypíchnul jako hlavní.

T: Teď se ještě zeptám na otázku, jak by si mi zcharakterizoval vztah celkově s tvýma vrstevníkama/kamarádama?

K: Hm jako čistě s vrstevníkama jo? Čistě můj věk?

T: Tak v první řadě s vrstevníkama a v druhé řadě můžeš popsat vztah i s kamarádama s party. Jak ses ty v tomto vztahu vnímal?

K: Do určitého věku asi do 18 let každý můj vrstevník, byl pro mě neuvěřitelně zaostalá osoba. Protože prostě, nebylo to tím, že by byl ten člověk hloupej nebo tak, ale jde o to, že já jsem v 15 letech bydlel sám. Od 10 let jsem to vedl trochu jinak. Měl jsem hrozně zažito. Ve 12 letech jsem ve své podstatě byl mnohem schopnější než dneska nějaký 16 ti letý kluk. Jak se s takovým člověkem potom máš bavit, že jo? Vždycky jsem měl starší kamarády. Ze začátku jsme byli na stejné úrovni v tom, že jsme všichni byli furt venku kvůli tomu, že jsme neměli domov, takže to si myslím, že bylo zásadní v tom našem kamarádství. My jsme spolu byli, protože jsme si zbyli. Ty, který to měli v pohodě tak byli doma. Máma a táta je měli rádi a cítili se tam bezpečně, my ne. Takže my jsme byli furt venku a s tím bytím furt venku přichází nějaký určitý náležitosti, má to svoje důsledky, že jo. Musíš furt něco vymýšlet třeba. To vymýšlení potom taky nakonec spěje často k těm drogám, že jo, protože když seš venku 24 hodin denně tak co máš potom sakra dělat, že jo? Ze začátku se bavíš, hraješ fotbal tohle to tamto. Ještě jednou tu otázku prosím tě? Já jsem se teď zapovídal.

T: Směřuješ k tomu vztah s vrstevníkama nebo s kamarádama?

K: S vrstevníkama to teda bylo takový, ale teď už je to v pohodě. Teď se cítím jako normální člověk, takže se můžu bavit prakticky s kýmkoliv. Dělal jsme dlouho v obchodě, takže jakoby nemám s nikým problém. S kamarádama jako takovýma vždycky tam bylo to, že já jsem měl vždycky divný zájmy. Mě zajímala vlastně v té době, ač jsem byl malej, tak mě zajímala matika, fyzika a tyhle ty věci. Koho venku to zajímá? To jako já jsem se chtěl bavit o tom, že mi přišlo hrozně zajímavý, že když jsem se poprvé v životě dozvěděl, že když se vlastně kouknu na noční oblohu, že vlastně vidím minulost. To mi přišlo jako enormní myšlenka. Že to je vlastně něco tak enormního, že to vlastně nemůže být ani v té realitě. Přišlo mi to jako totální magie.

Když to potom řekneš těm kamarádům a ty jako vůbec, řeknou ti, co to kurva meleš, radši sežeň pytel, tak je jasné, že ten vztah nebyl naplněnej, a to mi chybělo velmi dlouho. To vlastně mi chybí až do teď, protože taková ta stoprocentní sounáležitost právě neexistuje. Každý jí hledá, že najdeš dokonalou osobu, která ti bude rozumět ve všech bodech, ale je to píčovina, nikdo takovej tady není a nebude, pro nikoho a nikdy. Nikdo není stejnej, nikdo nevidí tvoji červenou, tak jak jí vidíš ty. Takže je to teď v pohodě, dřív to v pohodě nebylo neuměl jsem se s tím srovnat, cítil jsem se neuvěřitelně sám. Myslím, že to byl také jeden z důvodů, proč jsem také fetoval svým způsobem.

T: Dobře tak asi už přejdeme k další otázce. Jak nazýváš svoji zkušenost s drogami? Byla to závislost? Jde o takový trošku zpětný pohled.

K: Jak co. Určitě jak co a jak kdy. Ten podzim, jak jsem říkal, že tam bylo takové to obdobíčko. To určitě závislost byla. Nebyla to závislost čistě na těch drogách, byla to závislost na tom úniku z té reality. Já jsem si nedokázal představit, že takhle budu žít. Prostě nedokázal, absolutně jsem nechápal, jak tahle někdo může žít 20 let. Najednou m všechno dávala smysl, proč každěj starej je tak zahořklej, takže určitě určitou dobu něco závislost byla. Nebyla to vysloveně substance. Závislosti, který jsem měl a mám, tráva a tabák. S tabákem to mělo svoje místo, ale potom to x let byla píčovina a nestálo to za to a svým způsobem to pro mě bylo hrozně těžký přestat, potom jsem zjistil, že můžu hulit a nemusím se tomu úplně vyhýbat. Co se týče těžkých drog, (pauza) tam je to složitější.

T: Takže neexistuje jedno slovo, jak by si nazval svoji zkušenost s drogama?

K: Hele zní to vtipně, ale osobní rozvoj. Určitě to je pro mě to nejsilnější, co tam je. Takže pro mě vlastně ta zkušenost byla ve své podstatě docela kladná. Drogy byly dvě největší věci v životě, které mě stvořili jakoby do určité míry. Nemůžu říct, že bych za to byl nešťastnej. Ty věci, o kterých jsem mluvil hlavně s tím osobním rozvojem byly psychedelický drogy, s kterýma si do teď někdy užiju. Není to sice, že bych byl takový šílenec, ale furt to tam je jo a furt se toho budu držet, protože vím, co mi to dává.

T: Teď mě napadla jedna taková otázka, trošku se rozporuješ v tom, že ze začátku si mi řekl, že ty drogy byl takový únik od té reality, zatímco teď si mi řekl, že to byla jedná z nejdůležitějších věcí v tvém životě, tak mi to trošku vysvětlí?

K: Jo jasně trochu to rozvedu. Je píčovina. Nevadí, že mluvím takhle sprostě všeobecně?

T: Vůbec ne.

K: Supr. Úžasný. Je píčovina sama o sobě je říct drogy. Protože to je jako říct zvířata a brát to jako jedno. To je prostě blbost. To byl ten únik. Pro mě prostě stimulant, a i ta tráva byl do určité míry taky únik, a i cigára a chlast. Ty psychedelický drogy nemůžou sloužit jako únik, prostě to není něco, že si ulítneš. Dát si houby, jako myslím opravdu poctivě, ne jakože si dáš malou dávku hub a jdeš se koukat na to, jak svítí ty barvy...to je blbost, ale když víš fakt vážně, že si dáš houby a 6 hodin medituješ v kuse, prostě sedíš, máš zavřené oči a studuješ svojí vlastní mysl, tak jak si na tomhle chceš ulítnout? Vždyť to je hrozná šichta. To není jako dát si čáru perníku a celej večer lítat venku, aby ti to lusknutím prstu uteklo a byl tu další den na kterej se vlastně netěšíš.

Na konci každého tripu, hlavně stav z LSD, který trvá třeba 12 i dýl hodin, tak na konci každého tripu se nesmírně těším až to přestane, protože jakoby furt si tak moc uvědomovat své okolí není lehký. Není to jako něco, co se jen děje, ono se to děje, ale zároveň je fakt těžký to nít, hlavně při těch vyšších dávkách. Takže jak říkám. V tomhle směru můžu říct, že jsou prostě drogy a drogy no.

T: Takže některé drogy pro tebe znamenaly únik od reality a některé ti prostě daly...

K: Některé mi prostě otevřeli dveře.

T: Jasný. OK. Takže další otázka. Kdo je pro tebe feťák? Co pro tebe tyto lidé znamenají v současnosti?

K: Hele každé je feťák. Vlastně co koukám na naši společnost tak každé pro mě něco fetuje. My dneska jako z definice víme, že fetování znamená užívání návykových látek. Já to takhle neberu já fetování beru, jako činnost, která tě dostává sama od sebe a je to vlastně ten únik z té reality. Pro mě je fetování něco, co vlastně dělám nad míru, takže vlastně nadužívání je pro mě fetování.

T: Takže osoba, která je podle tebe charakterizovaná jako feťák je se podle tebe nespojuje s drogama?

K: Ne. Pro mě je feťák naprosto třeba tlustej člověk, kterej má 300 kilo. Ublížíje tím sobě, ubližíje tím své rodině. Stojí to neskutečné peníze. Je to pro mě stejnej princip.

T: Takže pro tebe feťák = závislák.

K: Přesně tak a jelikož naše společnost je o konzumu. My jsme konzumní společnost a žijeme v konzumním kapitalismu, tak tady je pro mě skoro každé feťák. Neznám člověka, který by si na ničem neujel. Prostě nejčastěji mi přijde, že je to jídlo. To je třeba taky vtipný. Čím větší feťák tím víc řve na lidi feťáci. To je takový zlatý pravidlo a kdo nejvíc řve na feťáky, to jsou většinou ty nespokojený ožralí lidi. Nebo jsou tlustý, nebo hulí, nadávají na smažky a smažky nadávají na ostatní smažky, a to je furt dokola. Takže feťák je pro mě opravu jenom člověk, který cokoli nadužívá a nerozumí svojí vlastní podstatě, protože dokud nerozumíš sám sobě, tak vždycky budeš feťák to jde ruku v ruce pro mě.

T: Teď u další otázku už jsme na to trochu narazili, ale celkově mi teda řekni, jak to všechno začalo? Jak se to vyvíjelo? A jestli máš pocit, že to skončilo?

K: Já bych začal tím koncem, jestli to nevádí?

T: Vůbec ne.

K: Jestli to skončilo? Něco skončilo a něco pokračuje, ale taky vím, že to skončí. Dřív jsem třeba nevěřil tomu, že někdy přestanu fetovat. Nikdy jsem nebyl ten člověk, kterej by si říkal ty jo teď prostě budu dávat nějaký období a pak se to změní. Ne já jsem to dřív bral tak, že budu fetovat celej život a podle toho jsem se zařizoval, takže jsem užíval hlavně látky, s kterýma se dá přežít celej život, což pro mě byly psychedelika, bohudík je to pro mě tzv. drug of choice, protože vlastně mi to dává to co potřebuju, takže to bylo v pohodě a tráva. Takže zatím to nekončí a nebude to končit. Teď mi třeba začíná období, kdy se chci půl roku budu věnovat jiným věcem a chci ty drogy vynechat, ale pak zase přijde období, kdy se neuvěřitelně ztripuju. Jako hlavně tehdy, když si budu nejistej sám v sobě, že přijde něco, čemu nerozumím ať to bude nějaká bolest něco prostě, tak vím, že mi to ten trip pomůže poodhalit, že mi může pomoci vlastně. Takže dokud mi to bude sloužit jako sebe medikamentace tak to dělat budu.

Co se týče ostatních věcí, tak stimulanty dělat nebudu tam nemám, co hledat a mám v plánu ještě jednou užít stimulant s přítelkyní, aby když to řeknu na féra, tak, abychom spolu hrozně dlouho spali a bylo to fenomenální, takže to je ještě jedno užití, který by jsme měli mít, máme zdroje, ale zatím se k tomu ještě ani jeden nechystáme, takže buh ví, jestli to proběhne. Jak to začalo? Začalo to těma cigárama.

T: Takže zhruba v kolika letech?

K: V 10 ti letech. Je to vtipný, ale fakt v těch deseti letech pro mě začal ten život. Do dlouhé doby byl ten život s tím spjatý s těma drogama, protože do 10 ti let byl ten život fakt na hovno a až s těma cigárama se to zlepšilo. To je důvod proč já si myslím že jsem k tomu tak inklinoval, prostě ta první zkušenost byla neuvěřitelně kladná a změnila mi život k dobrému a hodně dlouho se to takhle dařilo. Drogy je něco o čem se skoro každý rád baví, jeden ze tří lidí se s tebou o tom bude bavit s takovou vášní, je to jako bavit se o sexu o rodině, je to něco hodně intimního, bavilo mě to. Našel jsem si hodně kamarádů jenom díky tomuto tématu. Ta otázka teda byla, jak to začalo?

T: A jak se to vyvíjelo? Zkus teď nahlížet na ty drogy. Začalo to teda tabákem v 10 letech, jak si říkal.

K: Jak se to vyvíjelo? Můžu ti dát takovou časovou osu, jak to, tak nějak fungovalo. Dřív se to vyvíjelo podle žen, protože jsem neměl vyřešeného sám sebe a potřeboval jsem někoho k sobě, takže záleželo hodně na tom, když to s přítelkyní bylo horší tak jsem víc fetoval, když to bylo dobré tak jsem neměl takovou potřebu fetovat. Vyvíjelo se to tak, že jsem teda v 10 letech začal kouřit tabák, v 11 ti jsem začal pít, tak nějak ne úplně pravidelně, ale také nejen tak experimentálně, ale už to bylo opravdu opíjení, že jsem byla na hadr. Ve 12 ti jsem začal hulit, pak delší dobou nic. Myslím, že zhruba kolem 16. roku začali první koule a tyhle ty věci. Koule jinak, vím že všichni to ví, ale musím to hlásit všude. Koule je největší sračka, je to fakt výplach jedna z nejhorších drog. Začali ty koule, kdy jsem měl hrozně moc substancí.

T: Vysvětli smysl substance?

K: Máš různé druhy substancí máš nějaké RC, jde o to, že ta koule je výplach všeho, jestli mi támhle zbyde zbytek nedovařeného efedrinu.

T: Takže jde o složení té látky?

K: Ano přesně tak. My máme představu, nebo hodně lidí si myslí, že když bere extázi, že bere MDMA což není absolutně pravda. Já jsem byl na kouli absolutně na všem, prakticky na všech stimulantech, měl jsem z nich i toxickou psychózu, což je neuvěřitelný. To není úplně normální. Takže to bylo takové období s koulema. Pak přišli ty tripy, vlastně a první trip mi naprosto změnil život a bylo to to, co opravdu hledám. Tam je skrytá moudrost, o které se nemluví a nikdo o ní nemluvil, ale věděl jsem, že tohle to hledám, takže jsem začal tripovat. Mezitím jsem, ale dělal i blbosti. Potom začala ta práce a na trip potřebuješ čas a být mentálně v pohodě, takže se to vracelo k stimulantům. Takže jsem začal fetovat emko, což je lepší než ta koule, ale pak tam byli i zkušenosti s perníkem, které prostě byli opravdu zlomový a hrozný. To bylo kolem 16. – 17. roku, kdy mi vlastně začínalo takové to experimentální období, a to vlastně pokračovalo až do mých jednadvaceti let, Myslím, že čtyři roky to tak nějak trvalo a poslední dva roky, kromě toho podzimu, kdy jsem si ulítnul na těch stimulantech, tak, to bylo hlavně o těch tripech a hledání toho čehosi, ale nebyl to problém, nerozvíjelo se to někam jinam.

T: Takže teda také trochu odbočím, co se týká těch halucinogenních drog, tak to nevnímáš jako závislost?

K: Ne absolutně ne.

T: Vnímáš to jako to, že užiješ drogu a dostaneš se někam a hledáš nějaký smysl?

K: To bych takhle úplně neřekl, ale jak chceš mít na psychedelikách závislost? Jasný asi nějaký takový lidi jsou, ale já nevím no. Psychedelika, jako takový nejsou adjektivní a nejsou toxický, pro většinu lidí a stejně tak pro mě. Já, když se rozhodnu, že nebudu tripovat, tak prostě nebudu tripovat.

T: Tak už jsme se toho taky dotkli, ale musím se znovu zeptat. Co bylo hlavní příčinou tvého začátku?

K: Hele vyplívá to z toho, co jsem říkal. Bylo tam toho víc. Ta sympatie k drogám je mnohem komplementárnější problém. Ale když zase vypíchnu to hlavní, tak určitě to byla rodina, určitě to byli lidi kolem mě, prostě všeobecně. Hodně dlouho jsem měl problém s tím, z ní to blbě, kord, když teď mluvím s tebou, ty jsi studentka vysoké školy atd. a já jsem prodavač z lidlu, ale dlouho jsem měl pocit, že mi nikdo inteligenčně nestačí, což se potvrdilo i na té vysoké škole, kdy jsem očekával, že přijde nějaký týpek, kterej vyšvihne teorii, o které nevím a bude hrozně zajímavá a ne, tam prostě zase byli jen ty našprtáný lidi, který ani nezajímalo to co dělaj, ale jenom to studovali kvůli tomu, protože jim to řekla máma a prostě nevím no, chyběl m prostě člověk, který je fakt dostatečně real a nemá názor svojí mámy. Prostě a který by zároveň měl zájem o něco, mě bylo v podstatě jedno o co, jen šlo o to, aby to mělo vášeň. Nakonec se to bohu díky objevilo u těch umělců, jakmile jsem k nim přišel tak oni měli zájem o tu hudbu a bylo to opravdový a skutečný, tam se to trošičku naplnilo. Třetí byl určitě ten začátek, člověk je jako soubor naučených reakcí, když se jako malej naučíš, že prostě když ti někdo řekne čůráku, tak ty mu musíš říct debile, aby sis uchránil to svoje tak dokud nemedituješ nebo takhle, tak opakuješ ty naučené reakce a já jsem se takhle vyrovnával se spoustu věcma, když mi bylo špatně dal jsem si cigáro, potřeboval jsem se uklidnit. Dlouho let jsem měl problém se vztekem, neuvěřitelně silným vztekem, takže tohle mě uklidňovalo ve své podstatě.

T: Takže teď se snaž říct opravdu jednu věc, a to hlavní příčinu svého začátku?

K: Táta!

T: Tak to směřuje i k další otázce. Máš pocit, že ve tvém životě byla nějaká události či osoby, které celou tvou situaci ovlivnili?

K: Jasně. Nikdy nic nevzniká bez příčiny. Jak jsem teď říkal, ten táta dělal hodně, protože myslím si, že on ve mně trochu vyvolal ten vztek. Bylo to tam s ním hodně náročný. Nechci teď úplně zabíhat do detailů s fotrem, ale jo to byla určitě ta osoba, která mě nejvíc ovlivnila v tomhle tom spektru.

T: A nějaká událost, která to celé ovlivnila?

K: To asi ne. To byl soubor věcí. Určitě to nebyla jedna událost, ta událost by byla špička ledovce. Tam šlo spíš o to, aby to bylo pochopitelné svým způsobem... Jde o to, že 5 let žiješ v neustálém stresu, takže nemáš ten domov. Fakt se necítíš doma jako doma, ale jako ve válečném poli a on byl jako tikající bomba. Kdykoli se může něco stát. Myslím, že tomuhle se vyloženě říká deprivace ne?

Takže si myslím, že v té době jsem byl hodně deprimovaný, a to vedlo k těm dalším věcem, potřebuješ si ulevit a pořád se to v tobě hlavně drží. Dokud to nevyřešíš tak v sobě pořád máš tu obrovskou kouli čehosi, která tě prostě pálí.

T: Takže jestli to chápu dobře, tak ty vždycky když si byl doma s tátou, tak si byl neustále ve stresu?

K: A cítil jsem se ohrožený.

T: Nebyl si prostě nikdy psychicky v klidu?

K: Ne. To určitě Ne.

T: Ani v raném dětství, když si chodil do školky?

K: Ne. No, když jsem chodil do školky tak to bylo dvojsečná zbraň, protože ve školce jsem byl šikanovaný. Je to takovej divnej pocit, když brečíš a všichni si na tebe ukazují. Děti jsou prostě zlé. Bylo to takový dost naučný, že ti nikdo nepomůže. To bylo zvláštní. No a doma byl táta, který byl takovýhle. Bohu díky v té době hodně pracoval, takže jsem ho doma moc nepotkával. Takže to doma bylo docela v pohodě. Myslím, že když mi bylo 8 let tak se naši začali rozvádět. To máma trpěla depresem. Nikdo, kdo rád trpí není moc milej člověk. Takže to taky doma nebylo úplně fajn. Takže jsem byl hlavně venku, tam to bylo fajn. Takže od těch 8 mi no vlastně od 10 let tam jsem našel první bandu. Ve 12 máma odešla a přišel táta a od té doby to začalo být fakt brutál. Od té chvíle začalo to neustálé ohrožení.

T: Takže, abych se trochu zorientovala v tvé rodinné situaci, nechci abych ti nějak ubližovala nebo tak...

K: V pohodě.

T: ale musím se na to zeptat. Jestli to chápu dobře, tak do tvých 10 let byli mamka s tatškou spolu?

K: Ano byli, ale už tam byly problémy, ale neviděl jsem je.

T: Zeptám se tě na vztah s matkou?

K: Hele do určité doby, byl právě odtažitej. Hrozně! To bylo tím, že v době, kdy jsem začal mít pubertu, já jsem jí začal mít hrozně brzo. Tu silnou pubertu jsem začal mít v 11 letech. Svým způsobem, jsem jí.... No byl jsem puberták, a jako puberták ty rodiče nechceš, ale vlastně chceš. A v té době ona měla hrozně moc problému a já v té době byl emočně špatně naladěnej, puberta, hormony, blbosti tak místo toho, abych tady pro ni byl jako pomoc, tak jsem to viděl tak, že na mě sere. Nebo ne, že na mě sere, ale prostě jsem si k ní neudělal vztah v té době, což právě zlomil ten trip, proto pro mě byl tak zásadní. Jak byla ta otázka prosím tě?

T: Chtěla jsem se zeptat čistě na vztah s matkou.

K: No vyvíjel se. Nebylo to nikdy stejný. Vždycky mě máma milovala bezpodmínečně, ale prostě měla svůj shit, kterej potřebovala vyřešit. Nikdy jsem k ní neměl nijakou zášť, prostě že bych jí nenáviděl, ale jednu dobu to nezvládala, myslím, že to dnes tak můžu říct a že i ona by to přiznala, že jednu dobu to fakt nedávala.

T: Ještě mě zarazí jedna věc, jak si už říkal ty jsi se nikdy doma necítil v té psychické pohodě, furt tam bylo to ohrožení. To ani ta matka tuhle situaci neovlivnila?

K: Ta tam v tu chvíli nebyla. To neustálé ohrožení začalo, když mi bylo 12 let, a to se tam vyměnili ty rodiče v tom baráku.

T: Jak se vnímáš teď? Je to uzavřené nebo stále otevřené?

K: S čím myslíš uzavřené?

T: Stále drogy.

K: Je to pro mě naprosto, vlastně ne naprosto uzavřené, protože vlastně jak říkám budu ještě tripovat, něco tam pořád trochu hledám, netripuju pravidelně nebo něco takového. Je to prostě jednou za čas. Je to vlastně moje party droga. Já nemám rád alkohol, nebaví mě to. Je to pro mě dobrá zábava, líp vnímám tu hudbu. Jednou za půl roku dávám, zní to divně, ale opravdu silné meditační psychedelikování, kdy vlastně se programuju zevnitř a nahlížím na sebe z pohledu třetí osoby, protože to je jedna z věcí, co trip dělá. Jde o to, že na tripu se dokážeš dostat do určitého stavu, kdy pronikneš do své vlastní mysli a je to jako namazanej stroj, kterej jede a ty ho dokážeš naprogramovat. To zatím nezvládám určité věci jen pomocí meditace, ale určitě díky víře a meditaci to skončí, protože když několik měsíců jedu poctivě tu meditaci a jim pravidelně tak jak mám, tak každá droga, kterou tam naložíš tě stáhne dolů. Ta meditace je něco konstantního, že vyjdeš ven a všechno je zázrak a není to jako ta droga, která je taková, ale pak ti to sebere. Je to něco, co jde nahoru a dolů. Jednou to přejde, ale teď ještě ne.

T: Takže je to stále otevřené?

K: Je to stále otevřené, ale jenom u těch psychedelik.

T: Takže se nevnímáš jako feťák?

K: Určitě jo. Jo já jsem sice vždycky dokázal fungovat na 110 % a všechno, ale kdybych na ulici potkal neznámého člověka a řekl mu kolik drog jsem za celý život zkonsumoval, tak by mi nevěřil. Takže v této oblasti se vnímám jako feťák, vůči druhým. Já sám sebe jako feťáka tolik nevnímám, naopak se cítím docela osvobozenej od hodně věcí. Občas mám ten pocit, že toho potřebuji míň než druzí. Takže dneska se tolik jako feťák nevnímám. Dřív hlavně na ten podzim, jsem feťák určitě byl, teď určitě ne. Ta situace může zase nastat. Něco, co nezvládnou, nevím, co by to mohlo bejt. Možná kdyby mi teď umřela ta máma, tak bych to asi úplně nedával. To by se pak mohlo posrat. Každý feťák to podle mě trochu tuší, takovou tu fázi, že člověk ví, že se můžeš tím feťákem stát rychle, a to i když nefetuješ, tak víš, že se to může změnit. To bytostně cítíš a víš. Když sleduješ svoji mysl, tak víš, jak často ti v hlavě běhá tahle myšlenka. Už tam nevidím tu spásu, doufám že jednou dosáhnu té práce, zní to blbě, ale která mě bude hodna anebo se ufetuju. A co jinýho? Co bych měl jinýho dělat. Já prostě nebudu ten zahořklej idiot, kterému je 45 let nenávidí svoji rodinu, nechce chodit domů, a raději je v hospodě. To raději ať objevuji jiné světy s tím, že za chvíli chcípnu. Už vím, že nebudu feťák.

T: Další otázka. Jaký bude tvůj život dál?

K: Hm. To je poměrně těžká otázka. Upřímně nevím a ani mě to teď netrápí. Můj život bude teď takovej, že se odstěhuji z mého rodného města, protože mě to tu už utěšňuje a nudí mě to, hledám nějakou změnu či komunitu. Chci být v neznámém prostředí, a ne v tom, které znám, protože mi to přijde dost pohodlný. Neposouvá mě to dál a žít ve stereotypu můžu celý život. Z pohledu práce to nemůžu říct, můžu ti říct, jak se to bude odvíjet dál v tom duchovním pojetí. Budu se furt věnovat této cestě a budu to furt praktikovat.

T: V jaké cestě?

K: V budhistické cestě. To je cesta, která mě velmi naplnila. To je to, co změnilo celou hru a vlastně i ten pohled na ty drogy, že jsou něco víc a je to něco co trvá. Není to jako ta přítelkyně, což dřív byla závislost., ne otázka volby.

To je něco, co přijde a odejde, stejně jako ty drogy. Tohle tu furt zůstává. Takže je to pro mě moje budoucnost, a to je moje cesta. Takhle bych to ukončil, tuhle otázku.

T: Taková kliše otázka, ale velice důležitá. Co ti drogy vzaly a naopak daly?

K: Daly mi mě. Drogy mi dali neuvěřitelnou zkušenost, a to slovo neuvěřitelnou myslím tak, jak říkám, zkušenost, která mi otevřela velký spektrum vnímání, když to řeknu takhle. Je hrozně jednoduchý koukat na věci ze svého úhlu pohledu, ty drogy mi dali jiný úhel. Rozšířilo mi to obzory, dalo mi to spoustu přátel, ale to záleží na tom, jaké drogy bereš. U stimulantů nehledej přátel. Žádný narkoman není tvůj přítel a nikdy nebude a myslím, že každé narkoman to ví.

T: Myslíš, že každé narkoman to ví?

K: Ne asi ne, ale každé se to minimálně dozví. Co mi to vzalo? Vzalo mi to dost času. Určitě hlavně tráva mi vzala spoustu času. Jelikož tráva má tu neuvěřitelnou vlastnost, že zkrášluje nudu a v té době, kdy jsem nevěděl, co mám dělat a čemu se chci věnovat, měl jsem hodně zájmů, ale neměl jsem ten hlavní, takže jsem hodně času prohlulil. Hlavně když jsem byl mladej no, když mi bylo 15 let a byl jsem s tou přítelkyní tak jsme spolu hodně pálili, vlastně 2 roky si vůbec nepamatuju. Byli jsme sice šťastný, ale vůbec nevím, co se dělo. Takže čas a určitě mi vzali ty vole takovou tu nevinnost, řekl bych takovou naivitu o těch lidech. Jak říkám, jak mi drogy daly tu větší percepci vnímání, tak to má i svoje negativa, to není kladná věc, když dám příklad, dozvíš se, že každé kamarádství a sociální interakce je tvořená z potřeby tak to je takový, že to přijde o takovou tu romantiku. Je to takový, že když máš vhléd to těch věcí tak je to zároveň i ukrutný, když prostě najednou přijdeš na to, že se všechno koná jenom kvůli sexu, to se týká hlavně lidí opačných pohlaví, když se třeba koukáš, jak ses zvedl a ani nevíš proč jsi to udělal, a nevíš vůbec proč se to konalo, uvědomíš si to až po chvíli, proč ses vlastně zvedal. Časem zjistíš, že kolem šla nějaká buchta a ty jsi jí nevědomě vnímal, to je takový svazující. Jinak nevím no, co mi ještě daly a co mi sebraly.

T: Jak si myslíš, že tvou situaci vnímalo a vnímá tvé okolí? Můžeš se odpíchnout od rodičů, sourozenců, přátel, veřejnosti.

K: Vždycky hrozně zkrasleně. Vždycky a všichni. Máma vždycky měla jenom strach, ale ona mi věřila, hlavně od jedné zkušenosti. Věděla, že vím, co dělám, že té věci hodně rozumím a mám to hodně načtený a že už jsem si zažil svoje, že už to není takový to, že bych byl ten teoretický blbeček, ale že tam nebyla jen ta praxe, ale by tam i ten problém a vyřešil jsem ho a všechno bylo v pohodě. Takže máma měla jenom čistě strach. Táta nevím teda. Kamarádi mě hrozně zklamali, zrovna v tomhle tom směru, protože třeba mi na chvíli mrdlo a po prvním tripu jsem nemluvil o ničem jiném, protože jsem měl pocit, že jsem objevil jinej svět. Takže jsem mluvil jenom o tom a místo toho, aby prostě přišli a řekli mi mluv na chvíli o tom, jak sis šel koupit rohlíky nebo něco takovýho, takže se semnou bavili a zároveň mě hrozně pomlouvali kvůli tomu. Takže určitá skupina lidí mě zavrhl, což na to měli nárok. Já jsem byl fakt na chvíli šílenější, takže jsem fakt mluvil jenom o tom. Zarazilo mě to, že nikdo nikdy nepřišel a neřekl mi to do očí, jako hele frajere mohl by ses srovnat, což by udělalo hodně. Nakonec se to stejně stalo, dozvěděl jsem se to nějakým způsobem, že jo a došlo mi to jakoby, takže šlo jenom o to, že mě trochu zamrzelo, že to mohlo přijít dřív, takže mě to trochu zbrzděovalo, protože to byli blízcí lidi, hlavně tak, jak říkám pomlouvali mě hodně.

Pak tady byla skupina lidí, co mě vnímali, jako feťáka, hlavně společnost klasická, ale u těch jsem to nikdy nebral, protože to byli lidé, co byli v nějakým tom fancy podniku a nedělali nic jiného, než pomlouvali a koukali z té terásky na toho chlapa, co má špinavý kalhoty a u těchto lidí jsem věděl, že mají málo zajímavý život, a proto se zajímají o druhý. Jinak o jiný perspektivě ani nevím. Babička s dědou to vlastně brali docela vtipně, protože těm jsem to hrozně rád říkal a hrozně rád jsem je s tím sral jakoby. Ty to brali s tím nadhledem, že jsme se tomu smáli, ale zároveň babička vždycky mávla tou rukou. Jinak tam nebyl nikdo důležitý, přítelkyně to vždycky brali v pohodě, což bylo pro mě důležitý.

T: Budeš se o své zkušenosti bavit se svými dětmi?

K: Určitě.

T: Jak jim to budeš popisovat?

K: Pravdivě. My jako společnost, a to je to, co mě taky hodně hnalo k drogám a nejsem jedinej. Vím, že je hodně velkej problém, jak my informujeme společnost. Takhle, co se týče dětí, tak já děti mít nebudu. Jsem o tom skálopevně přesvědčený i když vím, že mě za to genetika jednou pěkně vyplešká, ale když budu mluvit k ostatním lidem nebo k těm imaginárním dětem, tak i k těm dětem bych mluvil zcela otevřeně a upřímně se vším všudy. Takže říkat jim to hezký, tak i to nehezký. Tady jsou dvě skupiny lidí. Buď ty drogy berou a hrozně je chválí, žijou z nich a dávali by je všem nebo ta druhá skupina, což jsou ti, kteří chodí a furt jenom straší a nedělají nic jinýho a potom když si ten člověk tu drogu dá a byl furt jenom takhle strašenej a zjistí, že to je fakt fenomenální, tak co se sakra asi stane? To je prostě taky blbej přístup. Já chápu ten přístup, proč se takhle děje, ale je neefektivní a debilní prostě. Takže to, co by měli všichni dělat, podle mě je mluvit o tom tématu velmi otevřeně, a hlavně fakt pravdivě ze svojí emoční zkušenosti.

T: Dobře. Takže řekl jsi, že nejspíš ty děti mít nebudeš, ale budeme se bavit o situaci, že ty děti mít budeš. Ještě trochu bych zkonkrétnila to, jak jim to budeš popisovat a jestli je nějaká věková hranice nebo nějaká... Prostě od kdy, jestli jim to začneš povídat sám od sebe nebo až se tě na to zeptají nebo až budeš mít pocit, že jsou na to připravený. Prostě jak jim to budeš popisovat a vlastně kdy?

K: Začal bych tím, jak bych jim to popisoval a pak mi prosím připomeň tu druhou část otázky. Budu jim to popisovat, tak jak to nejvíc znám, a to je prostě to, že drogy jsou pro mě nástroje. Nástroje nejsou ani dobrý a ani špatný. Nástroje jsou nástroje a záleží na nás, jak je použijeme. Já už jsem to možná někdy říkal, když jsme se viděli dřív a domlouvali jsme se na tuhle schůzku, tak sis mohla všimnout, že drogy beru jako konkrétní nástroje, takže kdybych použil nějakou metaforu k tomu. Je to jako s vědou, prostě pokud my vědu můžeme použít k neuvěřitelným věcem, což vidíme každý den v našich životech tak ji, ale můžeme použít i k neuvěřitelně hnusným věcem, což se tady stalo, a to je to, čeho se všichni obáváme. Čím víc půjde technologie dopředu tím větší má moc, že jo? Ty drogy se chovají hodně stejně. Buď je můžeš použít nějakým způsobem, dám příklad ketamin na léčbu depresí, máme na to studie a funguje to, nemůžeme to používat, protože jsme idioti s legislativou a rozhodují o tom lidé, kteří o tom ví hovno, klasika u politiky. Takže ketamin na deprese, MDMA na posttraumatický stres, psychedelika na psychoterapie všeobecně atd. Nebo je můžeme zneužívat, což se nám úspěšně daří, protože prostě drogy jsou fenomén.

Co si budeme povídat. Drogy hrozně hýbou světem a každý, který trochu zabrouzдал do tohoto tématu je vidí naprosto všude, protože oni jsou všude. Takže se k tomu musíme stavět hlavně reálně. To je to gro a takhle to budu vysvětlovat i svým dětem. Řeknu jim, co na nich je dobrý a co na nich je špatný. Když dám příklad a někdo by mi chtěl odporovat, přece tohle to neřekneš dětem? Proč ne? Proč bych jim neměl říkat realitu. Každý máme samozřejmě svoji představu o těch věcech. Nikdo nemá ultimátní recept na pravdu a na realitu, ale jsou věci, které jsou nevyvratitelné a fakta. Dám příklad, že perník za to nestojí. Tam neplatíš penězi, ale duší a svým morálním kódem. To je něco nevyvratitelného. Prostě nakonec když člověku řekneš úplnou pravdu nebo se snažíš o tu úplnou pravdu, tak se podle mě nakonec rozhodne správně a pokud se nerozhodne správně, tak to má svůj důvod. Takže nakonec je důležité, aby byl informovanější, protože nakonec ta informovanost je důležitá v tom, aby se tím člověk nezabil a aby mohl zpět do společnosti. Nebudeme si lhát většina lidí si vyzkouší nějaké drogy za život a myslím tím i ten alkohol nebo takhle. Nikdo není asi úplně svatej a pokud ano tak dobrý, ale nemyslím si taky, že to je něco úplně vynikajícího. Drogy patřily ke každé kultuře v každé době, takže mají svojí validní cenu. Tím, že z nich budeme dělat něco co nejsou, neznamená, že tím něčemu pomáháš. To je blbost. Co byla ta druhá část otázky? Jo kdy. Určitě když se zeptají, to je samozřejmé. To bude asi první impuls, záleželo by tam na věku, když se mě v 8. letech zeptá, proč babička kouří, tak mu to musím trochu vysvětlit, ale asi nebudu zabíhat do detailů, jak to funguje s jehlou. Jinak bych to prakticky vysvětloval co nejdřív. Taky záleží, jak se ten člověk vyvíjí, protože někomu ve 13. letech je 18. a někomu je v 18. letech 13. Takže určitě co nejdřív, protože když se budeš ptát různých narkomanů, tak ty nezačali ve 20. letech, nebo často s tím nezačali jsou i takový co s tím začali v pozdějším věku a ty jsou asi nejhorší, protože k tomu mají fakt silnej důvod a mají fakt v sobě něco nevyřešeného. Většina mých kamarádů, který začali s fetem, tak jim bylo 13. let.

T: Neměl by si strach z toho, že si z toho děti vezmou jen to, že drogy jsou dobrý, protože jsou nástrojem, co nám hodně dá?

K: Takhle s tím dáváním jsem to teď říkal hodně zjednodušeně, tomu dítě bych to taky říkal úplně jinak. Tam záleží na mentalitě toho dítěte což ty jako člověk musíš trochu tušit, ale opravdu jestli dítě bude chtít brát drogy, tak je brát prostě bude a nikdo mu v tom nezabrání a takhle je to se všema a se vším. Pokud člověk něco chce, tak to dělat prostě bude. Jediný, čím tomu můžeš trochu přispět, dát mu kvalitní informace. Můj táta semnou mluvil otevřeně o drogách, a to je jedna z mála dobrých věcí, co pro mě udělal, a to je podle mě jeden z důvodů, proč jsem nezačal foukat ve 13. letech, protože všichni kolem mě foukali. Všem z toho bylo dobře, ale já jsem věděl, čím za to člověk platí. Je to jedinej důvod, proč dnes nefoukám ten perník. Na lidi nikdy nefunguje žádný univerzální recept. U lidí je to vždycky individuální.

T: Trošku jsme sklouzli k tomu, jak tu zkušenost s drogami budeš svým dětem popisovat a kdy, ale mě teď zajímá, jestli se s nimi budeš bavit o svojí zkušenosti s drogama?

K: Určitě, ale až jim budu chtít popisovat svoji zkušenost tak musí být už dospělý, protože nechci 13 ti letému klukovi říkat, že na houbách potkáš bohy a že si nezažil většího pocitu klidu nebo, že na perníku ať se děje cokoli bude všechno úžasný. Takže jednou jim to řeknu otevřeně se vším všudy.

T: Vyměnil si závislost na drogách za jinou závislost či závislostní chování?

K: Jo. Určitě. Většinou to takhle funguje. Já jsem to vyměnil za tu meditaci, díky které jsem dá se říct zfetovanéj 24/7.

T: Poslední otázka našeho rozhovoru. Máš pocit, že je tvůj život pevně pod tvou kontrolou? Řídíš svůj život?

K: Určitě. Teď už jo. Víím, jaké to je, když není pod mou kontrolou a myslím, že nemůžeš říct, že ho máš pod kontrolou, pokud ho fakt nemáš pod kontrolou. Dneska můžu říct, že vlastně kecám. Ne úplně. Vždycky ten den začnu s nějakým plánem a třeba na večer to trochu poseru, že si třeba na večer dám pivo nebo občas zhřeším s tím brkem občas mi to ulítne. Není to stoprocentní, ale na druhou stranu si myslím, že nikdo není stoprocentní. Takže svým způsobem ne, ale snažím se o to. Tu dokonalost spatřuji v tom, dělat všechno vědomě a neříkám všechno mít pod kontrolou, protože to zní hrozně neuroticky, takové to všechno mít pod kontrolou to je takové pedantské chování, pak je totiž takovej ten strach, že když nebudu mít vše pod kontrolou tak se celý můj život zblázní, a to taky podle mě není ten nejlepší přístup.

T: Já jsem to spíš myslela tak, abych to trošku zkonkretizovala. Jestli řídíš svůj život? Jestli ho řídíš ty nebo třeba děláš věci pro druhý? Jestli svůj život žiješ, protože ty to takhle chceš a nikdo tě v tom životě neovlivňuje.

K: Já nevěřím, že máš buď jednu nebo druhou stranu. Vždycky je to kombinace, ale můžu vycházet jen z porovnání z ostatníma, protože z ničeho jiného vycházet nemůžu. Můžu říct, že asi ano. Do určitého věku jsem určité věci dělal kvůli mámě, a tak a asi nějaké ty věci pořád dělám, ale dělám je hlavně pro sebe. Já víím, že já jsem ten člověk, s kterým musím být v pohodě. S tím souvisí i ty další věci, abych já byl v pohodě tak víím, že i moje máma musí být v pohodě. Je to půlený, ale ano já to mám pod kontrolou. Dělal jsem věci vždycky kvůli sobě. Nikdy jsem nebyl ten, který šel na vysokou školu kvůli rodičům nebo něco takového.

T: Teď taková menší pod otázka. Jsou zde nějaké události či osoby, které ti pomohli se z té závislosti dostat?

K: Ne. Takhle, když mi bylo těch 15 let a začal jsem zlobit... Jako ty ženský mi za začátku trošku pomáhaly.

T: A proč?

K: Protože mi sublimovali tu rodinu. Nahrazovali mi ty city, co mi chyběly v té rodině. Takovou tu důvěru a tyhle ty věci.

T: Takže když se na to koukneme z hlediska těch hodnot, tak jak to říct, pro tebe ty city v tu dobu byly nadřazeny nad tím užívat ty drogy?

K: Ne. Určitě to nebylo vědomě, že bych si řekl, že ten vztah je pro mě cennější než ta droga. Tam šlo jenom o to, že nebyla ta potřeba. Když byly naplněny ty jiné potřeby, tak nebyla ta potřeba těch drog.

T: Poslední doplňující otázka. Zajímalo by mě, jestli v tvé rodině byly příznaky nějakého deviantního chování?

K: Táta byl silnej hulič a sám neměl zvládnutej vztah se svým otcem. Měl deviantní chování a nezvládal svůj vztek a měl svoje velké mouchy v podobě té trávy. To je třeba taky důležitý, kord, když jsi sám uživatel drog a chceš, aby to dítě to trochu chápal, tak mu to prostě musíš vysvětlit, protože když to nechápe, tak z toho má hlavu v pejru.

Já ti dám příklad, proč ta deviace v podobě toho hulení byla tak zásadní, protože si řekneš, když je zhulenej rodič tak je vlastně v pohodě. Jasně, ale vlastně táta konstantně, a na tom jsme se shodli i s jinýma kamarádama, který měli rodiče huliče, že vždycky proběhla ta rychlá změna a ty té změně nerozumíš. Je ti 8. let dostaneš za něco neuvěřitelný ceres, pak se tam něco stalo, něco neuvěřitelně agresivního, s čím ty se musíš srovnat a je to pro tebe těžký. Táta dole hulil, já byl nahoře 3. hodiny chtěl jsem jít ven, ale bylo pro mě těžké se odhodlat a jít za ním, protože jsem se ho bál, vždycky a furt, možná ještě do teď. Když jsem za ním, ale přišel, tak to pro mě pořád bylo otevřený, stalo se to a bolelo to a když jsem za ním přišel, tak on byl úplně v pohodě což ty bys sis řekla, jsem v pohodě můžu jít ven, ale ty fakt nechápeš tu reakci, protože ti neuvěřitelně ublížil a teď to vypadá, že je mu to úplně u prdele. To je právě následek té trávy a všech drog. Je tam hodně rychlá změna a ta nestabilita se pak na tom dítěti projeví. Takže pro mě tohle bylo taky docela zásadní.

T: Takže tě otec hodně poznamenal, protože byl sám uživatele drog?

K: Jako určitě u toho táty byla ta tráva menší zlo. Tam jde spíš o jeho určité vlastnosti a jeho nevyřešené věci v jeho hlavě. Jeho percepce vnímání byla velmi zahleděná do sebe, takže tam šlo spíš o ty jiné vlastnosti a ta tráva byl už jen doplněk. Byla to jedna z věcí, která by se dala překonat, ale já jsem byl jinak rád, že hulí, protože byl aspoň klidnej.

T: Tak já ti moc děkuji za rozhovor.

K: To já děkuji za rozhovor.

Seznam použitých zkratk

WHO – světová zdravotnická organizace

OSN – organizace spojených národů

ČR – Česká republika

THC - Tetrahydrokanabinol

MDMA - 3,4 metylendioxyamfetamin

HIV - human immunodeficiency virus

LSD - Diethylamid kyseliny lysergové

DMT - Dimethyltryptamin